ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ

Δ. ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ ΥΠΟ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

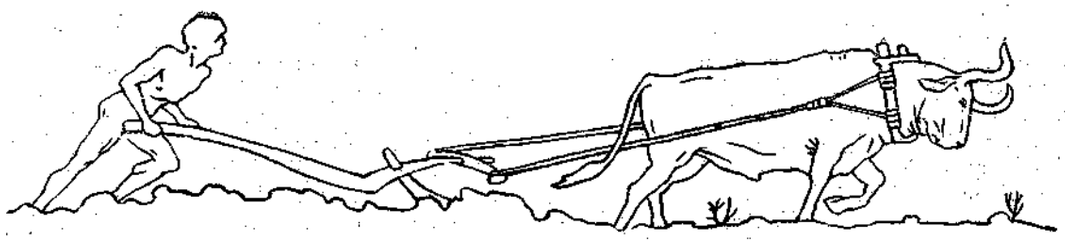

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1909

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ, ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

«Ὁ θάνατος γιὰ σένανε τόρα ἤτανε νόμος». ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΦΑΟΥΣΤ ΣΤΟΝ ΕΥΦΟΡΙΩΝΑ

Ο θάνατος τοῦ Ἐπ. Δεληγεώργη, τὸν ὁποῖον τὰ «Παναθήναια» τόσον ἀργὰ ἀναγγέλλουν εἰς τοὺς ἀναγνώστας των, δὲν ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους θανάτους ποὺ νὰ ἠμπορῇ κανεὶς μὲ κοινὰς λέξεις νὰ τὸν ἀναφέρῃ, ἢ μὲ ὑπονοήματα καὶ ἀφῃρημένως νὰ τὸν παραστήσῃ, ὡς τέτοιαν ἢ ἀλλοιώτικην ἀπώλειαν.

Ὁ θάνατος αὐτὸς ἀπεκάλυψε ἕνα μυστήριον — τὴν ζωὴν τοῦ νέου αὐτοῦ τὴν ὁποίαν σχεδὸν κανεὶς δὲν ὑπωπτεύετο τόσον συνθετικὴν καὶ τόσον ὡραίαν — θλιβερά, ἀλλὰ θαυμαστῶς ὡραίαν. Ἔτσι κατέλαβεν ὅλους σχεδὸν ἐξ ἀπροόπτου, ὄχι πλέον ὁ θάνατος, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐχάθη. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς λογίους μας, δὲν ἐγνώριζαν περὶ αὐτοῦ τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ὁ ἄψογος αὐτὸς ἀκόλουθος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, κατεγίνετο καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ ὅτι *ἐκριτικάριζε* κάποτε. Μία παρατηρητικότης ὅμως καὶ ἕνα λεπτεπίλεπτον γοῦστο ποὺ ἐχαρακτήριζαν τὰ πρωτόβγαλτα δοκίμιά του, ἐνῷ δὲν ἔφθανε νὰ παρουσιάσῃ τὴν φυσιογνωμίαν του, ἂν ὄχι ὁλοκληρωτικήν, τοὐλάχιστον καθαρῶς κάπως διαγραμμένην, ἔφθανεν ὅμως νὰ μᾶς κάμνῃ σκεπτικούς.

Τί ἦτο τέλος πάντων, ὁ νέος αὐτὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε κανεὶς πολλὰ καὶ τίποτε, οὔτε κἂν ὅτι ἐβραβεύθη κάποτε εἰς ἕνα ποιητικὸν διαγωνισμὸν τῆς «Plume» μειριάκιον ἀκόμα, οὔτε κἂν ὅτι ἔγραφε συστηματικώτερον, οὔτε κἂν ὅτι ἀπερροφᾶτο ἀπὸ τὴν καλλιτεχνίαν περισσότερον ἀπὸ ὅτι ἐπεμελεῖτο τὸ δέσιμο τῆς γραβάτας του, ἢ τὰ διπλωματικά του ἔγγραφα — σχεδὸν ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Κλεισμένος εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἀπόρθητος εἰς τὸ ἐσωτερικόν του *εἶναι*, μὴ ἐπιχειρῶν καμίαν ἔξοδον, εἴτε διὰ νὰ θριαμβεύσῃ εἴτε διὰ νὰ λυτρωθῇ, εὑρίσκετο πολὺ καλὰ εἰς τὴν φυλακὴν ποὺ ἡ μοῖρα του καὶ αὐτὸς εἶχαν ἐκλέξει, μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, ἴσως καὶ τῶν ὑποψιῶν ἀκόμα...

Σὰν τὸν ἥρωα τοῦ Στήβενσον ἔβγαινε κρυφὰ καὶ ἔξαφνα ἀπὸ τὸ καταφύγιον τῶν ἰδεῶν του, μεταλλαγμένος — περισσότερον ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν δόκτορα Ζέκιλ — εἰς ὅ,τι αὐτὸς ἤθελε. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν χαρακτηρίζω καὶ ὡς ἐκπληκτικὰ ὥμορφα ἀκροβατήματα τὰς μέχρι τῆς χθὲς γνωστάς του φιλολογικὰς ἐργασίας, τὴν κριτικήν του διὰ τὸν Καρκαβίτσαν καὶ τὸ θαυμάσιον σημείωμά του διὰ τὸν μέγαν Παπαδιαμάντην. Ὁ ἐξωτερικὸς χαρακτὴρ αὐτῶν, ἡ ἰδιοτροπία του δηλ. ἢ ἡ στιγμιαία ἐπιθυμία του, τὰ πράγματα αὐτὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ μονωτήριόν του, ἰδοὺ ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἡ δημιουργικότης του αὐτὴ δὲν εἶνε ἱκανὴ νὰ *τὸν φυσιογνωμίσῃ*. Καὶ εἰς αὐτὰ — ἀπαρχὰς ἐργασίας διὰ δημοσίευσιν — ὅπως εἰς ὅλην τὴν ἄλλην φαινομενικὴν ἐκδήλωσίν της, ἡ ζωὴ ἐκείνη δὲν ἄφινε σχεδὸν τίποτε νὰ παρου-

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ

σιασθῇ καθαρά, ἀπὸ ὅ,τι πραγματικῶς ἐκρύπτετο. Ἴσως ἔτσι πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ κάποια ἀνησυχία εἰς τὰ ποιήματά του ποὺ πρόκειται νὰ φανοῦν σὲ λίγες ἡμέρες. Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ δοκιμασθῇ ἐξ ἄλλου ἡ προσοχὴ καὶ τὸ αἴσθημα τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ μυστικωτάτου αὐτοῦ ποιητοῦ, διότι προσθέτως, ὅπως ὁ Γκαῖτε ἐν μεγάλῳ, ἐκεῖνος ἐν μικρῷ ἠρέσκετο νὰ μὴν κοπιάζῃ εἰς ἐφευρέσεις, ἀλλὰ νὰ τονίζῃ σὰν ἀπάνω εἰς ὑπενθυμητικὰ μοτίβα, οἱονεὶ παίζων — δικούς του σκοπούς.

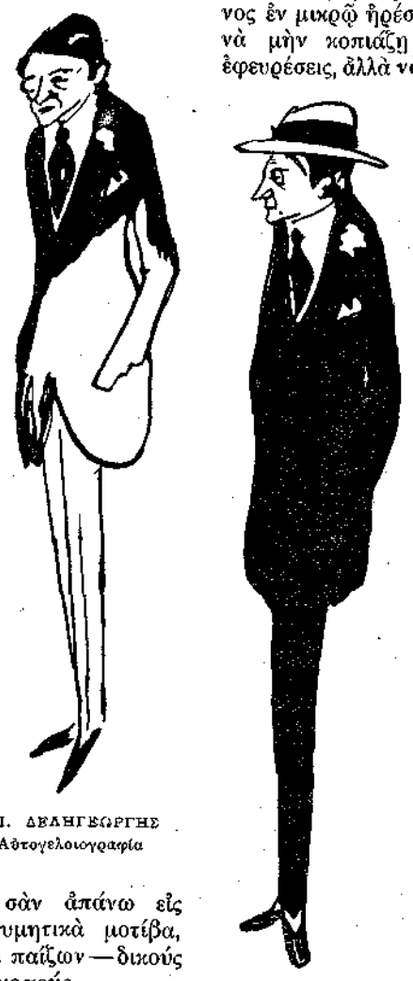

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ
Αὐτογελοιογραφία

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ
Αὐτογελοιογραφία

Ὁ Διλεταντισμὸς — ἡ ἄνευ ὑπολογισμοῦ καὶ ἀξιώσεων ἐπιβολῆς ἢ καὶ ἀναγνωρίσεως ἀκόμα ἀφοσίωσις εἰς τὸ κάθε τί, τὸ δῆθεν παιγνίδι αὐτό, ποὺ ἀνέδειξε τὰ μεγαλείτερα ἀριστουργήματα τῆς τέχνης ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐβγῆκαν ὕστερα τὰ συστήματα καὶ αἱ θεωρίαι, ὁ Διλεταντισμὸς χαρακτηρίζει καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Δεληγεώργη ποὺ καὶ αὐτὸς δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο παρὰ ὁλοκληρωτικῶς νὰ παραδίδεται εἰς ὅ,τι κατεπιάνετο, ὁλοψύχως νὰ ἀφοσιοῦται εἰς αὐτὸ μὲ τὴν ἀθωότητα ὅμως, οὕτως εἰπεῖν, καὶ τὴν ἄγνοιαν ποὺ χαρακτηρίζει τὴν δημιουργίαν εἰς τὴν φύσιν. Ὡς διλετάντης παρεδίδετο μὲ πᾶσαν του δύναμιν εἰς τὴν νομικὴν ἐπιστήμην ποὺ ἐσπούδασε, καὶ ἡ διδακτορική του διατριβὴ διὰ τὰς Capitulations τῆς Τουρκίας δείχνει τὸ βάθος τῶν μελετῶν του· ἡ διατριβὴ αὐτὴ εἶνε τυπωμένη γερμανικά. Ὡς διλετάντης ἔγραφε στίχους ποὺ νὰ βραβευθοῦν σταλμένοι ἀνώνυμα εἰς αὐστηρὸν ποιητικὸν ἀγῶνα (Μορεάς, Βερερέν, Ἀνρὶ ντὲ Ρενιὲ οἱ κριταί)· (οἱ στίχοι εἶνε αὐτοὶ ποὺ εἰς ἄλλην σελίδα δημοσιεύομεν). Ὡς διλετάντης ἐσφράγιζε κάθε φυσιογνωμίαν σὲ δύο γραμμὲς ποὺ ἐχάραζε παίζων, ὡς διλετάντης ἄφινε παράφορον κραυγὴν ἀπάνω εἰς τὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου — τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐσπούδασε.

Καὶ προσθέτως ἔζησε ὅλην του τὴν ζωήν, ὡς ἐρασιτέχνης ἄνθρωπος, κατὰ πλάσμα ἴδιόν του, διὰ νὰ πεθάνῃ ἐπειδὴ ἡ ψυχή του ἀπὸ καιρὸν τὸ ἤθελε.

Ὁ Δεληγεώργης εἰς τοὺς *Ρυθμοὺς τοῦ ὀνείρου καὶ τοῦ θανάτου*, τῶν ὁποίων ἔχω ἐμπρός μου τὰς τελευταίας διορθώσεις, θὰ ὑπενθυμίσῃ πολλούς, ἰδίως ἀπὸ τὸν Baudelaire καὶ δῶθε, κάθε ἀριστοκράτην τῆς τέχνης, κάθε μυστικισμὸν καὶ κάθε συμβολισμόν, ὅλην τὴν νεωτέραν τεχνοτροπίαν· ἀλλὰ αὐτὸ διὰ τὸν αἰσθαντικόν, διὰ τὸν κάπως ὁμόψυχον ἐκείνου, δὲν πρέπει νὰ εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα χάρμα τῶν αἰσθήσεων, ποὺ ἐπαναβρίσκουν τὴν εὐγενῆ συγκίνησιν τῆς ὑποβολῆς, ὄχι τὸ ξάνοιγμα δῆθεν τοῦ μεγάλου μυστηρίου,—διότι αὐτὸ εἶνε ἀστειότης βάναυσος, κατωτερισμός, ἐπειδὴ τὸ μυστήριον αὐτὸ οὔτε θίγεται,—ἀλλὰ τὴν κυκλοφορίαν των μέσα εἰς αὐτὸ τὸ ἄγνωστον. Καὶ ἂς σημειωθῇ καὶ τοῦτο καλῶς· κατὰ διάφορον τρόπον ἴσως, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν προσοχὴν ὅλοι οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς κρυφῆς αὐτῆς τέχνης εἰς τὸ ἀφῃρημένον αὐτὸ θειοτάξιδον μᾶς ὁδηγοῦν ἀνέκαθεν.

Μυστικιστὴς καὶ ἐγωπαθὴς ὁ ποιητὴς *Τῶν ρυθμῶν τοῦ ὀνείρου καὶ τοῦ θανάτου* συγγενεύει φυσικῶς μὲ τοὺς μεγάλους διαδόχους τῶν Παρνασσικῶν, καὶ τὰ σύμβολα καὶ αἱ ἀφῃρημέναι ἰδέαι ἦσαν τόσον συνυφασμέναι μὲ αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὥστε νὰ φθάνῃ μέχρι τοῦ νὰ τρέμῃ κάθε φῶς εἰς τὴν τέχνην του κάθε ἔκτασιν κάθε καθαρότητα. Τὸ ἡμίφως καὶ ἡ ἀμφιβολία ἦσαν ὁ θρίαμβός του, ἀφοῦ θρησκεία δι' αὐτὸν ἦταν τὸ ἄγνωστον. Καμία ἐξήγησις· πίστις καὶ ἀφοσίωσις· ὑπόκρουσις μόνον. Ἔτσι σκέπτομαι: ποῖος εὐλάβης τοῦ κόσμου τούτου, ἐσεβάσθη περισσότερον τὴν θρησκείαν του;

Ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ὁ τραγικὸς αὐτὸς θάνατος ἀφίνει πίσω του, δὲν εἶνε συμπληρωμένα, παρὰ μόνον τὰ ποιήματα καὶ μιά του *νουβέλλα, «ὁ Σὰν Φραντζίσκος»*.

Οἱ *Ρυθμοὶ τοῦ ὀνείρου καὶ τοῦ θανάτου*, τυπόνονται τόρα στὸ Παρίσι στοῦ Vanier. Ἡ μελέτη του γιὰ τὸν Καρκαβίτσα μόλις τελειωμένη.

Σχεδιασμένη μόνον στὶς μεγάλες της γραμμὲς ἡ ὑπερνιτσαϊκή του *Ἰσχὺς τῆς Ἀδυναμίας*, ὄχι ἀντιγνωμία εἰς τὸν μέγαν φιλόσοφον, ἀλλὰ ὑπερθεματισμὸς εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς ἐκείνου. Παράδοσις ὁλοσώματος καὶ ὁλοψυχικὴ εἰς ὅ,τι κανεὶς ἐπλάσθη, ἀντὶ ματαίων ἀγώνων νὰ ἀλλάξῃ τὴν φύσιν του. Ἔτσι τοὐλάχιστον θὰ ζήσῃ εἰς τὸ ἐγώ του καὶ ὄχι εἰς τὸν ἰδρῶτα καὶ τὸ αἷμα τοῦ εἶνε του, διὰ νὰ κατορθώσῃ—ἕνα τοῖς χιλίοις — ὅ,τι θὰ τοῦ εἶνε πλέον ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές. Καὶ ὁ *Ὑπεραισθητισμός του*, ἄλλη του λεπτουργημένη ἐργασία, μόλις ἀρχινισμένη.

Καὶ μέσα εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ σπαρακτικὰ διανοητικὰ συντρίμματα, τὰ θλιβερὰ ἐρείπια ἑνὸς κατεστραμμένου κόσμου, *ἡ χωρὶς ἐλπίδα καὶ χωρὶς πικρίαν* φυσιογνωμία τοῦ ἐξαισίου αὐτοῦ πλάσματος, τὸ ὁποῖον σχεδὸν κανεὶς δὲν ὑπωπτεύετο, ἀπὸ τὴν κυρίαν ποὺ ἐδέχετο εἰς τὰ ριγηλὰ νῶτα της τὸ ἐπανωφόρι του μίαν χειμερινὴν νύκτα, ἐνῷ ὁ πλατὺς μεγάλος δρόμος ἔφρισσε κάτω ἀπὸ τὸ κρύο φεγγάρι σὰν χυμένος ὑδράργυρος, ἕως τοὺς πλέον στενοὺς φίλους του μπροστὰ στοὺς ὁποίους ἐσκιτσάριζε τὸν ἑαυτόν του παραμορφωμένον, διὰ νὰ τοὺς κυττάζῃ ποὺ ἐγελοῦσαν. Εἰς τὰ διάμεσα αὐτῶν χωροῦσαν ἐννοεῖται πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ πολλῶν εἰδῶν σχέσεις. . . .

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

"Η ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ,,

ΓΑΤΕΣ

. . . . Τότε τὸ γατάκι ἐκεῖνο ἔγινε γιαὐτοὺς πηγὴ καινούργιων ἡδονῶν. Ἐκεῖνος προτιμοῦσε πολὺ τὶς γάτες, ὅταν φτασμένες στὸ τέρμα τῆς ἀναπτύξεως φαίνονται νὰ ἔχουν συνήδεισιν τοῦ μυστηρίου ποὺ κεῖται μέσα τους καὶ ἡ γατῆσια φύσι τους θωρακίζεται μὲ ἀταραξία. Ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀδιάφορος μπροστὰ στὴ χάρι μιᾶς γραφικῆς ἀδεξιότητος, στὴ σιλουέττα, τὴν πότε ροκοκὸ καὶ πότε γιαπονέζικη, τοῦ ἰσχνοῦ ἄσπρου ζώου.

Τὸ ἀγαποῦσε ὅταν—ζωντανὴ ἐνσάρκωσι τῆς καμπύλης—ἐπλησίαζε, ἐκουβάριαζε καμαρωτὰ καὶ ἐφάνταζε σὰ νὰ ἔγραφε τριγύρω στὸ σῶμα του, σὲ κάθε κίνησι, ἄσπρους κύκλους φωτεινούς. Τὸ ἀγαποῦσε ἀκόμα περισσότερο ὅταν ἔφερνε τὰ μέλη του σὲ μιὰ ὑπερβολικὴ ὀξύτητα τῆς ἰσχνότητός των, ἐτέντονε ἀποχαμένα τὸν ἀδύνατο λαιμό του, ἔμπαζε τὴ ράχη του, ἔκανε τὰ κόκκαλά του νὰ πετοῦν.

Καὶ πιὸ πολύ, ὅταν αἰφνιδίως κατελαμβάνετο ἀπὸ φρενίτιδα ἀκροβατικὴ καὶ ἄρχιζε νὰ δρασκελίζῃ τὸ πάτωμα καὶ προχωροῦσε τὸ σῶμα στραβὰ σὰ νὰ ἐλοξοδρομοῦσε, ἐνῷ πραγματικὰ τραβοῦσε ὁλοῖσα κατ' ἐπάνω, νὰ πηδᾷ μὲ τὰ τέσσερα μαζί, τεντωμένα νεκρά, χωρὶς νὰ παύῃ μιὰ στιγμὴ νὰ καμπουριάζῃ τὴ ράχη του, μὲ τὴν οὐρὰ κατεβασμένη σὲ ὀρθὴ γωνία, ἀκίνητη — ἀναθυμίζοντας ἔτσι κάποιο φανταστικὸ γατὶ τοῦ Ὄφμαν, σιλουέττα τενεκεδένια στὴν κορυφὴ φεγγαριασμένων κεραμιδιῶν.

— Ποτὲ δὲ θὰ μὲ πείσῃς, ἔλεγε, σκυμμένος ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ γάτα, ποὺ ἔπαιζε μὲ τὰ μαργαριταρένια περιδέραια, ποὺ γλυστροῦσαν κάθε φορὰ κάτου ἀπὸ τὸ πόδι της, ποτὲ δὲ θὰ μὲ πείσῃς ὅτι αὐτὰ τὰ ζῶα δὲν ἔχουν περισσότερο κιἀπὸ τὴ γυναῖκα ἐπίγνωσι τῆς πλαστικότητός των.

Εἶνε ὧρες ποὺ βάζει μιὰ τέτοια βραδύτητα, μιὰ ἀργοπορία ἀτέλειωτη στὸ πιὸ παραμικρό του τσάκισμα, σὰ νὰ μᾶς λέῃ — *θὰ μ' ἀποκτήσῃς ἂν θέλῃς*—καὶ σχεδὸν τὴν ἴδια στιγμὴ προσποιεῖται τόση ἀδιαφορία, τέτοια ἄγνοια, ἢ τόση ἐκνευριστικὴ περιφρόνησι τῆς παρουσίας μας, ποὺ εἶνε σὰ νὰ ἐπιμένῃ νὰ ἐννοήσουμε: *ὅταν ἐγὼ τὸ θελήσω.*

[Ἀπόσπασμα — Μετάφρ. Φ.]

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΥΘΜΟΥΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

[Eleanor Garnett Ward]

Dans les coins, les iris langoureux et hautains
Et l'ambre qui se pâme en des coupes de jade —
Douce, sais-tu? la myrrhe et le nard sont éteints
Vois leurs soupirs—mourir—tout au long de l'ostade.

Et l'ombre qui se traîne aux reflets des velours
Et l'ambre qui se pâme en des coupes de jade —
Es-tu là, chancelante sous tes joyaux lourds,
Douce, es-tu là, statue albe en ton orthostade?

L'orage au loin, très loin, comme des sanglots sourds
Et l'eau blanche qui dort dans la fraîcheur des vasques
Et l'ombre qui se traîne aux reflets des velours
Tes colliers qui frissonnent sous tes doigts fantasques.

Vivre dans ce silence écrasé de senteurs —
Tes colliers trisselisent sous tes doigts fantasques —
Se laisser à jamais bercer par les lenteurs
De ton hamac, de tes écharpes bergamasques.

Ne pas te voir, savoir deviner tes torpeurs,
Ne pas savoir—douce, es-tu là—les êtres et les nombres,
Vivre dans ce silence écrasé de senteurs
Sans plus vouloir, sans rien savoir, ombre des ombres.

Et languir enfoui dans les pâles coussins
Et la tête enfouie en les tentures sombres —
Les satins des coussins soyeux comme tes seins —
Sans plus savoir, sans rien vouloir, ombre des ombres...

Dans les coins les iris

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ

ΤΟ ΕΝΥΠΝΙΟΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ο Κ.... μέγας νομοδιδάσκαλος καὶ ἀκάματος ἐρευνητὴς τοῦ δικαίου τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν, εἰργάζετο μίαν ἑσπέραν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του ἐπὶ τῶν αἰγυπτιακῶν παπύρων. Βυθισμένος εἰς τὴν μελέτην τῶν διαφόρων νομικῶν ζητημάτων τῶν ἀπομακρυσμένων ἐποχῶν τῆς ἀνθρωπότητος, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ ἔκλινε τὴν ὑπὸ τῆς πολυώρου πνευματικῆς ἐργασίας καταπονημένην κεφαλὴν καὶ ἀπεκοιμήθη. Καθ' ὕπνους εἶδε περίεργον ὄνειρον. Εὑρίσκετο εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς περσικῆς κατακτήσεως. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει ὁ ἴδιος τὰς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὸ πρωτότυπον τοῦτο ταξείδιον.

. . . . . .

Μοῦ ἐφάνη ὅτι ἀνέδραμον εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ χρόνου ὄχι κατὰ ἔτη καὶ κατ' αἰῶνας, ἀλλὰ κατὰ χιλιετηρίδας. Εἰς τὰς ὄχθας ἑνὸς ὡραίου ποταμοῦ ἀφυπνίσθην, ὑπὸ τὴν σκιὰν θαυμασίων φοινικοδένδρων. Ἐκεῖ πλησίον περιεπάτουν ἄνθρωποι φέροντες στολήν, ἥτις μοῦ ἐθάμβωνε τοὺς ὀφθαλμούς. Εἶχον λευκοὺς ποδήρεις χιτῶνας μὲ χρυσοῦς κροσσοὺς καὶ θυσάνους, ἐρυθρὰς ἐσθῆτας μὲ κιτρίνους ζωστῆρας καὶ κυανᾶς ταινίας.

Παρηκολούθουν τοὺς ἄνδρας αὐτοὺς συνομιλοῦντας μετὰ πάθους, ζωηρῶς χειρονομοῦντας, ὁτὲ μὲν συζητοῦντας, ὁτὲ δὲ σφοδρῶς διαπληκτιζομένους. Ἐνόμιζον ὅτι εὑρίσκομαι ἐνώπιον χρηματιστηρίου, ὅπου ἐπεκράτει ἄγριος ἐρεθισμός. Κατόπιν εἶδον μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως τινὰς τῶν ἀνθρώπων τούτων κρατοῦντας μικρὰς ἐξ ἀργίλλου πλάκας καὶ χαράσσοντας ἐπ' αὐτῶν διὰ μικρῶν περονῶν, στοιχεῖα τινὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἠδυνάμην μακρόθεν νὰ διακρίνω. Τὰς πλάκας ταύτας ἐτοποθέτουν μετὰ ταῦτα εἰς εὐήλιον μέρος προφανῶς ἵνα ξηρανθῶσι, ἵσταντο δὲ κατόπιν κυκλοτερῶς ἠρέμα φλυαροῦντες. Ποῦ καί που ζωηραὶ χειρονομίαι ὑπεμίμνησκον τὸν προηγηθέντα ἐρεθισμόν. Ἔπειτα ἐλάμβανον τὰς πλάκας εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἀπεσύροντο ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου.

Ἔσπευσα νὰ ρίψω τὸ βλέμμα γοργὸν εἰς μίαν πλάκα καὶ ἐφωτίσθην ἀμέσως. Τὴν εἶχον ἴδῃ ἄλλοτε ὡς ἀποξηραμένον κειμήλιον εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου. Ἐπ' αὐτῆς ὑπῆρχεν ἡ ἐπιγραφή.

«Τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς Βασιλείας τοῦ Κύρου, τοῦ ἄρχοντος τῆς Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν».

Συνεκέντρωσα τότε ὅλας μου τὰς δυνάμεις καὶ ᾐσθάνθην ὅτι ἔλαβον ἀπεριόριστον θάρρος. Ἐνόμισα ὅτι εἶχον κάμῃ καθ' ὕπνους κολοσσαίας προόδους εἰς τὴν Βαβυλωνικὴν διάλεκτον.

— Εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Κύρου! ἀνεφώνησα.

Γενικὴ καὶ ἀπερίγραπτος ἐπηκολούθησεν ἔκπληξις. Ὁ λαὸς ἔτρεξεν ὄπισθέν μου καὶ μὲ περιεκύκλωσε. Ἓν δυσάρεστον αἴσθημα μὲ κατέλαβε τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὅμοιον πρὸς τὸ αἴσθημα, ποὺ καταλαμβάνει τινά, ὅταν τὸν παρατηρῇ μὲ προπετῆ περιέργειαν τὸ πλῆθος. Ἓν παρόμοιον αἴσθημα ἐνθυμοῦμαι ὅτι μὲ κατέλαβεν ἄλλοτε καθ' ἣν στιγμὴν κατῆλθον ἀπὸ τὸ ὑπερῷον τοῦ Παρισινοῦ χρηματιστηρίου εἰς τὰ κάτω διαμερίσματα αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τῶν Βαβυλωνίων ἦτο ἀκράτητος γέλως εἰς βάρος μου, γέλως εὐνόητος, τὸν ὁποῖον προὐξένησεν ἡ ἀμφίεσίς μου καὶ ἡ ξενίζουσα προφορά μου. Δὲν ἔχασα τότε τὴν ψυχραιμίαν μου, ἀλλ' ἐξεράγην καὶ ἐγὼ εἰς γέλωτας.

— Σᾶς γνωρίζω ὅλους, εἶπον εἰς ὅμιλον τραπεζιτῶν· ἀποτεινόμενος δὲ εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν εἶπον· Σεῖς εἶσθε ὁ Ἴττη Μαρδοὺκ Μπαλατοῦ, ὁ μέγας καὶ περιώνυμος τραπεζίτης, ὁ ἔχων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ τὸν δοῦλον Ναμπουτίρη. Σᾶς γνωρίζω πολὺ καλά, γνωρίζω τὰς ἐμπορικὰς πράξεις, τὰς ὁποίας θὰ συνομολογήσετε μετά τινα ἔτη, γνωρίζω ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἐργασιῶν τοῦ οἴκου Σας μέχρι τοῦ ἔτους.... Ἀλλ' εἶναι ἀγενὲς νὰ ὁμιλῇ κάνεις περὶ τοῦ τέλους, ἐν ᾧ εὑρίσκεται ἀκόμη ἐν τῇ ἀρχῇ. Ὑπάρχει μία πόλις ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν, ὀνομαζομένη Βερολῖνον καὶ ἄλλη μία, ἡ ὁποία λέγεται Λονδῖνον. Εἰς τὰ Μουσεῖα τῶν πόλεων τούτων φυλάττονται μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας αἱ ἐμπορικαὶ αὗται πλάκες — καὶ αὐταὶ ἀκόμη τὰς ὁποίας ἑτοιμάζετε τώρα — ἀποξηραμέναι ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ ἀπολιθωμέναι, φέρουσαι δὲ πολλαχοῦ ξέσματα καὶ ρωγμάς. Ἐὰν ἐπανέλθω ἐνταῦθα θὰ φέρω μαζί μου τὸν ἀσιανολόγον συνεργάτην μου, τοῦ ὁποίου θὰ λύσετε πολλὰς ἀπορίας, συμπληροῦντες τὰ κατεστραμμένα τῶν πλακῶν μέρη.

Μετ' ἀπορίας παρετήρουν ὅτι οἱ πονηροὶ Βαβυλώνιοι ἐφαίνοντο δίδοντες πίστιν εἰς τοὺς γριφώδεις λόγους μου. Ὡς παλαιοὶ καὶ εἰλικρινεῖς φίλοι μοῦ ἔτεινον τὰς χεῖρας καὶ μὲ προσεκάλουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ ἀξιοθέατα μέρη τῆς μεγάλης αὐτῶν πρωτευούσης.

Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ 538 π. Χ. Μία χρονολογία, τὴν ὁποίαν δὲν ἐνόουν οἱ ἀγαθοὶ Βαβυλώνιοι, μολονότι ἀντεπροσώπευεν ἀκριβῶς τὸ ἔτος ἐκεῖνο. Μόλις εἶχον παρέλθῃ ἓξ μῆνες ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τοῦ Κύρου. Τὰς εἰδήσεις, ἃς παρέχουσιν ἡμῖν τὰ ἔγγραφα λείψανα τοῦ Βαβυλωνιακοῦ πολιτισμοῦ εὗρον ἐπικυρουμένας ὑπὸ τῆς πραγματικότητος. Ἡ περσικὴ κατάκτησις οὐδεμίαν εἶχεν ἐπιφέρῃ ἀλλοίωσιν εἰς τὸν βίον τῆς Βαβυλῶνος. Οἱ Βαβυλώνιοι διετήρησαν ἀμετα-

βλήτους τὰς ἕξεις αὐτῶν, ἐξηκολούθουν λαλοῦντες καὶ γράφοντες τὸ γλωσσικὸν αὐτῶν ἰδίωμα, ὁσάκις δὲ οἱ Πέρσαι εἰς τὰς συναλλαγὰς αὐτῶν μετεχειρίζοντο τὴν παρεφθαρμένην διάλεκτον τῶν Βαβυλωνίων, οὗτοι ἐγέλων κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ κατόπιν ἐθεώρουν τὸ πρᾶγμα λίαν φυσικὸν καὶ ἐξηκολούθουν τὰς ἐμπορικάς των συνεννοήσεις.

Ἡ Βαβυλωνιακὴ ἀριστοκρατία τοῦ χρήματος εἶχεν ἐπευφημήσῃ διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κύρου, διότι ἀνέμενε παρὰ τοῦ μεγαλοπράγμονος καὶ ἐπιχειρηματικοῦ αὐτοῦ πνεύματος τὴν ἵδρυσιν νέων συγκοινωνιῶν καὶ νέων ἐμπορικῶν κέντρων, ὁ δὲ Πέρσης ἡγεμὼν ἀφ' ἑτέρου ἦτο τόσον προκατειλημμένος ὑπὲρ τοῦ Βαβυλωνιακοῦ πολιτισμοῦ, ὅσον ἄλλοτε (ἢ μᾶλλον πολλὰς μετέπειτα ἑκατονταετηρίδας) ὁ Ὀστρογότθος Θεοδώριχος ὑπὲρ τοῦ ρωμαϊκοῦ. Ὡς ἐκ τούτου καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Κύρου ἡ γλῶσσα, τὸ χρηματιστήριον καὶ ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τῆς Βαβυλῶνος οὐδόλως παρηλλάγησαν.

Εἰς τὰ πλίνθινα ἐμπορικὰ ἐγχάρακτα τῆς ἐποχῆς τοῦ Κύρου καὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ τῆς ἐποχῆς τῶν Ναβονιδῶν οὐδεμίαν σχεδὸν εὑρίσκομεν διαφορὰν προκειμένου περὶ τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἰσχύοντος δικαίου. Ἡ Βαβυλωνιακὴ δὲ διάλεκτος ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν συναλλαγῶν.

Προχωρήσαντες ἐφθάσαμεν μέχρι τοῦ χρηματιστηρίου. Εἶδον ἐκεῖ μεγάλην ἐμπορικὴν κίνησιν, τὴν ὁποίαν μόνον εἰς σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα δύναταί τις νὰ ἴδῃ. Μερικοὶ φημισμένοι ἐμπορικοὶ οἶκοι κυριαρχοῦσι τῆς Ἀγορᾶς. Εἰς αὐτοὺς καταθέτουν οἱ ἀστοὶ ὅλας τὰς οἰκονομίας τοῦ καθημερινοῦ βίου, δι' αὐτῶν διεξάγονται αἱ ἐμπορικαὶ πληρωμαί. Χρεωστικαὶ ὁμολογίαι καὶ ποικίλαι ἀπαιτήσεις ἐν εἴδει συναλλαγματικῶν κυκλοφοροῦσι κατὰ χιλιάδας εἰς τὴν ἀγοράν. Αἱ ἐγχάρακτοι πλίνθοι χρησιμοποιοῦνται παντοιοτρόπως καὶ ἐξυπηρετοῦσι τὰς ἐμπορικὰς καὶ ἀτομικὰς ἀνάγκας, μεταβιβαζόμεναι καὶ ὑποθηκευόμεναι. Εἶνε περίεργον πῶς αἱ ἐποχαὶ ἀντιγράφουσιν ἀλλήλας! Τὰ πάντα ὑπενθυμίζουν τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους· μόνον περισσότερα ἁπλότης χαρακτηρίζει τὸν δημόσιον βίον τῆς ἰδιορρύθμου μεγαλοπόλεως.

Μετὰ πολλῆς περιεργείας ἐπεσκεπτόμην τὰ διάφορα κέντρα, περιεργαζόμενος τὰ πρωτότυπα καταστήματα καὶ τὰ γραφεῖα τῶν Βαβυλωνίων. Αἱ ἀπαίσιοι μορφαὶ τῶν πανούργων τοκογλύφων, οἵτινες καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐλυμαίνοντο τὴν κοινωνίαν, εἵλκυσαν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχήν μου. Εἶδον τὸν δόλιον Σιλλιμπῆ προθύμως παρέχοντα δάνειον εἰς τὴν δεσποινίδα Κάβδαν, ἵνα ἐκμυζήσῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιτηδείως ὅλην τὴν περιουσίαν τῆς ἀθώας κόρης. Εἶδον ἄλλους ἐπινοοῦντας δολίους συνεταιρισμούς. Ὑπισχνοῦντο πλούσιον κερδομέρισμα μὲ τὸν σκοπὸν ν' ἀπατήσωσιν ἀργότερα τοὺς ἑταίρους καταπνίγοντες τὰ γενόμενα κέρδη διὰ συμψηφισμῶν ἐξόδων καὶ δαπανῶν ἀνυπάρκτων. Tout comme chez nous. Καὶ τότε ὅπως καὶ τώρα. Οἱ ἀφελεῖς ἐξαπατῶνται ἐπιτηδείως, οἱ δὲ ἀγύρται ὑπερισχύουν ἐπωφελούμενοι τῆς ἀγαθότητος τοῦ «νοήμονος» δημοσίου.

Πανταχοῦ διακρίνει τις τὰ ἴχνη παγκοσμίου ἐμπορίου. Ἐμπόριον ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου διὰ τῶν πλοίων, ἐμπόριον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς διὰ τῶν πολυανθρώπων καραβανίων. Μεγαλόσχημοι ἑταιρεῖαι ἀναφαίνονται ὡς μύκητες, εἷς δὲ δοῦλος ἢ ἀπελεύθερος διευθύνει τὰς πολυσχιδεῖς ἐμπορικὰς ἐργασίας.

Ἡ Βαβυλὼν εὑρίσκεται εἰς τὸ ζενὶθ τῆς δόξης της. Εἶναι κυριολεκτικῶς *κοσμόπολις*. Οὐδεμία ἄλλη σύγχρονος πόλις δύναται νὰ τῇ διεκδικήσῃ ὑπεροχήν.

Αἱ Ἀθῆναι, ἔνθα κυβερνᾷ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὁ Πεισίστρατος, δὲν ἔχουν ἀποκτήσῃ ἀκόμη τὴν παγκόσμιον φήμην, ἣν ἐπιφυλάσσει αὐταῖς ὁ μετά τινας δεκαετηρίδας ἀρχόμενος χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Περικλέους.

Ἡ Ρώμη εἶναι ἀκόμη ἐντελῶς ἄσημος· δὲν περιεβλήθη εἰσέτι τὸ μεγαλεῖον μὲ τὸ ὁποῖον θ' ἀνέλθῃ ὑπερήφανος μετά τινας ἑκατονταετηρίδας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Διέρχεται τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους Ταρκυνίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀτιμασθείσθης Λουκρητίας. Ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς δὲν ἐξηυγένισεν ἀκόμη τὸ Λάτιον.

Ἐκτὸς τοῦ ἐμπορίου ἀκμάζει ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἡ γεωργία, ἰδίᾳ δὲ ἡ καλλιέργια τῶν φοινίκων. Ὁλόκληροι ἀγροὶ ἐκμισθοῦνται, ἐν ᾧ ἄλλοι καλλιεργοῦνται ὑπὸ ἐπιμελητῶν. Πολυάριθμοι πλάκες ἐκ πηλοῦ περιέχουσι μακρὰ συμβόλαια ἐκμισθώσεως καὶ ἀπολογισμοὺς τῶν ἐπιμελητῶν — οἱ ἄφωνοι λίθοι εἶναι μάρτυρες ἀψευδεῖς τῶν γενομένων πράξεων.

Ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας, ἐν ᾧ δὲ περίεργοι σκέψεις ἐβασάνιζον τὸν νοῦν μου, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀγοράν. Εἷς τῶν συνοδευόντων με Βαβυλωνίων ἤρχισε τότε νὰ μοῦ διηγῆται μίαν ἀστειοτάτην ἱστορίαν.

— Ἐνταῦθα, εἶπε, συναθροίζονται κατ' ἔτος ὅλαι αἱ κόραι τῆς Βαβυλῶνος, αἱ ἔχουσαι ἡλικίαν γάμου, καὶ σχηματίζουσι δύο ὁμίλους. Ἀπὸ τὸ ἓν μέρος παρατάσσονται αἱ διακρινόμεναι *ἐπὶ καλλονῇ*, ἀπὸ τὸ ἄλλο αἱ διακρινόμεναι *ἐπὶ ἀσχημίᾳ*. Οἱ ὑποψήφιοι μνηστῆρες προσέρχονται καὶ πλειοδοτοῦντες λαμβάνουσι τὰς ἐκλεκτὰς τῆς καρδίας των ἐκ τοῦ ὁμίλου τῶν ὡραίων νυμφῶν. Τὸ ἐκ τῆς πλειοδοσίας χρῆμα διανέμεται μεταξὺ τῶν ἀσχήμων, αἵτινες χάρις εἰς αὐτὸ εὑρίσκουσιν ἐπίσης συμβίους ἐκ τῆς τάξεως ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θέτουν ἐν μείζονι μοίρᾳ τὸ χρυσίον ἀπὸ τὸ κάλλος. Οὕτω συνάπτονται παρ' ἡμῖν οἱ γάμοι, εἰς τὸ ὡραῖον δὲ τοῦτο ἔθιμον ὀφείλεται ἡ παντελὴς ἔλλειψις γεροντοκορῶν ἐν Βαβυλῶνι.

Ἐμειδίασα πρὸς στιγμὴν καὶ εἶπον εἰς τὸν συνοδόν μου.

— Εἶσθε ἀθεόφοβοι, φίλτατοί μου Βαβυλώνιοι! Μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι δὲν γνωρίζω τὰς πονηρίας σας. Δὲν πιστεύω νὰ δίδουν οἱ γαμβροί σας οὐδὲ τέταρτον ὀβολοῦ διὰ τὰς κόρας σας. Ἐκ τῶν ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν μου γνώσεων γνωρίζω ὡς ἐκ περισσοῦ ὅτι μετὰ πολλῆς τέχνης κατορθώνετε νὰ δελεάζετε ἑκάστοτε τοὺς γαμβρούς σας ὑποσχόμενοι μεγάλας προῖκας· ὅταν δὲ ἐπιτύχετε τοῦ ποθουμένου, κάμνετε τὸν ἀδιάφορον... ἀπαράλλακτα ὅπως συμβαίνει πολλάκις καὶ παρ' ἡμῖν ἐν Εὐρώπῃ. Γνωρίζω ἐπίσης ὅτι ἔχετε τὴν περίεργον ἰδιοτροπίαν νὰ χαλκεύετε ἀθώους μύθους πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ξένων. Ἀλλὰ κρύψατε τὴν ὄρεξίν σας. Μετὰ ἑκατὸν περίπου ἔτη θὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν σας εἷς ἀγαθὸς καὶ εὔπιστος Ἕλλην, ὀνομαζόμενος *Ἡρόδοτος*· νὰ διηγηθῆτε εἰς ἐκεῖνον τὸν μῦθον τοῦτον· εἶναι πολὺ ἀφελὴς καὶ θὰ τὸν πιστεύσῃ... ἴσως μάλιστα τὸν γράψῃ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν του.

Οἱ συνοδοί μου δυσαρεστηθέντες ἐκ τῆς δυσπιστίας μου ἀπεμακρύνθησαν σιωπηλῶς, ἀφήσαντές με μόνον εἰς τὸ μέσον τῆς πολυδαιδάλου ἀγορᾶς τῆς Βαβυλῶνος.....

..... Ἤνοιξα τὰ βλέφαρα, βαρέα ἀπὸ τὴν πολύωρον μελέτην, καὶ εἶδον πρὸ ἐμοῦ ἀναμὶξ σωροὺς σκωληκοβρώτων παπύρων καὶ φύλλων στίλβοντος χάρτου, οὓς ἐχώριζον μὲν τρισχίλια ἔτη, συνήνωσεν ὅμως ἡ ἐρευνῶσα χεὶρ τῆς ἐπιστήμης. Τὸ ρεῦμα τοῦ χρόνου μὲ εἶχεν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν σκληρὰν πραγματικότητα. Ἤτο ἡ *τιμωρία*, διότι ἠσέβησα πρὸς τοὺς χρόνους καὶ τὰ ἔθιμα τῆς χρυσῆς ἀρχαιότητος.

. . . . . .

Ὁ σοφὸς ἐπιστήμων εἶχεν ἀσεβήσῃ καὶ πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Ἀλικαρνασσέως ἱστοριογράφου. Παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν ὑπεράγαν αὐστηρῶν συλλογισμῶν καὶ αὐθαιρέτων ἐνίοτε συμπερασμάτων τῆς ἐπιστημονικῆς κριτικῆς, παρουσίασε τὸν Ἡρόδοτον ὡς ἄνδρα ἀφελῆ καὶ εὔπιστον, ἀβασανίστως παραλαμβάνοντα μύθους ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πρώτου τυχόντος καὶ ἀναγράφοντος αὐτὰς ὡς ἱστορικὰς ἀληθείας.

Ἀλλ' *ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας* ἐξεδικήθη. Αἱ ἱστορικαὶ αὐτοῦ εἰδήσεις, καὶ αὐταὶ αἱ μᾶλλον ἐπουσιώδεις, ἀποδεικνύονται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἀληθεῖαι ἀναμφήριστοι διὰ τῶν τελευταίων ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων καὶ τῶν προόδων τῆς παπυρολογίας. Δὲν ἀπέχει δὲ ἴσως πολὺ ἡ ἐποχή, καθ' ἣν θὰ ἐξακριβωθῇ διὰ νεωτέρων εὑρημάτων ὅτι δὲν εἶναι μῦθος οὐδ' αὐτὸ τὸ ἱστορούμενον περὶ τῶν ἀγοραίων γάμων τῶν Βαβυλωνίων, ὧν ἡ σοφὴ ἔμπνευσις ἐπιχείρησε νὰ ἐπανορθώσῃ μίαν σκληρὰν ἀδικίαν τῆς φύσεως πρὸς τὸ ὡραῖον φῦλον.

(Βερολῖνον) ΠΕΡΙΚΛΗΣ Κ. ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΖΩΗΝ ΥΠΟ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙΑ*

Β'.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Τῷ 1886 ὁ ἀείμνηστος πρωθυπουργὸς Δηλιγιάννης, βαρέως φέρων τὴν ἀθυροστομίαν ἐφημερίδων τινῶν ἀναγραφουσῶν πᾶσαν στρατιωτικὴν κίνησιν καὶ σκέψιν ἀκόμη, ἀπέστειλε τὸν Ι. Ζωγράφον πρὸς τὸν πρεσβύτερον τῶν δημοσιογράφων Φιλήμονα, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ προσκαλέσῃ πάντας τοὺς Διευθυντὰς τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων εἰς σύσκεψιν, καὶ ἀφοῦ νουθετήσῃ αὐτοὺς καταλλήλως νὰ τοῖς ὑποδείξῃ, ὅτι ἐπιθυμία τῆς Κυβερνήσεως καὶ συμφέρον τοῦ Ἔθνους εἶναι, νὰ μὴ ἀναγράφωνται εἰδήσεις τὰς ὁποίας δὲν δίδει εἰς αὐτοὺς ἢ ἐπὶ τούτῳ ὁριζομένη ὑπηρεσία ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν.

Ὁ Φιλήμων ὑπερθεματίζων, ἐκάλεσε τοὺς ἀντιπροσώπους παντὸς ἐν γένει *ἐντύπου* εἰς τὸ ἀναγνωστήριον τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς.

Παρευρέθησαν λοιπὸν μεταξὺ ἄλλων ὁ Μακράκης, ὁ Στεφανόπολις, ὁ Ἀγγλικανὸς Καλαποθάκης, ὁ Πολίτης (ἀντιπροσωπεύων τὴν «Ἑστίαν»), ὁ Ἄννινος διὰ τὴν «Ἐφημερίδα», ὁ Σπανδωνῆς, ὅστις μάλιστα ἐδημοσίευσε καὶ παράρτημα, ἐγώ, διὰ τὴν «Ἑβδομάδα» μου, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Δὲν ἔλειπεν οὔτε τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων» ἀντιπρόσωπος, μοῦ φαίνεται ὁ Κουρτίδης.

Ὁ Φιλήμων ἔκαμε τὴν εἰσήγησιν, μεθ' ὃ ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Μακράκης εἰπών, ὅτι πᾶσα παρασκευή, καὶ πᾶς πόλεμος, καὶ πᾶσα κατάκτησις, καὶ πᾶσα δόξα εἶναι περιττὰ καὶ μάταια, καὶ ὅτι τὸ Ἔθνος δὲν θὰ εὐδοκιμήσῃ, ἂν δὲν βαδίσῃ κατὰ τὰς ἐντολὰς τῆς μιᾶς, Ἁγίας, Ἀποστολικῆς, Ἀνατολικῆς, Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ Στεφανόπολις ἐγερθεὶς τότε διεμαρτυρήθη ἐξ ὀνόματος τῆς Δυτικῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Καλαποθάκης ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀγγλικανικῆς. Ὁ Πολίτης ἐξύμνησε δι' ὡραίων φράσεων τὴν ἀρχαίαν λατρείαν... Τί ἐπικολούθησε τότε δὲν περιγράφεται. Φωναί, διαμαρτυρίαι, γέλωτες, ἀντεγκλήσεις... καὶ τέλος, μέσῳ τοῦ πανδαιμονίου τούτου, ὁ Πρόεδρος ἠναγκάσθη νὰ διαλύσῃ τὸ *θεολογικὸν* συνέδριον, χωρὶς νὰ ληφθῇ οὐδεμία ἀπόφασις περὶ τῆς ἀθυροστομίας τοῦ τύπου ἐπὶ τῶν πολεμικῶν μας κινήσεων.

Ο ΑΠΡΟΟΠΤΟΣ ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ

Τὸ μπροστινὸ δοντάκι τοῦ γυιοῦ μου ἦτον ἕτοιμο νὰ πέσῃ διὰ νὰ ἔβγῃ τὸ ἄλλο. Ἐχρειάζετο ὅμως κάποισς νὰ τὸ τραβήξῃ. Κάποιος!... ἀλλὰ ποιὸς θὰ ἦτο αὐτὸς ὁ κάποιος; Οὔτε ἐγώ, οὔτε ἡ μητέρα του, ἐτολμούσαμε νὰ 'μποῦμε στὰ αἵματα!

Ἡ μητέρα του, γενναιοτέρα ἀπὸ ἐμέ, κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτόν της νὰ τοῦ τὸ δέσῃ μὲ ἕνα μαῦρο μπιρσῆμι, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἀρκετὰ μακρύ, ἀφοῦ τὸ ἀνάστημα τοῦ παιδιοῦ ἦτο τεσσάρων πιθαμῶν.

Τοῦ ἔδωσε τὴν ἄκρη στὸ χεράκι του νὰ τὴν κρατῇ, τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε τραγουδιστά.

— «Νά, ποὺ τὸ δέσαμε τὸ κακὸ δοντάκι...» Βάστα τώρα τὴν ἄκρη μὲ τὸ χεράκι σου, τρέχα νὰ παίξῃς, καὶ νὰ τραβᾷς καὶ τὴν κλωστὴ κάθε τόσο, καὶ τὸ δοντάκι σου θὰ 'βγῇ μόνο του χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃς.

— Μὰ... θὰ μοῦ πονέσῃ...

— Δὲ θὰ σοῦ πονέσῃ διόλου.

Ἄρχισε λοιπὸν νὰ τρέχῃ ἀπάνω-κάτω κτυπῶν τὸ στεφάνι του μ' ἕνα ξυλάκι· ἄλλα δὲν εἶχε οὔτε μιὰ φορὰ δοκιμάσῃ νὰ τραβήξῃ τὴν κλωστή, ἡ ὁποία, καθὼς ἔτρεχε, ἐσύρετο εἰς τὸ πάτωμα.

Τί σημασίαν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ δι' ἕνα ἄνθρωπον μία μαύρη κλωστὴ ποὺ σύρεται ἐπάνω στὸ πάτωμα;... Τὴν αὐτὴν ὅμως σημασίαν δὲν εἶχε καὶ διὰ τὸν Πιπῖνο, τὸν γάτο τοῦ σπιτιοῦ μας. Τὴν παρηκολούθει μὲ τὰ μάτια του, ὅπως θὰ παρηκολούθει καὶ τὸ φοβερώτερο φεῖδι, ἐνῷ τὸ ἄνω χεῖλος του ἔτρεμε, ἀνεβοκατέβαιναν τὰ μουστάκια του καὶ ἡ ἄκρα τῆς οὐρᾶς του ἔκαμνε σπασμωδικὰς κινήσεις.

Τὸ στεφάνι τοῦ μικροῦ διέρχεται τόρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν τεντωμένην οὐρὰν τοῦ Πιπίνου. Τοῦτο τοῦ ταράσσει τὰ νεῦρα περισσότερον. Συγχρόνως τὸ μπιρσῆμι τοῦ γαργαλίζει τὸ πρόσωπον. Τοῦτο τὸν κάμνει ἔξαλλον. Πηδᾷ καὶ χάπ! μία, μὲ τὰ μπροστινά του πόδια... καὶ ἐνῷ ὁ μικρὸς ἐξηκολούθει νὰ τρέχῃ, αὐτὸς ἀπάγει θριαμβευτικῶς τὸ μπιρσῆμι μὲ τὸ δοντάκι μαζί.

Ὁ ἀκούσιος ὀδοντοϊατρὸς δὲν ἐστάθη οὔτε συγχαρητήρια νὰ δεχθῇ. Τὰ παταγώδη γέλια τῶν ἐν τῷ δωματίῳ τὸν ἐφόβισαν· ἐνόμισεν, ὅτι κάτι κακὸν ἔκαμε, ἔφυγε σὰν ἀστραπὴ καὶ πῆρε τὸ φύσημά του στὰ κεραμίδια.

"ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ,,

Ὁ σιδηρόδρομος μ' ἐκοσκίνιζε ἀνὰ τὰς Ἰταλικὰς πόλεις. Ἦτο ἐποχὴ ἀπεργιῶν. Τὸ βαγόνι γεμᾶτο ἀπὸ πλουσίους γαιοκτήμονας καὶ ἐργοστασιάρχας. Κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε μαζί του καὶ ἕνα ἐργάτην μὲ τὴν βαθυκύανον ἐνδυμασίαν του. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο πολὺ χλωμόν, ἀλλὰ τὰ μάτια του πετοῦσαν σπίθες. Οἱ κύριοι τῶν κεφαλαίων διαρκῶς ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν συζητοῦντες εἰς τὸ μεταξὺ καὶ περὶ τῶν ἀπεργιῶν. Ὁ ἐργάτης ἐκοιμᾶτο ἢ ἔκαμνε πὼς ἐκοιμᾶτο σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ βαγονιοῦ. Ἀφοῦ ἐξηντλήθη ἡ συζήτησις, σηκώνεται ὁ ἐργάτης προφανῶς συγκινημένος. Οἱ συζητηταὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα ἀνήσυχον, αὐτὸς ὅμως δὲν εἶχε κανένα κακὸν σκοπόν, ἀλλὰ προοιμιασθεὶς μὲ ἓν εὐγενέστατον «μὲ συγχωρεῖτε», τοὺς εἶπε τὰ ἑξῆς περίπου: «Ἀκούω τόσην ὥρα ὅσα εἴπατε ἐναντίον τῶν ἀπεργιῶν καὶ τῶν ἀπεργῶν. Σᾶς βεβαιῶ, ὅτι ποτὲ δὲν ἀνεπτύχθη τὸ θέμα καλλίτερα. Τόσον, ποὺ ἠμπορῶ νὰ σᾶς 'πῶ, ὅτι ἔχετε καὶ δίκηο. Ἐν τούτοις... ὅταν ὁ ἐργάτης ὕστερ' ἀπὸ πολύωρον ἐξαντλητικὴν ἐργασίαν γυρίσῃ τὸ βράδυ στὸ σπίτι του, καὶ 'βρῇ τὰ παιδιά του γυμνὰ καὶ χωρὶς ψωμὶ καὶ τὴ γυναῖκα του ἄρρωστη καὶ χωρὶς γιατρικό,... αὐτό, κύριοι, εἶναι *κάτι ἄλλο, ποὺ σεῖς!* δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ καταλάβετε». Καὶ κάθησε πάλιν στὴ θέσι του καὶ ἔκαμε πὼς ξανακοιμήθη.

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ

Ὅταν πρώτην φορὰν ἔφθασα στὴν Βενετίαν εἶχαν περάσῃ τὰ μεσάνυκτα. Ὁ φακῖνος μὲ ὡδήγησε σὲ μιὰ γόνδολα. Μπῆκα μέσα φωνάζοντας «ἀλὰ Λοῦνα» — τὸ ξενοδοχεῖον ποὺ μοῦ εἶχαν ἐπαινέσῃ. Βαθὺ σκοτάδι καὶ ψιλὴ βροχή. Τὰ θαμπὰ φανάρια στῆς γωνιὲς τῶν διωρύγων ἐφαίνοντο σὰν νὰ εἶχαν ἀποκάμῃ ρίπτοντα πένθιμον φῶς εἰς τὰ νεκρὰ νερά. Μία καὶ μόνη γόνδολα τὰ ἐτάραττε, καὶ αὐτῆς ἤμουν ὁ μόνος ἐπιβάτης. Ἡ σκιὰ τοῦ γονδολιέρη, ὀρθοῦ μὲ τὸ πελώριον τιμονόκουπο, γιγαντιώνεται ἀπειλητικὴ ἐπὶ τῶν ὑγρῶν καὶ φαιοπρασίνων τοίχων. «Χώ...!» φωνάζει ὁ γονδολιέρης εἰς κάθε στροφήν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τοῦ ἀπαντᾷ. Τοῦτο τὸν ἐνθαρρύνει... φωνάζει ὀλιγώτερον... δὲν προσέχει διόλου... παραδίδεται εἰς τὰ ὄνειρά του. Ἔξαφνα ἀκούεται ἕνα κράχ!... Τὸ σιδερένιο ἔμβολον τῆς γόνδολάς μας ἐχώθη εἰς τὰ πλευρὰ μιᾶς ἄλλης γόνδολας ἀραγμένης. Πηδᾷ ὁ γονδολιέρης ἐμπρός. Μὲ τὸ ἕνα χέρι τραβᾷ καὶ μὲ τὸ ἄλλο σκουντᾷ. Προσπαθεῖ... προσπαθεῖ... ἀλλὰ δὲν κατορθώνει τίποτε. Εἰς τὸ πρόσωπόν του φαίνεται ἡ ἀδημονία, ἡ θλῖψις, ἡ ταραχή... εἰς τὰ μάτια του λάμπει ἡ ὀργή... ἀλλὰ τὰ χείλη του διαρκῶς μειδιοῦν... μονολογεῖ δικαιολογούμενος... προσπαθεῖ καὶ νὰ χαριτολογήσῃ μάλιστα... καὶ ἐνῷ ἀγωνίζεται ματαίως νὰ ἀποσπάσῃ τὸ ἔμβολον καὶ εἶναι πλέον ἔξαλλος... ἀπελπισμένος... γελᾷ ψεύτικα, διὰ νὰ μὴ δυσαρεστηθῶ. Αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ χάσω τὴν ὑπομονήν μου, δὲν συγκρατοῦμαι πλέον, σηκώνομαι καὶ τοῦ φωνάζω «βλαστήμα λοιπὸν ἐπὶ τέλους!»

Αὐτὸ ἐπερίμενε καὶ αὐτός. Ὅλοι οἱ Ἅγιοι παρήλασαν τότε τιμητικῶς. Ἔμεινεν ὁ ἅγιος Μᾶρκος τελευταῖος... Ἀλλὰ μόλις ὑβρίσθη καὶ αὐτός, ὦ τοῦ θαύματος! ἡ γόνδολα ἐξεκόλλησε.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

Η ΦΗΜΗ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 210 ΚΩΔΙΚΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΡΛΑΑΜ ΤΩΝ ΜΕΤΕΩΡΩΝ

Πρὸ πέντε περίπου ἐτῶν ὁ εὐθαρσὴς καὶ λόγιος μητροπολίτης Ἀγχιάλου σεβασμιώτατος Βασίλειος Γεωργιάδης ἀπέστειλε δῶρον πρὸς τὴν Ἐθνικὴν ἡμῶν Βιβλιοθήκην — πλὴν ἄλλων πολλῶν ποικίλης ὕλης καὶ ἐνδιαφερόντων χειρογράφων — καὶ μουσικόν τινα χάρτινον κώδικα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, κτῆμα ποτὲ *Δημητρίου τοῦ Ἐξακουστοῦ*, ὁ ὁποῖος, πιθανώτατα, καὶ ἀνεκαίνισεν, ἤτοι συνέπηξεν ἐκ νέου τοῦτον κατὰ τὸ ἔτος ,ϛϕηΕ' ἀπὸ θεμελιώσεως κόσμου, ἤτοι τῷ 1487 ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως, καθ' ἃ λέγει ἐν τέλει τοῦ χειρογράφου σημείωμα κιρρᾶς γραφῆς. Ὁ μουσικὸς οὗτος κῶδιξ, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ τμήματι τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἔλαβεν ἀριθμὸν κατατάξεως 2267, κατέστη ἔκτοτε περίφημος, διότι τύχῃ ἀγαθῇ ἐν φ. 145 περιέχει μετὰ μουσικῶν φωνῶν τὴν φήμην τοῦ *μαρμαρωμένου μας βασιλιᾶ*, τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Ἡ πρώτη ἀνακοίνωσις περὶ τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος κειμένου τούτου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου δι' ἀρθριδίου δημοσιευθέντος ἐν τῇ ἑσπερινῇ ἐφημερίδι «*Ἑστίᾳ*», τῆς 7 Ἰουνίου 1904, ὅθεν ἡ ἀνακοίνωσις ἀνετυπώθη καὶ ἐν τοῖς «*Παναθηναίοις*»[1], τὰ ὁποῖα μάλιστα ἐδημοσίευσαν, πρῶτα αὐτά, καὶ πανομοιότυπον τοῦ φύλλου ἐκείνου τοῦ κώδικος ἐν ᾧ περιέχεται ἡ πολύτιμος φήμη[2]. Ὁ δὲ διακεκριμένος καθηγητὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς κ. Ἰωάννης Σακελλαρίδης προσκληθεὶς εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ κ. Καμπούρογλου ἀνέγνωσεν ὡς πρὸς τὸ μουσικὸν μέρος τὴν φήμην μεταγράψας αὐτὴν ἐκ τῆς βυζαντιακῆς παρασημαντικῆς εἰς τὴν νεωτέραν εὐρωπαϊκὴν κατ' ἐναρμόνισιν

---

* Ἴδε τελευταῖον τεῦχος, σελ. 150.

[1] Τόμ. Η' (1904) σ. 175.

[2] Αὐτόθι, σ. 157.

τοῦ εὐδοκίμου υἱοῦ του κ. Θεοφράστου Σακελλαρίδου. Τὴν μουσικὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ Σακελλαρίδου ἐξένισαν μετὰ περισσῆς φιλίας καὶ τιμῆς αἱ διάπλατοι στῆλαι τῶν «*Παναθηναίων*»[1]. Κατὰ τὸν κ. Ἰωάννην Σακελλαρίδην «καταπληκτικῶς ὁμοιάζει ὁ ὕμνος [ἡ *φήμη* λέγε τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου] πρός τι ἀρχαῖον δημῶδες ᾆσμα τοῦ Ὀλύμπου, ὃ ἀκόμη καὶ νῦν ᾄδεται καὶ χορεύεται ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Μ. Μακεδονίας κατὰ τὰς μεγάλας θρησκευτικὰς πανηγύρεις εἰς τὰ εὐρέα καὶ μαγευτικὰ χοροστάσια καὶ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἔχει σύγχρονον τὴν γέννησιν»[2]. Ὁ κ. Σακελλαρίδης ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ «*Παναθήναια*»[3], συνωδευμένον ὑπὸ τῆς μουσικῆς του, καὶ τὸ δημοτικὸν τοῦτο ᾆσμα, «*Τὸ τραγούδι τοῦ ναύτου*», ὡς ὀνομάζει αὐτό, ἢ μᾶλλον «*τὸ τραγούδι τἄρρωστου ναύλερη*», ὡς ἤκουσα διακρινόμενον τοῦτο ἐν Μετέωροις καὶ τῇ βορειοδυτικῇ Θεσσαλίᾳ κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον. Ἔκτοτε πολλὰ ἐγράφησαν περὶ τῆς φήμης τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, *τοσούτῳ μᾶλλον καθ᾽ ὅσον* τινὲς καινόσπουδοι ἠθέλησαν νὰ παραστήσουν αὐτὴν ὡς ἴδιον ὕμνον τοῦ παρὰ τὴν πύλην τοῦ Ρωμανοῦ πεσόντος βασιλέως μας. Ἐκ τῆς σχετικῆς ὅμως βιβλιογραφίας, ἱκανῶς εἰς διάφορα φύλλα ἐκτεταμένης, κατὰ καθῆκον ἀναφέρω καὶ ἐνταῦθα τἄρθρα τοῦ κ. Κ. Ψάχου[4], καθηγητοῦ τῆς βυζαντιακῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ὠδείῳ Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος καὶ ἐνώπιον τοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ Παρνασσοῦ ἐπραγματεύθη τῇ 6 Ἀπριλίου 1906 κατ᾽ ἔκτασιν περὶ τῆς πολυθρυλλήτου φήμης[5]. Ὁ κ. Ψάχος κατ᾽ ἐξοχὴν ἐγκύψας εἰς τὴν μελέτην τῶν διαφόρων γραφικῶν μουσικῶν συστημάτων τῆς βυζαντιακῆς μουσικῆς κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας καὶ πολλοὺς κώδικας πρὸς τοῦτο ἐξετάσας ἀπέδειξεν ἐναργῶς μὲν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἰδίου ὕμνου τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ἀλλὰ περὶ ἁπλῆς φήμης, διημφισβήτησε δὲ διὰ πολλοὺς λόγους τὴν πιστὴν ἀνάγνωσιν καὶ μεταγραφὴν ταύτης ὑπὸ τοῦ κ. Σακελλαρίδου. Ὁ κ. Ψάχος ἀποφαίνεται ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα μετ᾽ ἐπιστημοσύνης καὶ πειστικότητος ἐν

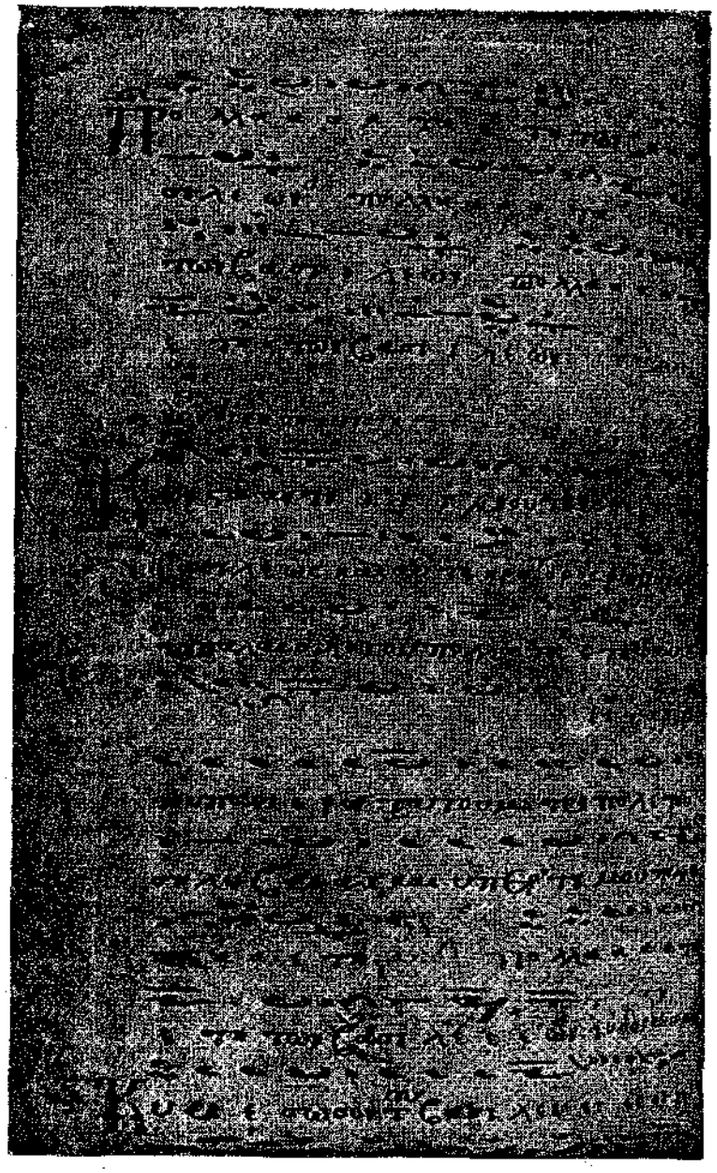

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΦΗΜΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ
(Κῶδιξ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν, 2267)

[1] Αὐτόθι, σ. 277 κ. ἑ., 280 κ. ἑ.
[2] Αὐτόθι, σ. 278.
[3] Αὐτόθι, σ. 278 καὶ 281.
[4] Ἐν τῇ «*Φόρμιγγι*» (μουσικῇ ἐφημερίδι ἐκδιδομένῃ ὑπὸ τοῦ φίλου κ. Ι. Θ. Τσώκλη). Περίοδος Β΄. Ἔτος Α΄, ἀριθ. 1, 3-4. Ἔτος Β΄, ἀριθ. 1-2, 3-4, 7-8. Ἔτος Γ΄, ἀριθ. 1-2, 3-4.
[5] Ἰδὲ ταύτην ἐν «*Φόρμιγγι*». Περίοδος Β΄. Ἔτος Β΄, ἀριθ. 1-2, 3-4, 7-8.

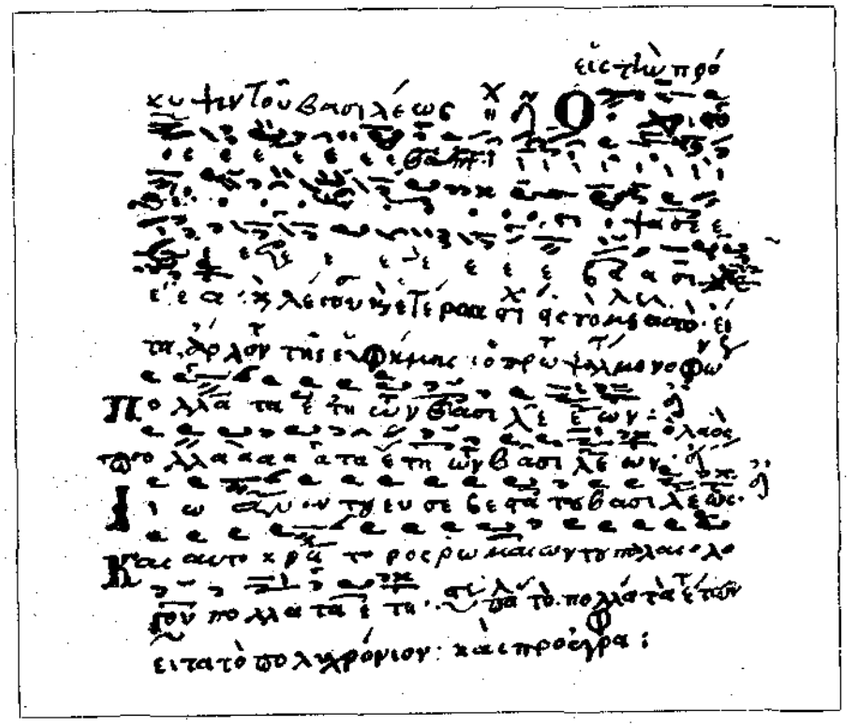

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΦΗΜΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ
(Κῶδιξ μονῆς Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων, 210)

πολλοῖς καὶ πρὸ παντὸς μετὰ θαυμαστῆς εἰλικρινείας, ἀνομολογῶν ὅτι παρ᾽ ὅλην τὴν βυζαντιακὴν μουσικὴν σπουδήν του καὶ παρ᾽ ὅλην τὴν πολυχρόνιον εἰδικὴν μελέτην τοῦ θέματος δὲν κατώρθωσεν εἰμὴ μόνον τὴν ἀρχὴν τῆς φήμης νἀναγνώσῃ. Ἀλλ᾽ ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε σχετικῶς ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Ψάχου, ἐν ἴσως μόνον μένει τελείως ἀνεξήγητον, πῶς δῆλον ὅτι συμβαίνει ὥστε ὁ διακεκριμένος μουσικοφιλόλογος νἀρνῆται πᾶσαν σημαντικότητα πρὸς τὴν φήμην τοῦ τελευταίου Παλαιολόγου. Ἐνῷ δυνατὸν ἐν αὐτῇ νὰ λανθάνῃ, ἀφοῦ μάλιστα αὐτὸς ὁ κ. Ψάχος ὁμολογεῖ ὅτι κατὰ μέγα μέρος τὸ κείμενον εἶναι εἰσέτι ἀδιάγνωστον, δυνατὸν νὰ λανθάνῃ παλαιότατον τῶν Βυζαντινῶν ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὸν μέλος, μὴ διασωθὲν μέχρι ἡμῶν διὰ τῆς παραδόσεως.

Τἀνωτέρω περὶ τῆς φήμης τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ἐθεώρησα ἀπαραίτητον προεισαγωγικῶς νἀναγράψω προκειμένου νὰ ἐκδώσω μετὰ τοῦ μέλους αὐτοῦ συγγενὲς βυζαντιακὸν κείμενον, τὴν φήμην τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, τὴν ὁποίαν ηὐτύχησα νἀνεύρω μελετῶν καὶ ταξινομῶν τὰ χειρόγραφα τῆς ἐν Μετεώροις εὐαγοῦς μονῆς Βαρλαάμ. Ὁ κῶδιξ ὁ περιέχων τὴν φήμην τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου καὶ προτελευταίου βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος (1425—1448) ἔλαβεν ἀριθμὸν κατατάξεως 210 ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς προμνημονευθείσης μονῆς Βαρλαάμ, τὸν ὁποῖον κατάλογον εἶχα τὴν τιμήν, φιλοστόργῳ καὶ εὐνοϊκῇ ἐπινεύσει τοῦ σεβασμιωτάτου καὶ φιλίστορος ἐπισκόπου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀνθίμου Παντελάκη, νὰ συντάξω κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον. Εἶναι δὲ ὁ ὑπ᾽ ἀριθ. 210 κῶδιξ οὗτος βομβύκινος, διαστάσεων 0,145×0,21, τοῦ ΙΕ΄ ὡς φαίνεται αἰῶνος, ἐκ φύλλων 196, ἐν οἷς περιέχονται μετὰ φωνῶν ἡ θεία λειτουργία κατ᾽ ἐκλογήν, τἀλληλουάρια τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ἐκλογάδια τῶν η΄ ἤχων, νεκρώσιμα κοσμικῶν καὶ μοναχῶν, στιχερὰ ψαλλόμενα κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς τοῦ ὅλου ἔτους μετὰ τῶν καλουμένων ἀναποδισμῶν τοῦ Ἰωάννου Κουκουζέλη, μεγαλυνάρια καὶ εἴ τι ἄλλο. Ἀναφέρονται δ᾽ ἐν τῷ κώδικι μέλη ὑπερπεντήκοντα μελογράφων, ἐξ ὧν τινὲς ἄγνωστοι ἀλλαχόθεν καὶ μὴ σημει-

ούμενοι παρὰ Παπαδοπούλῳ [1]. Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι δύο ἐκ τῶν μελογράφων τούτων σημειοῦνται καὶ διὰ σταυροφόρων μονογραφημάτων· οὕτω:

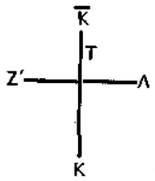

=[Ἰωάννου] τ(οῦ) Κ(ου)κ(ου)ζ(έ)λ(η)

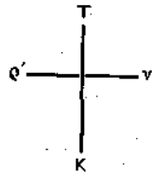

=[Ξένου] τ(οῦ) Κ(ο)ρ(ώ)ν(ης)

Ὅτι δὲ καθιστάνει τὸν κώδικα ἄξιον ἰδιαιτέρας τινὸς προσοχῆς εἶναι ὅτι πολλὰ τῶν ἐν αὐτῷ μελῶν χαρακτηρίζονται ὡς *νέα* ἢ *παλαιὰ* εἴτε *ἀρχαῖα*. Ἔπειτα πολλαχοῦ τὸ μέλος χαρακτηρίζεται ὡς «*Παλατιανόν*», ὡς «*Ἁγιορείτικον*», ὡς «*Θεσσαλονικαῖον*», ὡς «*Ἁγιοσοφίτικον*». Ἐν φύλλῳ 23ᵃ ἀπαντᾷ: «*Ἕτερον [μέλος] κὺρ Ἀγάθωνος ἀδελφοῦ τοῦ Κορώνης· καλλωπισθὲν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ξανθοπούλλων παρὰ τοῦ μητροπολίτου κὺρ Μάρκου τοῦ Κορίνθου*». Ἐν φύλλῳ δὲ 124ᵝ: «*Ποίημα κὺρ Ξένου τοῦ Κορώνης. ψάλλεται δὲ εἰς τοὺς βασιλεῖς· εἰς τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς ἡγουμένους*» καὶ ἐν φ. 125ᵝ «*ἕτερον*» παρόμοιον.

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὁ περιέχων τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κείμενον κῶδιξ, τὸν ὁποῖον διεξοδικώτατα καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐπιστημονικὰς ἀπαιτήσεις περιγράφομεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς μονῆς Βαρλαάμ.

Ἡ φήμη τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Παλαιολόγου ἀπαντᾷ ἐν φύλλῳ 113ᵃ τοῦ προειρημένου κώδικος 210, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τετραδίου περιέχοντος τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας τῶν Θεοφανείων. Λέγω τὸ τέλος, διότι ὁ κῶδιξ κατὰ νεωτέραν αὐτοῦ στάχωσιν διεταράχθη ὡς πρὸς τὴν συνέχειαν τῶν τετραδίων οὕτως ὥστε ἡ ἀρχὴ τῆς ἀκολουθίας τῶν Θεοφανείων δὲν κεῖται ἐν φ. 112 ἢ ἐν τοῖς ἀμέσως προηγουμένοις αὐτοῦ ὡς θὰ προσεδόκα τις. Ὡς γνωστόν, τὰ Θεοφάνεια ἐθεωροῦντο μία ἐκ τῶν τεσσάρων μεγαλυτέρων θρησκευτικῶν ἑορτῶν κατὰ βυζαντιακοὺς χρόνους, τελούμενα μετ' ἐξαιρετικῆς παρατάξεως, πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπείας [1]. Ὡς ἐκ τούτου ὁ βιβλιογράφος ἰδιαιτέρως ἐνδιατρίβει περὶ τὴν ἀκολουθίαν τούτων παραθέτων καὶ τὴν φήμην τοῦ αὐτοκράτορος.

Τὸ πανομοιότυπον τοῦ σχετικοῦ μέρους τοῦ κώδικος παρεθέσαμεν ἐν σελ. 187 [2]. Ἡ ἀνάγνωσις τούτου ἔχει ὡς ἑξῆς: (*Εἰς τὴν πρόκυψιν τοῦ βασιλέως ἦχ(ος) δ'*) ***Ὁ Χριστὸς ἐβαπτίσθη. ἔστεψά σε βασιλέα***· (*κ(αὶ) λέγουσ(ι) κ(αὶ) ἑτέρους στίχ(ους) εἰς τὸ μέλ(ως) αὐτό· εἶτα, ἄρχοντ(αι) τῆς εὐφήμης· ὁ πρωτ(ο)ψάλτ(ης) μονοφων(ά)ρ(ης)*) ***Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων*** (*δ' ὁ λαὸς*) ***πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων*** (*δ' ἦχ(ος) δ'*) ***Ἰωάννου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως· καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων τοῦ Παλαιολόγου πολλὰ τὰ ἔτη***· (*ὕς(ε)ρ(ον) πάλ(ιν) τό: πολλὰ τὰ ἔτ(η) τῶν [βασιλέων] εἶτα τὸ πολυχρόνιον: καὶ προέγραφ(η)*).

Μετὰ ταῦτα ἄρχεται ἐν τῷ κώδικι ἕτερον κείμενον μετὰ φωνῶν ἐπιγραφόμενον: «*Τῷ αὐτ(ῷ) μηνὶ ιζ' τοῦ ὁσίου π(ατ)ρ(ὸ)ς ἀντωνίου τοῦ μεγάλου*» «*ποίημ(α) τοῦ ἠθικοῦ*».

Σύγκρινε τώρα τὸ πανομοιότυπον τῆς φήμης τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τὸ ὁποῖον ἐν μεταγραφῇ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«***Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων· πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων· πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων***» (*Εἶτα ἀποκρίνονται οἱ ἐκτὸς τὸ αὐτό: κ(αὶ) πάλ(ιν) οἱ ἐντὸς τοῦ βήμ(α)τ(ος): ὕστ(ε)ρ(ον) εἰς τ(ὸν) βασιλ(έα).*) ***Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων τοῦ Παλαιολόγου πολλὰ τὰ ἔτη***· (*τὸ αὐτ(ὸ) τρὶς*) . . . . . [Μεθ' ὃ ἕπεται ἡ φήμη τοῦ Μητροπολίτου Σηλυβρίας]. (Ὕστ(ε)ρ(ον)) ***Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων***, (*εἶτ(α) ὁ δομέστ(ι)κ(ος) . . .*) ***Κύριε σῶσον τοὺς βασιλεῖς***». Πρὸ πάντων τῶν ἀνωτέρω φέρεται ἐν τῷ κώδικι ἡ σημείωσις: «*καὶ εὐθὺς εὐφημίζωμεν τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐντὸς τοῦ βήματος καὶ ἐκτὸς ὁμοίως*» [3].

Παραβάλλοντες τὰ δύο κείμενα παρατηροῦμεν ὅτι ἀριδήλως πρόκειται περὶ φημῶν καὶ οὐχὶ περὶ ἰδίων ὕμνων. Τοῦτο φαίνεται ἐκ τῆς σημειώσεως τοῦ ἀθηναϊκοῦ κώδικος: «*καὶ εὐθὺς εὐφημίζομεν τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐντὸς τοῦ βήματος καὶ ἐκτὸς ὁμοίως*» καὶ ἐκ τῆς σημειώσεως τοῦ κώδικος Βαρλαάμ: *Εἶτα ἄρχονται τῆς εὐφήμης*. Εἶναι δὲ τὸ κείμενον τῶν δύο φημῶν τὸ αὐτό.

[1] *Γεωργίου Ἰ. Παπαδοπούλου*, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς... Ἐν Ἀθήναις 1890.

[1] Ἰδὲ τὰ λεγόμενα ὑπὸ *Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου* ἐν τῇ *ἐκθέσει περὶ τῆς Βασιλείου τάξεως*.

[2] Τὸ πανομοιότυπον τοῦτο παρεσκεύασε μετὰ τέχνης ἐπὶ διαφανοῦς χάρτου πρὸς χάριν μου ὁ καλὸς καὶ ἐλλόγιμος μοναχὸς κ. *Ἄνθιμος Σακελλαρόπουλος*, σύμβουλος τῆς μονῆς Βαρλαάμ.

[3] Πρβλ. «*Παναθήναια*». Τόμ. Η' (1904) σ. 175.

καὶ μόνον ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν αὐτοκρατόρων παραλλάσσουσι. Ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν ὅμως παρέχουσι διαφοράς τινας, διότι τὴν φήμην τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, καθ' ἃ ῥητῶς σημειοῦται ἐν τῷ κώδικι, κατὰ τὴν τελετὴν τοὐλάχιστον τῶν Θεοφανείων, ψάλλει ὁ *πρωτοψάλτης μονοφωνάρις*. Τὸ δὲ «*πολλὰ τὰ ἔτη τῶν Βασιλέων*» ψάλλει καὶ ὁ λαός [1]. Ἂν δὲ τυχὸν τὰ δύο κείμενα ὡς πρὸς τὸ μουσικὸν αὐτῶν μέρος διαφέρουσιν ἢ ὄχι, τοῦτο δυστυχῶς δὲν δύναμαι καθόλου νὰ ποφανθῶ, καθ' ὅσον ἀπόκειται εἰς τοὺς μουσικοφιλολόγους τοὺς περὶ τὴν βυζαντιακὴν μουσικὴν ἀσχολουμένους.

Σημειωτέον ὅτι ἑτέραν τινὰ φήμην μετὰ φωνῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Παλαιολόγου ἀνεῦρον ἐν κώδικι τῆς μουσικῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἀοιδίμου Ἰωάννου Τζέτζη, γνωστοτάτου ἐν τῷ μουσικῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ διὰ τὰς περὶ τῆς βυζαντιακῆς παρασημαντικῆς πολυετεῖς ἐρεύνας του. Τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς ἐμελετήσαμεν τῷ 1902 κατὰ παράκλησιν τῆς ἀδελφῆς τοῦ κατόχου κ. Παρασκευῆς Τζέτζη [2].

[1] Πρβλ. *Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου*, «*Ἔκθεσιν περὶ τῆς Βασιλείου τάξεως*».

[2] Πρβλ. *Νίκου Α. Βέη*, Ἑλληνίδες βιβλιογράφοι καὶ κύριαι κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἐν Ἀθήναις 1903, σ. 7.

Ἑτέρα πάλιν φήμη Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἀνευρέθη ἐν κώδικι τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς βιβλιοθήκης, καθ' ἃ ἀνέφερεν καὶ ὁ κ. Ψάχος κατὰ τὴν προμνημονευθεῖσαν ἀνακοίνωσίν του ἐν τῷ Φιλολογικῷ καὶ Ἀρχαιολογικῷ Τμήματι τοῦ «Παρνασσοῦ» [1]. Ἐν καιρῷ ὑπόσχομαι νὰνακοινώσω τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν φήμην τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου πορίσματά μου, ὁποῖα θέλουσιν ἀποβῆ ἐκ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν δύο ἄλλων κωδίκων, τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ καὶ τοῦ ἀνήκοντος ποτὲ εἰς τὸν ἀοίδιμον Τέτζην.

Ἐν τέλει πρέπει νὰ ἐκφράσω τὴν ἐγκάρδιον λύπην μου, ὅτι τὰ διάφορα μέσα τὰ ὁποῖα διέθετον διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν δύο ἀνωτέρω πανομοιοτύπων, δὲν ὑπῆρξαν τοιαῦτα, ὥστε ἀκριβῶς νὰ παρίσταται ποῖαι φωναὶ ἐν τῷ κώδικι εἶναι ἐρυθρόγραφοι καὶ ποῖαι δι' ἀμαυροῦ μέλανος. Ἐν τοσούτῳ ὅμως τὰς διακρίσεις ταύτας σημειοῖ τὸ παρ' ἐμοὶ ὑπάρχον πανομοιότυπον τῆς φήμης τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, τὸ ὁποῖον προθύμως δύναμαι νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς μελετητοῦ.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

[1] Πρβλ. «Φόρμιγγα», περίοδ. Β'. Ἔτος Δ' (Ϛ') ἀριθ. 14.

ΑΙ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΚΑΪΤΕ *

Ἂν ἔμενες αἰώνια σιμὰ 'ς τὴν ἴδια τὴ γυναῖκα,
Πῶς θὰ μποροῦσες πάντα νὰ ἀγαπᾷς;

Οἱ στίχοι αὐτοὶ τοῦ Γκαῖτε θὰ εἰμποροῦσαν νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἐπίγραμμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐρώτων του. Ἀκριβῶς εἰς τὴν ἄστασίαν του αὐτήν, διὰ τὴν ὁποίαν τόσον τὸν κατηγόρησαν, εἰς αὐτὴν τὴν εὐκολίαν ὅπου εἶχε ν' ἀποσπᾶται, ὀφείλεται ἡ δροσερότης τοῦ αἰσθήματος, ἡ αἰωνία νεότης τῆς καρδίας του, τῆς τόσον εὐφλέκτου. Δὲν εἶχαν ἀκόμη μαρανθῇ τὰ φύλλα τοῦ γέρω-τίλλιου τοῦ Σεζενχάϊμ, καὶ ὁ νοῦς, ἂν ὄχι καὶ ἡ καρδία τοῦ Γκαῖτε, εἶχεν ἤδη δεσμευθῇ ἀπὸ ἄλλας γυναικείας μορφάς. Αἱ δεσποινίδες Ρουσσιλιὸν καὶ Ζίγλερ, κυρίαι τῆς τιμῆς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀμβούργου, τοῦ χαρίζουν μίαν ματιάν, καὶ ὁ ποιητὴς τῶν «Τραγουδιῶν εἰς τὴν Φριδερίκαν» στιχουργεῖ διθυράμβους διὰ τὰς εὐγενεῖς του φίλας. Ἀλλ' ὅμως, ἀντὶ τῆς Φριδερίκας, ἐκδικεῖται ἡ Ποίησις δι' αὐτὴν τὴν ἀχαριστίαν. Τί ψυχραὶ καὶ προσποιημέναι αἱ ᾠδαὶ αὐταί, ὅπου ἡ εὔκολη αἰσθηματικότης τοῦ ποιητοῦ ἐκφράζεται μὲ τὰς κοινοτοπίας τῶν κλαυθμηρῶν μαθητῶν τοῦ Ρουσσώ, καὶ πόσον διαφέρουν ἀπὸ τὰ ἁπλᾶ ἐκεῖνα τραγούδια, τόσον αὐθόρμητα, ἀληθινὰ καὶ ἀνθρώπινα, τὰ ὁποῖα καὶ τώρα ἀκόμη, ὕστερα ἀπὸ ἕνα περίπου αἰῶνα, τὰ ψιθυρίζουν οἱ ἐρωτευμένοι τὰ μενεξεδένια δειλινά, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ρήνου!

ΚΑΡΛΟΤΤΑ

Καὶ ἰδοὺ ὅπου μία αἰθερία μορφὴ κόρης, λευκὴ καὶ διαφανὴς μέσα εἰς τὸ λευκὸν λινόν της φόρεμα, παρουσιάζεται εἰς τὸν νεαρὸν εἰσηγητὴν τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου τοῦ Βέτσλαρ, καὶ ἐξυπνᾷ τὰ ἁγνὰ αἰσθήματα ποὺ ὑπνώττουν μέσα εἰς τὴν καρδίαν του. Ἡ Καρλόττα Μπώφ! Ἡ Λότε τοῦ Βέρτερ, ἀκτινοβόλος παρθενικὴ ὀπτασία, ποὺ ἔκαμεν ὁλόκληρον τὴν Γερμανίαν νὰ ὀνειροπολῇ καὶ τὴν ὁποίαν ἀπηθανάτισε τὸ μελόδραμα, μετὰ τὸ μυθιστόρημα. Ἡ φρόνιμη καὶ λογικὴ κόρη τοῦ ἐπόπτου τοῦ Τευτονικοῦ Τάγματος διαφέρει κάπως ἀπὸ τὴν ἡρωΐδα τοῦ

* Συνέχεια· τεῦχος 169, σελ. 118.

ΑΝΝΕΤΑ ΣΕΝΚΟΦ
Τεύχος 196, σ. 119

Βέρτερ. Μολονότι ὅμως εἶνε ὀλιγώτερον ρομαντικὴ ἡ ἀληθινὴ ἱστορία τοῦ εἰδυλλίου αὐτοῦ, δὲν ἔχει ὀλιγώτερον ποιητικὸν βάθος. Ἡ Καρλόττα ἦτο ἀρραβωνιασμένη, ὅπως ἀρραβωνιάζονται τόσον εὔκολα εἰς τὴν Γερμανίαν, μὲ ἕνα γραμματέα τῆς Πρεσβείας τοῦ Ἀννοβέρου, ὀνόματι Κέστνερ, φίλον τοῦ Γκαῖτε, ὁ ὁποῖος εἴξευρεν, ὅτι τὸ ἁγνὸν αἴσθημα, τὸ ὁποῖον μὲ ὅλην της τὴν ἀθῳότητα τοῦ ἐνέπνευσεν ἡ Λότε, δὲν εἶχε καμίαν ἐλπίδα ἀμοιβαιότητος. Καὶ ὅμως παραδίδεται εἰς τὴν γοητείαν μακρῶν συνομιλιῶν μὲ τὴν ξανθὴν νεάνιδα, ὑπὸ τὰς δενδροστοιχίας τοῦ *Γερμανικοῦ σπιτιοῦ*. Κάμνει ἐξοχικοὺς περιπάτους μὲ τὴν Λότε καὶ τὸν μνηστῆρα της. Ὅπως εἰς τὸ Σεζενχάϊμ, ὁ Γκαῖτε εὑρίσκει καὶ πάλιν τὸ γραφικὸν πλαίσιον, ὅπου ἡ καλλιτεχνική του φύσις ἀγαπᾷ νὰ τοποθετῇ τοὺς ἔρωτάς του, «τὸ *φόντο* ἀπὸ κλώνους ποὺ σαλεύουν, ρυάκια γοργοκίνητα μέσα εἰς ἀπέραντον ὁρίζοντα». Ἄρα γε θ' ἀφίσῃ καὶ ἐδῶ ὁ Γκαῖτε νέον θῦμα, ὅπως εἰς τὸ Σεζενχάϊμ; Αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ ἐνθουσιώδης νεανίας προέβλεψε τὰς θλιβερὰς συνεπείας τῆς αἰσθηματικότητός του. Διὰ νὰ δώσῃ τέλος εἰς πάθος, τὸ ὁποῖον ἔχει κυριεύσει πλέον τὴν καρδίαν του, φεύγει, δραπετεύει ἀπὸ τὸ Βέτσλαρ.

Ἂν καὶ δὲν ἔψαλεν ὁ Γκαῖτε εἰς στίχους τὸ εἰδύλλιον τοῦ «Γερμανικοῦ σπιτιοῦ», τὸ μυθιστόρημα, ποὺ ἔγραψεν ὕστερα ἀπὸ δύο χρόνια, εἶνε τρανὴ ἀπόδειξις τῆς δυνάμεως καὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ ἔρωτός του. Ἀκόμη ὅμως πλέον ἀποκαλυπτικὰ εἰς τὴν τραγικὴν των ἁπλότητα εἶνε τὰ γράμματα αὐτά, ποὺ ἔγραψεν εἰς τὴν Λότε τὴν ὥραν ὅπου ἔφευγε:

«Ἐλπίζω νὰ ἐπιστρέψω, ἀλλὰ Θεὸς εἰξεύρει πότε. Ὦ Λότε, ἡ καρδιά μου ἦταν θλιμμένη ὅταν ἐσὺ ἐμιλοῦσες, γιατὶ εἰξευρα, πὼς ἦταν ἡ τελευταία φορὰ ποὺ σᾶς ἔβλεπα. Ὄχι; ὄχι ἡ τελευταία φορά, καὶ ὅμως φεύγω αὔριον. Ἔφυγε. Τί σᾶς ἔκαμε νὰ μιλήσετε, ὅπως ἐμιλήσατε; Εἶχα ἀνάγκην νὰ 'πῶ ὅλα ὅσα αἰσθανόμουν, δὲν ἐσυλλογιζόμουν ἄλλο ἀπὸ τὴν ζωή μου ἐδῶ πέρα, ἀπὸ τὸ χέρι ποὺ φιλοῦσα γιὰ τελευταία φορά! Τὸ δωμάτιο ὅπου δὲν θὰ ξαναμπῶ! Τὸν καλὸν πατέρα ποὺ μὲ συνέβγαλε γιὰ τελευταία φορά! Εἶμαι μόνος τώρα καὶ μπορῶ νὰ κλάψω· σᾶς ἀφίνω ὅλους εὐτυχισμένους καὶ δὲν θὰ ἔβγω ἀπὸ τῆς καρδιές σας. Καὶ ἴσως σᾶς ξαναϊδῶ· σὰν νὰ λέμε ὅμως ποτέ, ἀφοῦ δὲν θὰ σᾶς ἰδῶ αὔριον! Πῆτε 'ς τὰ ἀγαπημένα μου ἀγόρια (τ' ἀδέλφια τῆς Λότε) ὅτι ἔφυγα. Δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐξακολουθήσω.....».

Μέσα εἰς τὸ γράμμα αὐτὸ ὑπῆρχε καὶ δεύτερον, γραμμένον τὸ πρωῒ τῆς ἀναχωρήσεως, δηλαδὴ τὴν 11 Σεπτεμβρίου 1772.

«Λότε, τὰ πράγματά μου εἶνε ὅλα ἕτοιμα, ἀρχίζει νὰ χαράζῃ ἡ μέρα. Σ' ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας θὰ ἔχω φύγῃ. Ἐπειδὴ ἐλησμόνησα νὰ μοιράσω 'ς τὰ παιδιὰ τῆς εἰκόνες, τὸ βρίσκω αὐτὸ πρόφασι γιὰ νὰ σᾶς γράψω καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ νὸ κάμετε σεῖς γιὰ μένα, διότι δὲν ἔχω τίποτε νὰ σᾶς γράψω. Τὰ ξεύρετε ὅλα, ξεύρετε τί εὐτυχισμένος ποὺ ἤμουν ὅλες αὐτὲς τῆς ἡμέρες καὶ ὅτι φεύγω. Πηγαίνω σὲ πολὺ καλὰ καὶ πολὺ ἀγαπητά μου πρόσωπα· γιατί ὅμως μακρυὰ ἀπὸ σᾶς; Ἔτσι εἶνε γραφτό μου νὰ μὴ μπορῶ νὰ προσθέσω ἕνα αὔριο καὶ ἕνα μεθαύριο σ' αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Ἡ καρδιά σας εἶνε εὐτυχισμένη, ἀγαπητὴ Λότε, καὶ γι' αὐτὸ εἶσθε πιὸ εὐτυχισμένη ἀπὸ ἑκατὸν ἄλλα κορίτσια· μόνον νὰ μὴν εἶσθε ἀδιάφορη. Ἐγώ, ἀγαπητὴ Λότε, εἶμαι εὐτυχισμένος νὰ διαβάζω μέσα 'ς τὰ μάτια σας τὴν ἐμπιστοσύνη, ποὺ δὲν θὰ δώσω ἀφορμὴ ν' ἀλλάξῃ ποτέ».

Δύο ἡμερῶν ταξεῖδι μὲ ταχυδρομικὴν ἅμαξαν, καὶ ἤδη ἄλλαι φροντίδες ἀπασχολοῦν τὸν συγγραφέα τοῦ *Βέρτερ*. Ἡ ἡρωΐς του θὰ ἔχῃ τὰ μαῦρα μάτια τῆς Μαξιμιλιανῆς δὲ Λὰ Ρώς, τῆς ὄχι πολὺ πιστῆς συζύγου τοῦ ἐμπόρου Βρεντάνο.

ΚΑΡΛΟΤΤΑ ΜΠΩΦ

ΛΙΛΗ

Θὰ ἦτο μεγάλη ἀδικία, ἐὰν ἀπεδίδετο ἡ αἰσθηματικὴ ἀστασία τοῦ Γκαῖτε εἰς δονζουανισμὸν ἀλοζῶνα καὶ ἐγωϊστικόν. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βέρτερ δὲν ἦτο, οὔτε σκληρόκαρδος, οὔτε ἀπαθής. Ἀγαποῦσε κάθε φορὰν εἰλικρινῶς, ὑπέφερεν, ἐνίοτε μάλιστα σκληρότατα, διὰ τὴν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἔδιδε καὶ ἔπαιρνεν ὀπίσω τὴν καρδίαν του.

Μία ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὀδυνηρὰς κρίσεις τοῦ ἐπεφυλάσσετο ὀλίγον μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Φραγκφούρτην (1774), ὅταν ἤκουσε μίαν εὔμορφην ξανθὴν δεκαέξ ἐτῶν νὰ παίζῃ εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον κάποιαν σονάταν τοῦ Μόζαρτ. Ἡ Ἐλισάβετ Schoenemann, ἡ πολυθρύλητος Λιλή, ἦτο ἡ πλουσία κληρονόμος ἑνὸς τραπεζίτου τῆς Φραγκφούρτης. Ἡ φυσική της χάρις καὶ ἡ περιουσία της εἶχαν συγκεντρώσῃ ὁλόγυρά της εὐρύτατον κύκλον νεαρῶν θαυμαστῶν, εἰς ἀτελεύτητον σειρὰν ἑορτῶν καὶ διασκεδάσεων. Ὁ Γκαῖτε, μὲ ὅλην τὴν ἀπροσποίητον ἀντιπάθειάν του διὰ κάθε κοσμικὴν συναναστροφήν, ἠναγκάσθη μετ' ὀλίγον νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς αὐτάς.

Τὸ γοργὸν πνεῦμα, ἡ ἀθῴα φιλαρέσκεια καὶ ἡ καλλονὴ τῆς Λιλῆς, εἶχαν ἤδη δεσμεύσῃ τὸν ποιητήν, ὁ ὁποῖος τόσον εὔκολα παρεδίδετο εἰς τὴν γοητείαν ὡραίων ματιῶν καὶ θωπευτικῆς γυναικείας φωνῆς.

Ματαίως ἐδοκίμασε κατ' ἀρχὰς ν' ἀντισταθῇ, μὲ τὴν πεῖραν τῶν ὀδυνηρῶν περιπετειῶν τοῦ Σεζενχάϊμ καὶ τοῦ Βέτσλαρ:

Καινούργια ἀγάπη, καινούργια ζωὴ

Καρδιά μου, καρδιά μου, τί νὰ σοῦ συμβαίνῃ;
Καὶ σὰν τί τάχα νὰ σὲ θλίβῃ τόσο;
Τί παράξενη καινούργια ζωή!
Δὲν σὲ ἀναγνωρίζω πλέον.
Μακρυά σου εἶνε ὅλα ὅσα ἀγαποῦσες,
Μακρυά σου ὅ,τι σ' ἔκανε νὰ πονῇς.
Μακρυὰ ἡ προκοπή καὶ ἡ γαλήνη σου,
Ἀλλοίμονο! πῶς ἑκατήντησες!

Μήπως τὰ λουλουδένια αὐτὰ τὰ νειᾶτα,
Αὐτὴ ἡ χαριτωμένη μορφή,
Ἡ ματιά αὐτή, ὅλο πίστι καὶ καλωσύνη
Σὲ ἀλυσσόδεσαν σφιχτά;
Ὅταν ἡ ἀπόφασίς μου μὲ διώχνει μακρυά της,
Ὅταν θέλω νὰ εἶμαι δυνατὸς καὶ νὰ τὴν ἀποφύγω,
Ἄχ! τὴν ἴδια αὐτὴ σιγμὴ
Τὰ βήματά μου σιμά της μὲ φέρνουν.

Καὶ μὲ τὸ μαγεμένον αὐτὸ νῆμα,
Ποὺ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὸ σπάσῃ,
Δίχως νὰ θέλω, μὲ κρατεῖ σφιχτοδεμένον
Τὸ ὡραῖο τὸ τρελλοκόριτσο
Μέσα εἰς τὸν μαγικόν της κύκλο·
Πρέπει τώρα νὰ ζῶ κατὰ τοὺς νόμους της.
Ἄχ! τί μεταβολὴ μεγάλη!
Ἀγάπη! ἀγάπη! φύγε μακρυά μου.

ΛΙΛΗ ΣΕΝΕΜΑΝΝ

Ἀλλ' ὁ ἔρως αὐτὴν τὴν φορὰν τὸν κρατεῖ καλά, καὶ ὁ Γκαῖτε τὸ παίρνει ἀπόφασιν. Δι' ἀγάπην τῆς Λιλῆς ἔγινε πλέον ἀπὸ τοὺς τακτικοὺς κομψευομένους τῶν αἰθουσῶν τῆς Φραγκφούρτης, μὲ τὴν πουδραρισμένην περρούκαν του καὶ τὸ φράκον του μὲ τὰ γαλόνια, καὶ μόλις ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ κενοῦ καὶ ἀσημάντου αὐτοῦ βίου, «δύο ὡραῖα μάτια» τὸν ἐπαναφέρουν γρήγορα εἰς τὴν τάξιν.

Ἐπὶ τέλους ὁ Γκαῖτε ἀποφασίζει νὰ διακόψῃ τὴν γοητείαν. Παρασύρεται ἀπὸ μερικοὺς φίλους του εἰς ταξεῖδι ἀνὰ τὴν Ἑλβετίαν· ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων, «μπροστὰ 'ς τοὺς ἀνοιχτοὺς ὁρίζοντας, ποὺ χάνονται μέσα σὲ ἀπα-

λοὺς ἀτμούς, ὅταν ὁ δροσερὸς αὐγινὸς ἀέρας πετᾷ ὁλόγυρα 'στοὺς ἰσκιεροὺς τοὺς φράχτες, καὶ «ἡ κίτρινες θυμωνιὲς καθρεφτίζονται μέσα 'στὴ λίμνη τῆς Ζυρίχης» ἡ μορφὴ τῆς Λιλῆς παρουσιάζεται ἐπίμονα εἰς τὸν λογισμὸν τοῦ ποιητοῦ:

Ἀπ' τὸ βουνὸ ψηλὰ

Ἂν δὲν σὲ ἀγαποῦσα, Λιλὴ ἀγαπημένη,
Πόση ἡδονὴ θὰ εὕρισκα 'ς αὐτὴ τὴ θέα!
Κι' ὅμως, Λιλή, ἂν ἦταν νὰ μὴ σὲ ἀγαποῦσα
Στὸν κόσμο θὰ βρισκότανε χαρὰ γιὰ μένα;

Ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ Ἁγίου Γοτθάρδου βλέπει τοὺς δύο δρόμους ποὺ ἀνοίγονται ἐμπρός του καὶ διστάζει πρὸς στιγμήν. Ὀπίσω του, κάτω εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρόυς, ὁ δρόμος τῆς Φραγκφούρτης ἐμπρὸς ξετυλίγεται ἡ στενὴ κορδέλλα τοῦ δρόμου τῆς Ἰταλίας, τοῦ δρόμου ποὺ φθάνει εἰς τὰ μεγαλεῖα τῆς τέχνης τῆς Ρώμης, εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ ἀθανάτου κόλπου τῆς Νεαπόλεως.... Καὶ οὕτω θὰ λησμονηθῇ ἡ Λιλὴ καὶ ὁ ἔρως του. Μία μικρὴ χρυσῆ καρδιά, δῶρον τῆς κόρης τὴν ὥραν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, κρέμεται εἰς τὸ στῆθος του. Τὴν φέρει εἰς τὰ χείλη του μ' εὐλάβειαν, καὶ τὴν φιλεῖ.

Σὺ ποὺ θυμίζεις τὴς σβυσμένες μου χαρές,
Ποὺ 'ςτὸν λαιμό μου γύρω πάντα σὲ φορῶ,
Ἀπὸ τὸν ψυχικὸ δεσμὸ βαστᾷς περισσότερο;
Τὴς σύντομες ἡμέρες μακραίνεις τῆς ἀγάπης;

Κι' ἂν μακρυά σου φεύγω, μὲ τὸ φυλαχτό σου,
Τριγυρίζω σὲ ξένες μέσα χῶρες,
Σὲ δάση μακρινὰ καὶ σὲ λαγκάδια!
Ἄχ! τόσο γρήγορα δὲν μπορεῖ νὰ χωριστῇ
Ἡ καρδιὰ τῆς Λιλῆς ἀπ' τὴ δική μου.

Ἔτσι τὸ πουλί, ποὺ σπάζει τὸ νῆμα
Καὶ γυρίζει πίσω 'στὸ δάσος,
Σέρνει μαζύ του τὴν ταπειν[illegible]ωσι τῆς σκλαβιᾶς του,

Ἕνα μικρὸν ἀπομειάρι τῆς κλωστῆς·
Δὲν εἶνε πειὰ τὸ πρῶτο τὸ πουλί, τὸ πουλὶ
ποὺ 'γεννήθη ἐλεύθερο· ἐγνώρισε κι' αὐτὸ ἀφέντη.

Ὁ Γκαῖτε ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Φραγκφούρτην. Ἤρχισε πάλιν νὰ συχνάζῃ εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰς συναυλίας, ἀλλὰ δὲν ἤργησε νὰ βαρυνθῇ τὴν συναναστροφὴν τῶν πουδραρισμένων θαυμαστῶν τῆς Λιλῆς, τὰς ἀτελευτήτους ἑορτὰς καὶ τὴν θορυβώδη ζωὴν τῶν πλουσίων χρηματιστῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὸν ἐχώριζε τόση διαφορὰ ἀνατροφῆς καὶ ἕξεων. Ἠσθάνθη, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ ἔλθῃ ποτὲ εἰς τελείαν ἐπικοινωνίαν ψυχῆς καὶ καρδίας μὲ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκλέξῃ διὰ σύντροφον τῆς ζωῆς του.

Μολονότι ὁ νέος αὐτὸς ἀποχωρισμὸς συνετελέσθη βραδέως, σχεδὸν ἀσυναισθήτως καὶ χωρὶς ἀπότομον ρῆξιν, ἀφῆκε τὴν ὀδυνηράν του σφραγῖδα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ. Ἡ τρυφερὰ αὐτὴ συγκίνησις, ἡ θλῖψις διὰ τὸ παρελθὸν ποὺ δὲν ξαναγυρίζει, ἐνέπνευσαν εἰς αὐτόν, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς Βάϊμαρ, τὸ ποίημα τοῦτο, τὸ πλημμυρισμένον ἀπὸ μελαγχολίαν, ποὺ νομίζει κανείς, διαβάζοντάς το, ὅτι ἀκούει ἓν *andante* τοῦ Μόζαρτ ἐκτελούμενον ἀπὸ τὸν Μπετόβεν.

Τὸ βραδινὸ τραγοῦδι τοῦ κυνηγοῦ

Στὰ ρουμάνια τριγυρνῶ, σιωπηλὸς κι' ἀγριεμένος
Τὸ τουφέκι μου γεμᾶτο,
Βλέπω ὁλόφωτη μπροστά μου τὴ γλυκειά σου τὴ
Τὴν πολυαγαπημένη. [μορφή,

Ἤρεμη καὶ σιωπηλὴ τριγυρνᾷς καὶ σὺ μονάχη
Μέσ' σὲ κάμπους καὶ λαγκάδια,
Τάχα μές τοὺς λογισμούς σου νὰ περνῶ καμιὰ
Σὰν σκιὰ ποῦ γοργοσβαίνει; [φορά,

Ἡ σκιὰ ἐκείνου ἡ θλιμμένη
Ὅπου ἔρμος στρατολάτης,
Τρέχει, τρέχει ὁλημερὶς ἀπ' Ἀνατολὴ σὲ Δύση,
Γιὰ νὰ φύγῃ μακρυά σου.
Σὰν περνᾷς μέσ' ἀπ' τὸ νοῦ μου, πῶς μοῦ φαίνεται!
[θαρρῶ

Πῶς κυττάζω τὸ φεγγάρι!
Μιὰ γαλήνη ὀνειρεμένη χύνεται μέσ' 'στὴν ψυχή μου.
Τὸ τί νοιώθω δὲν τὸ ξέρω...

['Ακολουθεῖ]

[Μετάφρ. Αὔ. Θ.]

ERNST VIERLING

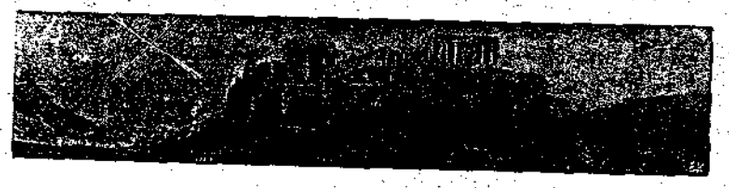

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ BARBEY D'AUREVILLY

— Ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του —

Ο εὔγλωττος πεζογράφος τοῦ «Προφήτου τοῦ Παρελθόντος», ὁ ἐπικὸς ἀφηγητὴς τῆς «Μαγεμένης» καὶ τοῦ «Ἱππότου Des Touches», ὁ βαθὺς ψυχολόγος τῶν «Διαβολικῶν» καὶ τῆς «Γραίας Ἐρωμένης», ὁ ποιητὴς τοῦ μελαγχολικοῦ ἐκείκου «Adieu» ποὺ τὸ ἐθαύμαζε τόσον πολὺ ὁ Σαὶντ-Μπέβ· «Νὰ γιατὶ θέλω νὰ φύγω...», δὲν ἀπήλαυσε παρὰ τῷ κοινῷ παρὰ μόνον φήμην ἐπὶ ἄκρᾳ δημοσιογραφικῇ πολεμικῇ καὶ ἐπὶ ἀλλοκότῳ δανδυσμῷ.

Ἡ παράδοσις παρεμόρφωσε τόσον πολὺ τὴν φυσιογνωμίαν αὐτήν, ἡ ὁποία ὡς τόσον ἦτο τόσον ἐναργής, ὥστε ἔλειψε καὶ ἡ ἁπλουστέρα ἀκρίβεια ἀπὸ τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἄρθρων τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν περὶ αὐτοῦ. Χρονογράφοι οἱ ὁποῖοι συνήθως εἶνε καλλίτερα πληροφορημένοι, ὡμίλησαν περὶ τοῦ «σπένσερ» τοῦ δ' Ὠρεβιλλύ, ὡς νὰ ὑπῆρξε ποτὲ ἡ ἐλαχίστη σχέσις μεταξὺ τοῦ μέχρι τῆς ὀσφύος φθάνοντος περιστηθίου αὐτοῦ, ποὺ μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρὸ ἑκατὸ ἐτῶν, καὶ τῆς συγχρόνου ῥεδιγκότας ἀλὰ Γκαβαρνὶ τὴν ὁποίαν ὁ φίλος μας διετήρει ἁπλῶς ἀπό τὴν νεότητά του. Ἄλλοι ἀφηγήθησαν ὅτι εἶχε συνειθίσει τὴν ὑπηρέτριάν του νὰ τοῦ παρουσιάζῃ τὰς ἐπιστολάς του ἐπάνω εἰς ἀργυροῦν δίσκον, αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐπεδείκνυεν εἰς τὰς μετὰ τῶν ὑπηρετῶν του σχέσεις τὴν συγκινητικωτέραν καλωσύνην καὶ ἀφέλειαν. Ἄλλοι ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, εἶχεν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὸ Παρίσι,—ἀπὸ τὰ 1830 ἕως τὰ 1850—ἐπιδοθεὶς εἰς μυστηριώδεις περιπετείας! Ἦτο τόσον εὔκολον ἐρωτῶν κανεὶς μερικοὺς παλαιμάχους δημοσιογράφους νὰ μάθῃ ὅτι ὁ μυθιστοριογράφος ἐκέρδιζε τὰ πρὸς τὸ ζῆν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, συντάσσων, διὰ τὰς ἐφημερίδας, ἀνώνυμα ἄρθρα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, καὶ ὅτι προσέφερεν εἰς μάτην εἰς ὅλους τοὺς ἐκδότας τὰ πρωτότυπα τῆς φιλολογικῆς του γραφίδος· τὸν «Βρουμμελ» αὐτὸν τὸν ὁποῖον ἀπέκρουσεν ἡ «Ἐπιθεώρησις τῶν Δύο Κόσμων», τὴν «Γραῖαν Ἐρωμένην» ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη ἐπὶ τέλους χάρις εἰς τὴν προστασίαν ἑνὸς συναδέλφου, τοῦ Ξαβιὲ δὲ Μοντεπέν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

Ἡ ζωὴ τοῦ ὑπερηφάνου καὶ εὐγενοῦς αὐτοῦ συγγραφέως διῆλθεν ὁλόκληρος εἰς ἐργασίας τὰς ὁποίας ἔστερξεν ἀνδρικώτατα, τὰς ὁποίας ἐξετέλεσε μὲ ὑπέροχον εὐσυνειδησίαν, καὶ εἰς τὰ διαλείμματα τῶν ὁποίων συνέγραψε τὰ τόσῳ σπάνια ἔργα του. Λαμπρὸν παράδειγμα διὰ νὰ τὸ μελετήσουν οἱ πρωτοερχόμενοι εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον, οἱ ὁποῖοι ἀγανακτοῦν κατὰ τῆς δουλείας τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ποὺ πρέπει νὰ κερδίσουν! Ὅταν ἐγνώρισα τὸν δ' Ὠρεβιλλὺ τῷ 1873, ὁ ἑξηκονταπεντούτης αὐτὸς ἀνὴρ δὲν εἶχεν ἄλλους πόρους ἀπὸ τὰ τέσσαρα κατὰ μῆνα ἄρθρα ποὺ ἔγραφεν εἰς τὸν «Συνταγματικὸν» καὶ ὅπου τοῦ ἀπέφεραν περὶ τὰ πεντακόσια φράγκα. Μόλις ἀργότερα ὁ θάνατος δύο συγγενῶν ἐξησφάλισεν εἰς αὐτὸν τὸ εἰσόδημα τῶν τριῶν χιλιάδων φράγκων μὲ τὸ ὁποῖον συνετηρήθη κατὰ τὰ γηρατεῖα του καὶ ἡ ἀναδημοσίευσις τῶν ἔργων του ἀπὸ τὸν ἐκδότην Λεμὲρ συνεπλήρωσε τὸ γλίσχρον αὐτὸ εἰσόδημα. Ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ διαβάζῃ ἕνα τόμον κάθε ἑβδομάδα καὶ νὰ κάμνῃ περίληψιν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξάγῃ ἀπὸ αὐτὸν μίαν ἀπὸ τὰς «Ποικιλίας» ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἡ ἐλαχίστη τῶν φράσεων ἐξήγγελλε τὸν ἐφάμιλλον τῶν μεγάλων ἀριστοτεχνῶν τῆς ἐκφράσεως. Ἀφιέρωνεν εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας, ἀπὸ τὴν Πέμπτην ἕως τὸ Σάββατον, συνήθως· ἔλεγε δὲ τότε ὅτι «συνήργετο εἰς Κονηλάβιον»,[1] καὶ ἦλθε στιγμή, κατὰ τὰ 1874 ἢ 1875 κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδος ἀναγκασθεῖσα νὰ προβῇ εἰς οἰκονομίας, ἐμήνυσεν εἰς αὐτὸν ὅτι θὰ ἐπληρώνετο κατὰ στίχον καὶ ὅτι τ' ἄρθρα του δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα στίχους.

Τὸν βλέπω ἀκόμη νὰ μᾶς διηγῆται τὴν ἀθλιότητα αὐτήν, μίαν ἑσπέραν θέρους, εἰς τὸν θαλερὸν κῆπον τοῦ προσφιλοῦς μας Κοππέ, μὲ τὰ μάτια ἀστράπτοντα ἀπὸ προσβεβλημένην ὑπερηφάνειαν· ἔπειτα μὲ τὴν ἀγέρωχον ἐκείνην εὐθυμίαν τὴν ὁποίαν ἀντέτασσε κατ' ἀρχὴν καθ' ὅλων τῶν θλίψεων, μεγάλων ἢ μικρῶν, ἔσχισε συριστικῶς τὸν ἀέρα μὲ τὴν μαστιγοειδῆ ῥάβδον του τὴν ὁποίαν ἐκάλει εὐτραπέλως γυναῖκα του.

— Ἐπὶ τέλους, εἶπε, τόσῳ καλλίτερα! Θὰ μάθω νὰ εἶμαι πλέον συμπυκνωμένος, θὰ πηδῶ μέσα εἰς αὐτὸ τὸ στεφάνι...

Εἰς τοῦτο, εἰς τὴν δύναμιν αὐτὴν τῆς ἀντοχῆς τὴν εἴρωνα κατὰ τὴν μορφήν, τὴν ἡρωϊκὴν κατ' οὐσίαν, τὴν ἀντιτασσομένην εἰς τὰς σκληροτέρας περιστάσεις, πρέπει ν' ἀναζητήσῃ κανεὶς τὸ ἀπόρρητον τῶν ἀλλοκότων ἰδιοτροπιῶν διὰ τὰς ὁποίας τόσον πολὺ ἐμέμφθησαν τὸν Μπαρμπέ. Εἰς ἕνα πρόλογον τὸν ὁποῖον ἔγραψα εἰς

[1] Κονηλάβιον=ἡ σύνοδος τῶν Καρδιναλίων πρὸς ἐκλογὴν τοῦ Πάπα, ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ διακόπτεται προτοῦ πραγματοποιηθῇ ὁ σκοπὸς δι' ὃν σηνῆλθεν.

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ — Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

τὰ 1883 διὰ τὰ Memoranda του τῆς Caen καὶ τοῦ Πὸρ-Βάνδρ, ἐτόνισα τὴν διαρκῆ αὐτὴν διαφωνίαν ἡ ὁποία ὑφίστατο μεταξὺ τοῦ λαμπρῶς μεγαλοφυοῦς ἀνδρὸς καὶ τοῦ περιέχοντος, τῆς ἐποχῆς του, τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ἔμεινε τόσον πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ ἔρριψα εἰς τὴν μοῖραν του ἐπὶ τῆς γῆς ὥστε ἀφιέρωσα τὸν τόμον μὲ τὸν πρόλογον «Σ' ἐκεῖνον ποὺ μ' ἐμάντευσεν...» Ἔκτοτε, καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς ζωῆς του, μοῦ ἐνεπιστεύθη διὰ νὰ τὰ διαφωτίσω μὲ κανὲν νέον προοίμιον, τὰ τετράδια μέσα εἰς τὰ ὁποῖα εὑρίσκεται τὸ ἡμερολόγιόν του ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἕως τὸ τριακοστὸν ἔτος. Καὶ ἐδιάβασα μ' ἐμμανῆ προσοχήν, τὰς ἐκμυστηρεύσεις αὐτὰς τῆς νεότητος μιᾶς μεγαλοφυΐας ἄνευ δόξης, καὶ ἠννόησα τότε ὅτι ἡ δυσαναλογία αὐτὴ μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς εἶχεν ἀρχίσῃ παρὰ τῷ δ' Ὠρεβιλλύ, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀφίξεώς του εἰς τὸ Παρίσι.

Τοιοῦτον τὸν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὸ μικρόν του δωμάτιον τῆς ὁδοῦ Ῥουσσελέ, ἐπιπλωμένον μὲ τὰ τυχόντα ἔπιπλα, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι ἔφερον χάρτην ῥοδόχρουν, καὶ ἓν παράθυρον ἔμενε πάντοτε κλεισμένον ἐνῷ τὸ ἄλλο ἠνοίγετο πρὸς τὸν κῆπον ἑνὸς μοναστηρίου· τοιοῦτον τὸν ἐπανεῦρον ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτῷ, μὲ δύο τρία γνωρίσματα τοῦ χαρακτῆρος του, τόσῳ ἰσχυρῶς παρ' αὐτῷ χαραγμένα, τόσῳ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὥστε ἐδέσποσαν ὅλης του τῆς ζωῆς καὶ ἐπέδρασαν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Δὲν ὁμοιάζουν ἀπολύτως μ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἡ παράδοσις ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν μορφὴν αὐτήν, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὰ χαράξω ἐνταῦθα, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν θὰ διαψευσθῶ ἀπὸ κανένα ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπλησίασαν, οἱ ὁποῖοι δηλαδὴ ἠγάπησαν τὸν ἀληθινὸν δ' Ὠρεβιλλύ.

***

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν του τούτων ἦτο μία εὐαισθησία καχύποπτος, σχεδὸν ἀγρία, καθὼς ἦτο ἡ τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Στένδαλ, — εὐαισθησία ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἐνώπιον τοῦ ὁμοίου του κλείεται ἑρμητικῶς ἀντὶ νὰ ἐξανοιχθῇ, συσπᾶται καὶ ὀργίζεται ἀντὶ νὰ ἀφεθῇ. Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀγριότητος, — ἡ ἀληθὴς λέξις θὰ ἦτο συστολή, — δὲν ἐξεδηλοῦτο παρὰ τῷ δ' Ὠρεβιλλύ, καθὼς καὶ παρὰ τῷ συγγραφεῖ τοῦ «Πειρατοῦ» καὶ τῷ μυθιστοριογράφῳ τοῦ «Κόκκινου καὶ τοῦ Μαύρου» ἀμέσως ἀλλ' ὅλως ἐμμέσως. Ὁ Βύρων ἐκάλυπτε τὴν δυσφορίαν εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ὑπέβαλλεν ἡ προσέγγισις τοῦ ἀνθρώπου μὲ προσβλητικώτατον ἀγέρωχον ὕφος, ὁ Στένδαλ μὲ σκληρὰν εἰρωνείαν· ὁ δ' Ὠρεβιλλὺ ἀπέκρυπτε τὴν πάντοτε ἐξηγερμένην εὐπάθειάν του κάτω ἀπὸ τὴν τολμηροτέραν, τὴν κάποτε προπετεστέραν ἐπίδειξιν παραδοξολογιῶν. Τὸ ἔπραττε μὲ ἄπειρον πνεῦμα, μὲ τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο πνεῦμα τὸ ὁποῖον προσέδιδεν εἰς τὴν ὁμιλίαν του αἴγλην ἀπαράμιλλον.

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

Οἱ κάτοικοι τῆς Μεσσήνης περιμένοντες νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς τὰ πλοῖα

Ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τὸν ἤκουαν ν' ἀφίνεται οὕτως εἰς ὅλην τὴν φρενίτιδα μιᾶς ὁμιλίας πολλάκις ἀπηνοῦς, δὲν ἠννόουν καθόλου ὅτι ὁ ὁμιλητὴς αὐτὸς ὑπέκρυπτε κάτω ἀπὸ τὸ πυροτέχνημα αὐτὸ τῶν λέξεων, ψυχὴν πολὺ τρυφερὰν ἡ ὁποία ἤμασσε μὲ τὸ ἐλάχιστον. Ἀπεκάλει ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτόν του «Lord Anxious», Κύριον τῆς ἐναγωνίου ἀνησυχίας, καὶ ἀπέδιδεν ἐπίσης εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸ μελαγχολικὸν ἐπίθετον τὸ χρησιμεῦον ὡς τίτλος τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας· «Αὐτοτιμωρούμενος». Μία λέξις ἡ ὁποία τῷ εἶχε λεχθῇ ἀνειλικρινῶς, μία παραμέλησις εἰς τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὅτι ἐμάντευε ψυχρότητα, τὸ ἐλάχιστον κίνημα εἰς τὸ ὁποῖον διέβλεπεν ἀντιπάθειαν, ἦσαν δι' αὐτὸν ἀληθεῖς ὀδύναι. Ἕνας ἄγνωστος ὁ ὁποῖος δὲν τοῦ ἤρεσε, ἀπετέλει δι' αὐτὸν βάσανον. Περιέπιπτε τότε εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῆς ἐξημμένης ὁμιλίας ἡ ὁποία τοῦ προσέδωκεν, εἰς τὰ ὄμματα πλείστων ὅσων, ὕφος σατανικὸν καὶ κακεντρεχές, ἐνῷ ἦτο ὁ πλέον καλοκάγαθος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ὁ εὐκολώτερα συγκινούμενος ἀπὸ μίαν λεπτὴν περιποίησιν, ὁ κάπως ζυλοτύπως ἐχόμενος τῆς φιλίας, ἀλλὰ τόσον προσηνὴς καὶ τόσον καταδεκτικός. Εἰς πόσους νέους δὲν ἤνοιξε τὸ οἴκημά του τῆς ὁδοῦ Ῥουσσελέ, τὴν τράπεζάν του καὶ τὸ βαλάντιόν του! Πόσα νέα τάλαντα δὲν ἐξύμνησε μὲ γενναιοθυμίαν καλλιτέχνου ἀπαράμιλλον! Πόσῳ ἦτο ἀνάγκη νὰ παλαίσῃ μὲ τὸν ἑαυτόν του διὰ νὰ φανῇ τραχὺς καὶ πρὸς τοὺς χειρίστους τῶν ἀχαρίστων! Τὸν εἴδαμεν ὅλοι, ἐπὶ ἔτη, ν' ἀνέχεται πλησίον του μὲ ἐπειείκειαν ἀκαταπόνητον, τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον Λουδοβῖκον Ν... παράσιτον τῶν γραμμάτων τὸν ὁποῖον ἔτρεφεν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤξευρεν ὅτι ἐδυσφημεῖτο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔπέβαλλε τὴν παρουσίαν του, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔπαιρνε τὴν θέσιν του κοντὰ εἰς τὴν ἑστίαν, εἰς τὸ μικρόν του δωμάτιον. Ἠρκεῖτο νὰ λέγῃ ἀστεϊζόμενος·

— Ὅταν θὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, θὰ τοῦ ἐξομολογηθῶ. «Ὑπέπεσα εἰς πολλὰς ἁμαρτίας... Ἀλλά, Θεέ μου, λάβε ὑπ' ὄψει ὅτι ἠνέχθην τὸν Λουδοβῖκον Ν...».

Ἔλεγεν ἀκόμη·

— Ὁ Ν... εἶνε ἡ ἀρετή μου.

Καὶ ἐξεικόνιζε παραστατικώτατα τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν ὑπαρότητα τοῦ ἀνθρώπου.

— Εἶνε, ἔλεγεν, ὁ Νάρκισσος τοῦ ῥείθρου τοῦ Παρισινοῦ πεζοδρομίου, ὑπαίνων τὸν βόρβορον εἰς τὸν ὁποῖον κατοπτρίζεται...

Διὰ τῆς πασχούσης αὐτῆς εὐπαθείας τῆς διαρκῶς ἐγκλειομένης εἰς ἑαυτὴν καὶ διαρκῶς διασκεδαζομένης μὲ τὸ καταπληκτικώτερον χάρισμα τοῦ λόγου, πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ ἡ μείωσις εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησεν ὁ δ' Ὠρεβιλλύ. Ναί, ἐξέπληττεν, ἀλλὰ ἐτρόμαζεν. Ἐθαυμάζετο, ἀλλ' ἀπήρεσκε. Δὲν ἀφίνετο νὰ φανῇ ὁποῖος πράγματι ἦτο παρὰ μόνον ὅταν εὑρίσκετο εἰς κύκλον στενωτάτων φίλων, καὶ ἦτο τότε πολὺ ἀγαθός, πολὺ ἀφελὴς καὶ πολὺ εἰλικρινής. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τὸν ἤκουσαν νὰ ὁμιλῇ ἐνώπιον πολλῶν, ἠδυνήθησαν νὰ θαυμάσουν τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ λό-

γου του, δὲν ἀπήλαυσαν ὅμως τὴν γοητείαν τῆς διαχυτικότητος, τοῦ εἴρωνος αὐτοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπάλλετο ἡ πλέον νεάζουσα καρδία. Ἐχρειάζετο, διὰ νὰ διαχύνεται οὕτω, διὰ ν᾽ ἀφίνεται, διὰ νὰ παρουσιάζεται ὁποῖος πράγματι ἦτο, ἐχρειάζετο εἷς σύντροφος τῆς ἐκλογῆς του καὶ εἷς διάκοσμος τῆς ἀρεσκείας του. Ὁ μέγας αὐτὸς θεωριολόγος τῆς μισανθρωπίας εἶχε παραμείνῃ τόσῳ νέος κατὰ τὰς ἐντυπώσεις, ὥστε ἓν ὑπαίθριον ἑστιατόριον, εἰς τὰ Ἠλύσια Πεδία, τὸ καλοκαῖρι, μία παράστασις τοῦ ἱπποδρομίου τοῦ ὁποίου ἦτο φανατικὸς θιασώτης, ἡ θέα ἑνὸς εὐειδοῦς προσώπου ἐκεῖθεν τῆς διόπτρας του, καὶ μία ἐπιστροφὴ ἐν πεζοπορείᾳ ὑπὸ τὸν ἔναστρον οὐρανόν, ἤρκουν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ παραδίδεται ἡδονικώτατα εἰς τὴν ζωηρότητα τῶν ἐκμυστηρεύσεών του.

Ἐβάδιζε μὲ τὸ κάπως βραδὺ βῆμα του, τὸ ἀκαταπαύστως διακοπτόμενον ἀπὸ καμίαν παύλαν τῶν λέξεων, καὶ αἱ ἀναμνήσεις του συνέρρεον ἀθρόαι. Ὡμίλει καὶ ἀφηγεῖτο τὴν ζωήν του σύμφωνα μὲ τὸν ῥοῦν τῆς συγκινήσεώς του. Οἱ συγγενεῖς του ἀνέζων διὰ μέσου τῶν φράσεών του: ὁ πατήρ του ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἠσθάνετο ὅτι εἶχεν εὐνοηθῆ· ἡ μητέρα του τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγαπήσῃ μελαγχολικά, βαθειά, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ θαυμαστὴ ἐπιστολὴ ποὺ ἐδημοσίευσεν ὁ Κάρολος Μπυέ· ὁ ἀδελφός του ὁ ἀββᾶς τὸν ὁποῖον εἶχε θάψῃ· ὁ θεῖος του ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχεν ἀφίσῃ μικρὰν περιουσίαν ταχέως καταβροχθισθεῖσαν καὶ τ᾽ ὄνομά του, Ἱππότης δ᾽ Ὠρεβιλλύ. Ἀνεκάλει καὶ ἄλλα πρόσωπα ἀκόμη, μερικοὺς ἐπιζῶντας τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας ἢ τῶν ἀγώνων τῶν Βασιλοφρόνων, ἔπειτα τὰς ὄψεις φίλων του γυναικῶν αἱ ὁποῖαι ἐχάθησαν, καὶ ἰδίως μιᾶς γυναικὸς νεαρᾶς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγαπήσῃ εἰς ἡλικίαν εἴκοσι ἐτῶν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ποθεινὴ ἀνάμνησις τόσον πολὺ ἐβάρυνεν εἰς τὴν ζωήν του ὥστε ἔπειτα ἀπὸ τὴν πτῆσιν τόσων ἡμερῶν, τόσων παθῶν, τότων θλίψεων εἰς τὴν γηράσκουσαν καρδίαν του, ὡμίλει ἀκόμη περὶ αὐτῆς μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια.

***

Πράγματι, ἓν δεύτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ψυχῆς αὐτῆς τῆς τόσῳ ὀλίγον συγχρόνου ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς καὶ τόσῳ ἁπλῆς, τόσῳ πλήρους πίστεως εἰς τοὺς ἐνδοτάτους αὐτῆς μυχούς, ἦτο ἡ κλίσις πρὸς τὸ «ῥομαντικόν».

Μετεχειρίζετο ἀσμένως τὴν λέξιν romanesque τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε διόλου τοῦ συρμοῦ, καὶ ἐξετρελλαίνετο μὲ τὸ πρᾶγμα, ὁποῦ εἶνε ἀκόμη ὀλιγώτερον τοῦ συρμοῦ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν λέξιν εἰς τὴν γενεάν μας τοῦ «τέλους τοῦ αἰῶνος». Δὲν θ᾽ ἀποδώσω τὴν ἰδιάζουσαν αὐτὴν κλίσιν τοῦ πνεύματός του ἢ παραθέτων ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς του, τὴν ὁποίαν μοῦ ἀπηύθυνεν ἐκ Valognes τὴν ἐπαύριον τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1877, ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα ἐννέα ἐτῶν.

«.... Ἀσκοῦμαι ἐδῶ νὰ ζῶ μόνος. Πικρὰ ἄσκησις τὴν ὁποίαν φέτος ἐπέβαλα εἰς τὸν ἑαυτόν μου εἰς τὴν νεκρὰν αὐτὴν πόλιν ὅπου τὰ λιθόστρωτα εἶνε οἱ τάφοι τῶν πρώτων παραβόλων αἰσθημάτων τῆς καρδίας μου καὶ τῶν ἀναμνήσεών μου. Ἐσκόπευα νὰ φύγω γρηγορώτερα. Ἀλλὰ μοῦ ἦλθε ἡ φαντασιοπληξία — ἀλλοίμονον! ἀτυχῶς πλέον αἰσθηματικὴ παρὰ εὐσεβής, — νὰ παραστῶ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ μεσονυκτίου κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας Σαὶν-Μαλὸ ντὲ Βαλόν. Ἔχω ν᾽ ἀναζητήσω λιγυρὰ φαντάσματα εἰς τὰ πλέον σκοτεινὰ καὶ τὰ πλέον μυστηριώδη παρεκκλήσιά της. Θὰ ἠμποροῦσα ὡς τόσον νὰ μὴ τ᾽ ἀναζητήσω οὔτε ἐκεῖ, οὔτε ἄλλοῦ.

«Ils ne sont pas toujours les amants des clairières,
Les spectres, revenant de la tombe transis,
Sous la lune bleuâtre et ses pâles lumières...
Ils dansent dans les cimetières,
Mais dans mon coeur ils sont assis...»

Λόγῳ τῆς κλίσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ῥομαντικότητα, ριζωμένην μέσα του βαθύτατα, ὁ δ᾽ Ὠρεβιλλὺ ἐλάτρευε τὸν Βύρωνα, καὶ ἀπὸ τὸν Βύρωνα τὰ μέρη τὰ πλέον μυστηριώδη, τὰ πλέον τρυφερῶς μυστηριώδη, τὸν ἔρωτα τῆς Ζουλέϊκα πρὸς τὸν Σελὶμ εἰς τὸν «Γκιαούρ», τὸν ἔρωτα τοῦ Μάμφρεδ πρὸς τὴν ἀδελφήν του Ἀστάρτην. Διὰ λόγους ὁμοίους, ἐπροτίμα πρὸ πάντων, ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Βαλζάκ, τὴν ἀλληλουχίαν τῶν μυθιστορημάτων εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχει ἡ Ἐσθήρ, ἡ ἀγαπῶσα ἑταίρα, καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Στένδαλ, τὰ κεφάλαια τοῦ «Κόκκινου καὶ Μαύρου» εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Ματθίλδη καὶ ἡ Κυρία δὲ Ρενὰλ ἐπισκέπτονται τὸν Ἰουλιανὸν εἰς τὴν φυλακήν του.

Ὅταν δὲν εὕρισκεν εἰς ἕνα συγγραφέα, τι τὸ ἐξημμένον ἐν τῇ περιπαθείᾳ, τὸ ῥεμβῶδες ἐν τῷ ἐρωτικῷ πάθει, τὸ κάπως παράβολον καὶ μελαγχολικὸν ἐν τῷ αἰσθήματι, παρέμενε ψυχρὸς καὶ ἤρνεῖτο τὸν ἐνθουσιασμόν του. Ἦτο καλῆς πίστεως, λόγου χάριν, ἀρνούμενος νὰ εὕρῃ τῆς ἀρεσκείας του τὸν θεὸν Φλωμπέρ, ἀπαράλλακτα καθὼς, ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του Βαλζάκ, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὰ μυθιστορήματα, ὡς τὸν «Ἐφημέριον τῆς Τούρ», ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἡ ῥομαντικότης ἐκλείπει τελείως. Ὅταν ἐξέφερεν ἐναντίον ἑνὸς βιβλίου τὴν ἑξῆς καταδικαστικὴν ἀπόφασιν: «Δὲν ἔχει ψυχήν», ἢ καί, «Δὲν πάλλει»: ὅλαι αἱ τεχνικαὶ ἀρεταὶ τοῦ ἔργου ἀπέβαινον μηδαμιναὶ εἰς τὰ ὄμματά του. Ἦτο αὕτη ἡ δριμυτέρα του ἐπίκρισις κατὰ τοῦ Οὐγγὼ καὶ ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν κατέτασσεν αὐτὸν πολὺ ὑποκάτω τοῦ Λαμαρτίνου, τοῦ Μυσσέ, τοῦ Ἐρρίκου Χάϊνε καὶ τοῦ Βινύ.

Δὲν ἐξετίμα εἰς ἓν ἔργον οὔτε τὴν πλαστικότητα, περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγεν· «πρόκειται περὶ ἁπλῆς τεχνουργίας» οὔτε τὴν ἀξίαν τῆς ἐρεύνης, οὔτε τὴν ἀνάλυσιν τὴν ὅλως γυμνὴν καὶ ξηράν· καὶ ἂν ἦτο σκληρὸς πρὸς τὸν Ζολά, δὲν ἦτο ὀλιγώτερον πρὸς τὸν Μεριμέ. Κ᾽ ἐδικαιολόγει τὰς ἐπικρίσεις του διὰ σκέψεων πάντοτε εὐφυῶν καὶ νέων, πολλάκις βαθυτάτων. Τὸ ἀτύχημα ἦτο ὅτι ἐκφράζων διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου τὰς γνώμας του μὲ τὴν συνήθη του ὁρμὴν περὶ τὸ διαλέγεσθαι, τὰς ἐξώθει, οὕτω προφορικῶς διατυπῶν αὐτάς, μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῶν ὁρίων. Ἔπειτα, ὅταν ἔγραφε τ᾽ ἄρθρα του, ἀντέγραφεν ἰδίως τὸν προφορικόν του λόγον. Ὡς ἐκ τούτου αἱ ἀκρόταται βιαιότητες τῆς κριτικῆς του, βιαιότητες αἱ ὁποῖαι παρέβλαψαν τὸ κῦρος του. Οἱ ἐχθροί του ἐπωφελήθησαν τούτου διὰ ν᾽ ἀρνηθῶσι τὸν διορατικώτατον γνώστην τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου ποὺ ἦτο ὅταν δὲν εὑρίσκετο εἰς τὰς στιγμὰς τῆς ὑπερβολῆς.

Κατώρθωσε νὰ μαντεύσῃ προτήτερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τὸν Μαυρίκιον δὲ Γκερὲν καὶ τὸν Βωδελαίρ, νὰ χαιρετίσῃ τὸν Ἀλφόνσον Δωδὲ καὶ τὸν Ῥισπέν, εἰσέτι ἀγνώστους. Αἱ σελίδες του περὶ τοῦ «Ἰωσὴφ Δελόρμ» καὶ τοῦ Σαὶντ-Μπὲβ ὡς ποιητοῦ μαρτυροῦσιν ὀξύτητα ἀντιλήψεως εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔφθασε ποτὲ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Σαὶντ-Μπέβ· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τ᾽ ἀποσπάσματά του τὰ περισσότερον καταγγελλόμενα ἐπὶ ἐμπαθεῖ μεροληψίᾳ, ὁποία εὐγλωττία, ὁποῖαι ἐκφράσεις ἐνέχουσαι δύναμιν ὑποβολῆς ἀπαράβλητον, ὁποία καλὴ πίστις ἐπίσης, καὶ ὡς τόσον, ὁποία ἔλλειψις ἰδιοτελείας, ὁποία ἔλλειψις λατρείας εἰδωλολάτρου πρὸς τὸ κοινὸν καὶ πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν! Ὁποῖον ὕψος!

***

Μεταξὺ τῶν βιβλίων αὐτῶν ποὺ ἐκουρέλιαζεν οὕτω μὲ μανίαν ἡ ὁποία τὸν παρέσυρε μέχρις ἀδικίας, ὑπῆρχεν ἓν πρὸς τὸ ὁποῖον ἔτρεφε μῖσος ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον· τὸ βιβλίον αὐτὸ ἦτο ὁ «Δὸν Κιχώτης». «Ὁ Θερβάντες εἶναι κακοῦργος». Εἶνε φράσις τὴν ὁποίαν τὸν ἤκουσα νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰκοσάκις. Ἠρνεῖτο ἀπολύτως νὰ ἴδῃ εἰς τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ ὅ,τι ἐγὼ βλέπω, τὴν πικρίαν μιᾶς καρδίας ἡ ὁποία προπηλακίζει τὸ ἰδανικόν της χωρὶς νὰ παύσῃ πιστεύουσα εἰς αὐτό. Κατ᾽ αὐτόν, ἦτο ἡ σάτυρα τῆς Χιμαίρας, καί, πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ἐνυπῆρχε πολὺ τὸ χιμαιρικὸν ἐν τῷ δ᾽ Ὠρεβιλλύ. Ἡ εὐπαθεστάτη ἀγριότης του, προφυλάττουσα αὐτὸν ἀπὸ πολλοὺς συμβιβασμοὺς πρὸς τὴν ζωήν, τὸν εἶχεν ἀπομονώσει ἔξω πάσης κοινωνικῆς πείρας, καὶ εἶχε καὶ αὐτὸς ἐπίσης, ὡς ὁ ἰδάλγος τοῦ γηραιοῦ Θερβάντες ἐπιδιώξει χιμαιρικὰ ὄνειρα, χωρὶς νὰ παραιτηθῇ ἢ πολὺ ἀργὰ ἀπὸ τὰ ὄνειρα αὐτά. Οὕτω, ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1848, ἔχασε σχεδὸν δέκα πέντε ἔτη θωπεύων τὸ ὄνειρον μιᾶς εἰσόδου του εἰς τὴν διπλωματίαν, τὴν ὁποίαν οἱ τότε διευθυνταὶ ἐφημερίδων τοῦ ὑπέσχοντο διὰ νὰ τὸν ὑποδουλώνουν εἰς τὸ ἄχαρι ἔργον τοῦ καθημερινοῦ ἄρθρου.

«Θὰ γελῶ μὲ τοὺς στίχους αὐτοὺς ἀργότερα, ἔγραφε πρὸς κάποιον, ἀποστέλλων πρὸς αὐτὸν ἓν ποίημα, ὅταν θὰ εἶμαι εἰς καμίαν πρεσβείαν...».

Βραδύτερον καὶ ὅταν ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἐπελθοῦσα κατεκεραύνωσε τὸ πρῶτον αὐτὸ ὄνειρον, δὲν ἐγέλασε μὲ τοὺς στίχους ἐκείνους,— ἦσαν παραπολὺ ὡραῖοι, — ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἤλλαξε δρόμον. Ἐπεδίωξεν ἄλλα ὄνειρα περὶ τῶν ὁποίων μαρτυροῦσι τὰ Memoranda αὐτοῦ καὶ τὰ ὁποῖα δὲν ἐπραγματοποιήθησαν καὶ αὐτά.

Ἀνεπαισθήτως ἐσυνείθισε νὰ ζῇ ἀπὸ ὀπτασίας καὶ ἐν μέσῳ ὀπτασιῶν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι κατενόει τέλος μὲ τὸ παραπάνω τὴν ἀποτυχίαν ὅλων τῶν πόθων του. Εἶχεν ὀνειροπολήσει τὴν δρᾶσιν καὶ ἔγραφε κρίσεις εἰς ἐφημερίδας εἰς ἡλικίαν ἑβδομήκοντα τριῶν ἐτῶν· βίον ὑπέροχον ἐπὶ μεγαλοπρεπεῖ χλιδῇ, καὶ κατῴκει εἰς τὸ πενιχρόν του οἴκημα· φήμην ἀνταξίαν τῆς μεγαλοφυΐας του, καὶ καθὼς παρεπονεῖτο ἐν ἐπιστολῇ τὴν ὁποίαν ἔχω ὑπ᾽ ὄψιν, τὰ περὶ αὐτοῦ ἄρθρα δὲν ὡμίλουν ἢ περὶ τοῦ φυσικοῦ του ἀτόμου.

«Αἱ ὑβριστικαὶ αὐταὶ Τερθρεῖαι εἶνε ὄντως ἀντάξιαι, ἔγραφε, τῶν ἀγροίκων τῆς σήμερον!..».

Ἀλλὰ ἔπασχεν ἐκ τούτου. Δὲν ἠδυνήθη νὰ νυμφευθῇ οὔτε τὴν πρώτην, οὔτε τὴν δευτέραν ἐκ τῶν δύο γυναικῶν, τῶν ὁποίων ὁ λογισμὸς ἐνέπλησε τὴν ζωήν του. Προσέφευγεν οὕτως ἐκ προκαταλήψεως ὡς κόσμον φανταστικόν.

«Τὸ τάλαντόν μου, μοῦ ἔγραφεν, ὑπῆρξε μακρὰ πάλη κατὰ τῆς ἀπηνοῦς μου τύχης καὶ τῆς ἐκδικήσεως τῶν ὀνείρων μου...».

Ἡ ἰδιάζουσα αὕτη διάθεσις ἔκλινε τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς καὶ τὸν λόγον του πρὸς τ᾽ ἀλλόκοτα, ἂν μὴ πρὸς τὰ ὑπερφυσικά. Ἐφαίνετο, κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη, ἀποτροπιαζόμενος τὸν πραγματικὸν κόσμον· καὶ τὸ σφρῖγος αὐτοῦ ὡς ἀφηγητοῦ, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀπαράμιλλον, ἐνετρύφα εἰς ἀνέκδοτα φανταστικὰ αὐτὰ καθ᾽ ἑαυτά, τὰ ὁποῖα καθίστα αὐτὸς ἀκόμη φανταστικώτερα. Τὰ συνέλεγε μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἐπιμέλειαν καὶ ἐνθυμοῦμαι τὴν χαρὰν μὲ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς κάποιαν ἡ ὁποία τοῦ ἀπεκάλυψε κάποιον παράδοξον γεγονός.

— Ἀπὸ τῆς σήμερον, κυρία, ὑπάγεσθε εἰς τ᾽ ἀνέκδοτά μου...

***

Ἂν τὰ δέκα τελευταῖα ἔτη τοῦ δ᾽ Ὠρεβιλλύ, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ φιλολογική του χρηστότης ἐπεβλήθη τέλος, ἔσχον ἐπ᾽ αὐτῶν τὴν μελαγχολίαν τοῦ προσεγγίζοντος θανάτου, τοὐλάχιστον ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ περὶ αὐτὸν τὴν θαλπωρὴν

φιλιῶν εἰλικρινεστάτων· — καὶ ὡς διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ «Παραπολὺ ἀργὰ» τοῦ ἐμβλήματός του, ἀπήλαυσε περὶ τὴν δύσιν αὐτὴν τοῦ βίου του καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν κοσμικὴν εὐδοκίμησιν καὶ ἐπιτυχίαν τὴν ὁποίαν τόσον πολὺ ἐπεθύμει εἰς τὴν νεότητά του. Γυνὴ μὲ πολὺ μεγάλην εὐφυΐαν, ἡ ὁποία εἶχε κατορθώσῃ νὰ καταστήσῃ τὴν αἴθουσάν της ὅασιν συνομιλίας καὶ οἰκειότητος, συνέτεινεν ὑπὲρ πάσας εἰς τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ὁμιλητοῦ αὐτοῦ τοῦ τόσον πρωτοτύπου καὶ νοστιμωτάτου. Ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ γευματίσῃ εἰς τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο μέγαρον μιᾶς ὁδοῦ ἡ ὁποία καταλήγει εἰς τὰ Ἠλύσια Πεδία, ἦτο δι᾽ αὐτὸν ἀληθὴς ἑορτή. Τὸν παρελάμβανον κἄπως ἐνωρίς, διότι διετήρει ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του ἀφελῆ φόβον μήπως βραδύνῃ, ὁ ὁποῖος ἐξεδηλοῦτο δι᾽ ἄφίξεων εἰς τοὺς σταθμοὺς μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν ἁμαξοστοιχιῶν. Τὸν εὕρισκα φέροντα ἤδη τὸ φράκον του μὲ τὰ βελούδινα ῥεβέρ, τὸν ἀπὸ τρίχαπτα λαιμοδέτην — καὶ τὸ πνεῦμα του τῶν καλλιτέρων ἡμερῶν. Ἐμεγάλυνε, κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας, κάθε τι ποὺ ἔθιγε καθὼς ὁ βασιλεὺς τοῦ μύθου. Μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἑσπέρας δὲν εὕρομεν διὰ νὰ μᾶς μεταφέρῃ, ἢ σαθρὸν καὶ ἑτοιμόρροπον ὄχημα. Ὁ ἡνίοχος ἦτο ῥακένδυτος νᾶνος μαστίζων δι᾽ ἀναπήρου βραχίονος ἵππον ἀντάξιον τοῦ ἱππαρίου τοῦ δ᾽ Ἀρτανιάν.

— Φερόμεθα ἐπὶ τοῦ ἅρματος τῆς Τιτάνιας, μοῦ εἶπεν ὁ δ᾽ Ὠρεβιλλύ, ἡνιοχεῖ δὲ χθονοδαίμων.

* * *

Αὐταὶ ὑπῆρξαν αἱ τελευταῖαι του εὐχάριστοι ἔξοδοι. Ἡ νόσος ἐπῆλθε, καὶ ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν ὁποίαν ἡ ὑψηλόφρων αὕτη ψυχὴ θ᾽ ἀπετροπιάζετο περισσότερον. Διότι ἀντὶ νὰ φύγῃ ἀμέσως, ἠναγκάσθη νὰ ὑποστῇ τὴν βραδεῖαν μείωσιν τοῦ σθένους του καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ἑαυτὸν ἥττον ἰσχυρὸν τῆς ζωῆς. Γυνὴ ὑπερόχου ἀφοσιώσεως περιέβαλε τὴν ὑστάτην αὐτὴν περίοδον διὰ τῶν εὐγενεστέρων περιποιήσεων, μηχανευομένη τὰ πάντα διὰ νὰ τοῦ διατηρήσῃ τὴν ἐλπίδα τῆς προσεχοῦς ἀνακτήσεως τῶν ἀπολεσθεισῶν δυνάμεων. Ἀλλ᾽ αὐτὸς ἤξευρεν ὅτι ἦτο μελλοθάνατος. Καὶ τί μελαγχολικὸς ποὺ ἦτο ἔτσι, ἀκίνητος εἰς τὸ ἀνάκλιντρόν του, μὲ τὴν ὑπερήφανον ὄψιν του φέρουσαν τὰ σημεῖα τῆς ὀδύνης, καὶ μὲ βλέμμα λέοντος πνέοντος τὰ λοίσθια, — ὑπέροχος ἀκόμη μὲ ὁλόλευκον πλέον τὴν κόμην, καὶ μὴ γογγύζων!...

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.] ΠΑΥΛΟΣ ΜΠΟΥΡΖΕ

Ἀκαδημαϊκός

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΨΩΜΙ*

Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι τὸ γάλα, ἡ μόνη τροφὴ μὲ τὴν ὁποίαν τρέφεται ἀποκλειστικῶς τὸ βρέφος, περιέχει ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τὴν θρέψιν αὐτοῦ στοιχεῖα. Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Αἱ ἔρευναι τῆς χημείας ἀπέδειξαν, ὅτι τὸ γάλα στερεῖται καθ᾽ ὁλοκληρίαν ἕνα τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, τὸν σίδηρον.

Καὶ εἶνε πολὺ περίεργον τοῦτο, διότι ἐνῶ ὅλαι αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι εὑρίσκονται εἰς τὸ γάλα, ἀκριβῶς μὲ τὴν ἀναλογίαν ποὺ χρειάζεται τὸ βρέφος διὰ νὰ μεγαλώσῃ, λείπει μόνον ὁ σίδηρος, τὸ σπουδαιότατον αὐτὸ συστατικὸν διὰ τὴν διάπλασιν τοῦ αἵματος καὶ τῶν ἱστῶν τοῦ ὀργανισμοῦ μας.

Τί συμβαίνει λοιπόν; Πόθεν τὸ βρέφος παραλαμβάνει τὸ σημαντικὸν αὐτὸ συστατικὸν ἀφοῦ δὲν τρώγει παρὰ μόνον τὸ γάλα τῆς μητέρας του;

Τὴν ἀπορίαν αὐτὴν μᾶς λύει καὶ πάλιν ἡ χημεία ἐκ τῶν ἐρευνῶν τῆς ὁποίας μανθάνομεν πράγματα ποὺ ἀληθῶς μᾶς κάμνουν νὰ θαυμάζωμεν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐξοικονομεῖ τὰ πάντα ἡ μεγάλη μας μητέρα ἡ Φύσις. Εὑρέθη ὅτι τὸ ἧπαρ ἑνὸς βρέφους ἔχει ἐν ἀναλογίᾳ, πέντε φορὲς περισσότερον σίδηρον, ἀπὸ τὸ ἧπαρ ἑνὸς ἡλικιωμένου ἀνθρώπου. Ἄρα τὸ βρέφος ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον μὲ ἐναπόθεμα σιδήρου εἰς τὸ ἧπαρ, ἀπαράλλακτα ὅπως ἕνας ὁδοιπόρος ποὺ πηγαίνει κρατῶντας τὸ σακοῦλι του μὲ τροφήν, ὅση τοῦ χρειάζεται διὰ νὰ φθάσῃ ς᾽ τὸ χωριό του.

Ἡ περιέργεια ὅμως τοῦ φιλοσόφου ἐπιστήμονος δὲν ἦτο ἀκόμη ἐπαρκῶς ἱκανοποιημένη. Καὶ ἐρωτᾷ καὶ θέλει νὰ μάθῃ διατί τάχα ἡ Φύσις νὰ μὴ βάλῃ τὸν σίδηρον ποὺ χρειάζεται τὸ βρέφος διὰ τὴν ἀνάπτυξίν του εἰς τὸ μητρικὸν γάλα καὶ νὰ τοῦ τὸ παρέχῃ κάθε ἡμέραν διὰ τῆς θηλάσεως, ἀλλὰ τὸ ἐναποθήκευσεν εἰς τὸ ἧπαρ, πρὶν νὰ γεννηθῇ, διὰ τοῦ μητρικοῦ αἵματος, διὰ μέσου τοῦ πλακοῦντος. Διατί ἡ Φύσις ἐξέλεξεν αὐτὸν τὸν δρόμον καὶ ὄχι τὸν πρῶτον, τὸν ἁπλούστερον; Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου μέχρι τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐπιστήμη ἠγνόει ἀκόμη τὰ μικρόβια, θὰ ἦτο ἀδύνατος. Ἀφ᾽ στου ὅμως ἐγνώρισε τὴν μικροσκοπικὴν αὐτῶν ὕπαρξιν καὶ ἀνεκάλυψε καὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἀνακαλύπτει τὰς μικροχημικὰς αὐτῶν λειτουργίας, ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι διόλου δύσκολος. Ἐὰν ὁ σίδηρος ἐλαμβάνετο διὰ τοῦ μητρικοῦ γάλακτος, θὰ ἐκινδύνευεν ἐντὸς τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων τοῦ βρέφους νὰ γίνῃ βορὰ τῶν ἀπειραρίθμων μικροβίων τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλῆνος, καὶ τὸ βρέφος θὰ ἦτο ἐκτεθειμένον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἀναιμίαν καὶ τὰς συνεπείας της. Πῶς νὰ μὴ θαυμάσῃ κανεὶς τὴν μεγάλην στοργὴν καὶ τὴν πρόνοιαν ποὺ λαμβάνει ἡ Φύσις νὰ στέλλῃ εἰς τὸ βρέφος στοιχεῖον τόσο πολύτιμον ἀπὸ δρόμον ὅπου δὲν ἐνεδρεύουν λησταί;

Τώρα ὅμως γεννᾶται ἄλλο ζήτημα τὸ ὁποῖον τελευταίως ἀπασχολεῖ τοὺς μεγάλους παιδιάτρους τῆς Εὐρώπης ὡς ἐκ τῆς μεγάλης πρακτικῆς σημασίας του.

Μέχρι τίνος μηνὸς τῆς ἡλικίας τοῦ βρέφους ἐξακολουθεῖ νὰ εὑρίσκεται ἡ παρακαταθήκη τοῦ σιδήρου εἰς τὸ ἧπαρ του; Ζήτημα πράγματι ὑψίστου πρακτικοῦ ἐνδιαφέροντος, διότι ἀπὸ τὸν μῆνα ἐκεῖνον πρέπει ν᾽ ἀρχίσωμεν νὰ δίδωμεν εἰς τὸ παιδὶ ὄχι μόνον γάλα ἀλλὰ καὶ ἄλλας τροφὰς σιδηρούχους. Τὸ ζήτημα μένει ἀκόμη ἄλυτον. Καὶ δὲν εἶναι τόσον εὔκολον νὰ λυθῇ, διότι πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ τὸ ἧπαρ παιδίων ἀποθανόντων αἰφνιδίως ἐκ τυχαίας αἰτίας καὶ ὄχι ἀπὸ ἀσθένειαν, ἥτις βλάπτει τὰ διάφορα ὄργανα καὶ ἠδύνατο νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐσφαλμένους ὑπολογισμούς. Ἐὰν λάβωμεν ὅμως ὑπ᾽ ὄψιν μας ὅτι τὰ παιδία μετὰ τὸν ὄγδοον μῆνα καὶ ἰδίως μετὰ τὸν δέκατον ἀρχίζουν ν᾽ ἁπλώνουν τὸ χεράκι τους καὶ εἰς ἄλλας τροφάς, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι κατὰ τοὺς μῆνας τούτους περίπου ἐξαντλεῖται καὶ τὸ ἐναπόθεμα τοῦ σιδήρου εἰς τὸ ἧπαρ των.

Ἡ κυριωτέρα τροφὴ πρὸς τὴν ὁποίαν μετὰ τὸν μητρικὸν μαστὸν ἁπλώνει τὸ παιδί, ἐκ φύσεως εἶνε, καθὼς ὅλοι τὸ γνωρίζομεν, τὸ ψωμί. Τὸ παιδί σας ὅταν ἔρχεται τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ σχολειό του, δὲν σᾶς ζητεῖ, νομίζω, οὔτε κρέας, οὔτε αὐγά, ἀλλὰ μόνον ψωμί. Σκοπὸς τῆς μικρᾶς αὐτῆς πραγματείας μας εἶνε νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον τὸ ψωμί, ὅπως μᾶς τὸ ἑτοιμάζει σήμερον ἡ βιομηχανία, εἶνε κατάλληλον νὰ ἐκπληροῖ ἐπὶ τῶν παιδιῶν τὸν ὁριστικὸν αὐτοῦ προορισμόν.

Ἡ φυσιολογικὴ Χημεία προέβη τελευταίως εἰς μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἐρεύνας ἐπὶ τοῦ ἀλεύρου. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν λοιπὸν αὐτῶν πληροφορούμεθα ὅτι εἰς ἑκατὸ γραμμάρια ἀλεύρου καθαροῦ ἐμπεριέχεται ἕνα χιλιόγραμμον σιδήρου. Ἐξετάζει ὅμως καὶ τὸ πίτυρον καὶ εὑρίσκει ὅτι ἑκατὸν γραμμάρια πιτύρου περιέχουν ἑπτάμισυ χιλιόγραμμα σιδήρου.

Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τούτου περιέχουν καὶ ἄσβεστον. Σίδηρος δὲ καὶ ἀσβέστιον εἶνε τὰ μόνα συστατικά, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τοῦ ἀνθρωπίνου σκελετοῦ. Περιέχουν κυτταρίνην, στοιχεῖον ὠφελιμώτατον, διότι μὴ πεπτόμενον χρησιμεύει ὡς ξένον σῶμα εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν ἐντέρων. Ἐπὶ πλέον τὰ πίτυρα καθαρίζουν καὶ τοὺς ὀδόντας.

Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων λοιπὸν αὐτῶν τῶν ἐρευνῶν τῆς χημείας ἕκαστος παρατηρεῖ πόσον ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ζήλῳ του πρὸς ἐξευγένισιν ὅλων τῶν πραγμάτων δὲν κάμνει τίποτε ἄλλο παρὰ ν᾽ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀπὸ τὴν ὑγείαν καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν εὐγένειαν. Εἰς μερικὰ μάλιστα μέρη καθὼς εἰς τὴν Κρήτην, τὸ ἀκοσκίνιστο ψωμὶ θεωρεῖται ὡς σημεῖον ἐσχάτης πενίας καὶ ταπεινότητος. Περὶ τούτου μαρτυρεῖ δημοτικὸν ἀνέκδοτον ᾄσμα, τοῦ ὁποίου δυστυχῶς μόνον τοὺς πρώτους στίχους μοῦ ἔκαμε γνωστοὺς ὁ ἐκ Λάκκων τῆς Κρήτης ἀγαπητὸς συνάδελφος κ. Κανελλῆς. Ἡ μάνα παρακινεῖ τὸ παιδί της νὰ μένῃ ᾽ς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ μὴν βγῇ καὶ πάλιν ᾽ς τὰ ξένα. Καὶ τοῦ ὑπενθυμίζει ὅλα τὰ κακὰ τῆς ξενητιᾶς μὲ τοὺς ὡραίους τούτους στίχους.

Ξένε δὲν ἐβαρέθηκες στὰ ξένα νὰ γυρίζεις
Τὰ χαμηλὰ προσκέφαλα καὶ τ᾽ ἄπλυτα σεντόνια
Καὶ τ᾽ ἀκοσκίνιστο ψωμί.....

Ἠθέλησε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ τὸ ψωμὶ καὶ νὰ μὴ τὸ τρώγῃ ὅπως τὸ ἔτρωγον οἱ ἀρχέγονοι καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ πτωχὸς καὶ ταπεινὸς χωρικός. Καὶ ἐπενόησε τὰ τελειότερα κόσκινα διὰ ν᾽ ἀπαλλάξῃ ἐντελῶς τὸ ἄλευρον ἀπὸ τὸν αἴτιον τῆς μαυρίλας του, τὸ

* Ἀπὸ τὸ «Ἐμπορικὸν καὶ Φιλολογικὸν Ἡμερολόγιον» τοῦ κ. Κ. Καπράλου, Ἀλεξάνδρεια.

φλοῦδι τοῦ σιταριοῦ, τὸ πίτυρο. Καὶ μᾶς κατασκευάζει σήμερον ἕνα ψωμὶ ἀπὸ ἄψογον ἄλευρον λευκότατον μὲν καὶ ἐξευγενισμένον, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ὅταν τρώγῃ κανεὶς ἀμφιβάλλει ἂν καταλαμβάνῃ τί τρώγει, ψωμὶ ἢ καουτσούκ. Ἂν θελήσετε δὲ νὰ τὸ δοκιμάσετε τὴν ἐπαύριον, εἶνε ξυνὸ καὶ ἀνούσιο καὶ σχεδὸν δὲν τρώγεται. Ἐνῶ τοὐναντίον τὸ ψωμὶ τὸ καμωμένο ἀπὸ ἀλεῦρι ἀκοσκίνιστο εἶνε, καθὼς ὅλοι μας γνωρίζομεν, γευστικώτατο καὶ νοστιμώτατο, καὶ ἔχει ἀκόμα καὶ τὸ πλεονέκτημα ὅσον περισσότερον παληώνει, νὰ γίνεται νοστιμώτερο καὶ νὰ τρώγεται μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν.

Μεγάλην ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμε μίαν ἡμέραν ὅταν ἦλθε μία κυρία στὴν κλινικήν μου μὲ τὸ παιδάκι της ἡλικίας δεκαπέντε μηνῶν, πάσχον ἐκ μικρᾶς ἀδιαθεσίας, καὶ μὲ συνεβουλεύθη ταυτοχρόνως ἂν πρέπῃ ν' ἀρχίσῃ νὰ τοῦ δίδῃ ψωμί. Ὅταν τῆς εἶπα ναί, καὶ τῆς ἐσύστησα μάλιστα τὸ μαῦρο ψωμί, μοῦ διηγήθη μὲ ἔκπληξίν της τὸ ἑξῆς:

Ἦτο, λέγει, εἰς τὸ Λουτράκι. Τὸ παιδί της τότε ἦτο δεκατριῶν μηνῶν. Ψωμὶ ἀκόμα δὲν εἶχε δοκιμάσει. Ἔβλεπε στὸ σπίτι τὸ ἄσπρο ψωμὶ ἀλλ' ἔμενεν ἀδιάφορον, ὅταν μία ἡμέρα τοὺς ἐπλησίασε μία χωριατοποῦλα κρατῶντας στὰ χέρια της τὸ μαῦρο ψωμὶ τῶν χωρικῶν. Τὸ παιδί της μόλις τὸ εἶδε τὸ ψωμὶ στὸ χέρι τῆς χωριατοπούλας, ἔκαμνε σὰν τρελλό.

Διατί τὸ παιδὶ ἐφόσον ἔβλεπε τὸ ψωμὶ τοῦ σπιτιοῦ του, τὸ ἄσπρο καὶ ἐξευγενισμένο, ἔμενεν ἀπαθές, καὶ ὅταν εἶδε τὸ μαῦρο ψωμί, ἐξεδήλωσε τὴν τρελλή του λαχτάρα; Τί ἄλλο σημαίνει αὐτὸ παρὰ ὅτι τὸ ἔνστικτον τοῦ παιδιοῦ τὸ ὠθοῦσε πρὸς τὴν φυσικήν του τροφήν; Καὶ τί ἄλλο εἶνε αὐτὸ τὸ ἔνστικτον παρὰ ἡ δίψα τοῦ αἵματος τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὰ δύο ὠφελιμώτατα καὶ ἀπαραίτητα στοιχεῖα, τὸν σίδηρον καὶ τὸ ἀσβέστιον, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ διαπλάσῃ τοὺς ἱστοὺς καὶ τὸν σκελετόν του καὶ τὰ ὁποῖα περιέχονται δαψιλῶς εἰς τὰ πίτυρα;

Ἄξιον περιεργείας εἶνε αὐτὸ ποὺ βλέπομεν ἡμεῖς οἱ ζῶντες ἐν Αἰγύπτῳ εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς. Κατασκευάζουν τὴς πῆτες των μὲ κοσκινισμένο ἀλεῦρι, ἀλλ' ὅταν τὴς πλάσουν, τὴς ῥαντίζουν ἀπὸ πάνω μὲ ἀρκετὴν ποσότητα πιτύρων. Καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι τὸν ἰσχυρὸν ὀργανισμὸν καὶ τὸν γερὸν καὶ ἀθλητικὸν σκελετόν του ὁ Φελλάχος, ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος ἐκτὸς τῆς σκληραγωγίας του καὶ εἰς τὴν ἐθνικήν του «γκιράγιαν» μὲ τὴν ὁποίαν σχεδὸν ἀποκλειστικῶς τρέφεται καὶ μεγαλώνει τὸ φτωχό του φελλαχόπουλο.

Ἐξ ὅλων λοιπὸν αὐτῶν βλέπομεν ὅτι τὸ μαῦρο ψωμὶ πρέπει νὰ εἶνε ἡ βάσις τῆς τροφῆς τῶν παιδιῶν μας. Μάλιστα ὁ πολὺς φυσιολόγος Bunge προχωρεῖ ἔτι περαιτέρω καὶ συμβουλεύει ὅπως τὰ παιδιὰ τρέφωνται μὲ τὸ πιτυρένιο ψωμί, αὐτὸ ποὺ δίδομεν εἰς τοὺς διαβητικοὺς καὶ γνωστὸν εἰς τὴν ἀγορὰν μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα «ψωμὶ τοῦ Graham». Διότι, ἐπαναλαμβάνομεν περιέχει, σίδηρον καὶ ἀσβέστιον, στοιχεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν διάπλασιν τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σκελετοῦ, καὶ κυτταρίνην διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν ἐντέρων. Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ καθαρίζει καὶ τὰ δόντια.

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὸ Κρασί

ΣΗΚΩΝΩ μὲ κάποιαν ἀδιακρισίαν ἕνα μπερντεδάκι καὶ προσκαλῶ τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παγαθηναίων» νὰ ῥίξουν μαζί μου μιὰ ματιὰ εἰς τὴν ταβέρνα τῶν καλλιτεχνῶν. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Οἶνοι Ἀχαΐας» καὶ συνήθως ὀνομάζεται τὸ «Κρασί». Διευθύνεται ἀπὸ τὸν κ. Χρῆστον Σακελλαρόπουλον, καχὺν Ἕλληνα Γαμβρῖνον, θεὸν τοῦ κρασιοῦ, ὅσον ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γείνῃ θεός. Ἐκεῖ λοιπὸν ἀπὸ τὰς 6 ½—8 ½ κάθε βράδυ σχεδόν, γίνεται συνάθροισις γενικὴ εἰς μιὰ γωνιὰ τῆς κομψότατα ἐπιπλωμένης ταβέρνας, διαβάζονται χειρόγραφα, διεξάγονται συζητήσεις μὲ πολλὰς διαφωνίας καὶ ὀλίγας ὁμοφωνίας. Ἐκεῖ ἔρχεται καθένας μὲ τὴν αἰσθητικήν του ἕτοιμος νὰ πολεμήσῃ δι' αὐτήν, καθὼς ἱππότης διὰ τὴν ἐκλεκτήν του. Συμβαίνει ὅμως μὲ τὰς αἰσθητικάς, ὅ,τι καὶ μὲ τὰς γυναῖκας. Ἡ μία σπανίως χωνεύει τὴν ἄλλην, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι αἱ αἰσθητικαὶ δὲν μάχονται παρὰ μόνον μὲ λόγια.

Καὶ διαξιφίζονται εἰρωνεῖαι ἀμιλλώμεναι εἰς λεπτότητα καὶ νοστιμάδα μὲ τὸ κρασὶ τοῦ Μορέα, ἐπιχειρήματα πετοῦν καὶ συγγραφεῖς καταδικάζονται ἢ ἀθῳοῦνται ἀπὸ τὸ αὐτοσχέδιον δικαστήριον. Κάποτε πάλιν ἑνώνονται ὅλοι εἰς κοινὴν λατρείαν καὶ διατηρῶ ἐκλεκτὴν ἀνάμνησιν μιᾶς βραδυᾶς ποὺ ἐπεράσαμε μὲ στίχους τοῦ Σολωμοῦ.

Διὰ μίαν στιγμὴν ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα νὰ ἱδρυθῇ ἐκ θεμελίων ἰδιαιτέρα ταβέρνα τῶν καλλιτεχνῶν, μὲ ὡραῖα σκίτσα εἰς τοὺς τοίχους καὶ ἐν γένει διακοσμουμένη μὲ ἰδιόρρυθμον καλαισθησίαν, κάτι ἀνάλογον μὲ τὸ περίφημον «Simplicissimus» τοῦ Μονάχου. Δυστυχῶς αἱ καλαὶ ἰδέαι μένουν συχνὰ ἀνεκτέλεστοι, ὄχι μόνον ἀπὸ ὑποκειμενικὴν ἀδράνειαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀντικειμενικὴν ἀδυναμίαν.

Διὰ τὸν φόβον ὁμολογίας γηρατείων δὲν ἐδέχθη κανεὶς τὴν προεδρείαν. Συνεδριάζουν ὅλοι ὡς ἁπλᾶ μέλη, ποιηταὶ καὶ διηγηματογράφοι, δραματικοὶ συγγραφεῖς καὶ μύσται τοῦ θεάτρου, γλύπται καὶ ζωγράφοι, ἱστοριοδίφαι, ἀρχαιολόγοι, δημοσιογράφοι, κριτικοὶ καὶ μία κυρία χρησιμεύουσα trait d'union μεταξὺ λογίων καὶ μουσικῶν. Διότι καὶ μουσικοί, καθηγηταὶ τοῦ Ὠδείου ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, μαζεύονται μοιραίως καὶ ὄχι τυχαίως κοντὰ εἰς τὴν λαντέρνα τοῦ «Κρασιοῦ», ὁμιλοῦντες εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ εἰς ὅλας τὰς κλίμακας, εἰς majore καὶ εἰς minore, εἰς allegro, scherzo, maestoso, appassionato καὶ σπανίως εἰς moderato.

Αὐτὸ εἶνε τὸ «Κρασὶ» μὲ δυὸ λόγια. Ἐλησμόνησα νὰ γράψω ὅτι ἐκεῖ ποτὲ ὁ κ. Θωμόπουλος ἀντιμετώπισε τὸν κ. Νιρβάνα καὶ τοῦ ἔπῆρε τὸ σκίτσο, διὰ τὴν ἀσπλαχνίαν τοῦ ὁποίου ὁ τελευταῖος διεμαρτυρήθη καὶ ὑπέβαλε δεόντως μήνυσιν εἰς τὴν «Ἑστίαν».

ΣΑΝΤΣΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ὠδεῖον Ἀθηνῶν

ΤΟ Ὠδεῖον μᾶς ἐπαρουσίασε τὸν νέον μαέστρον του κ. Armand Marsick διὰ μιᾶς ἐπιτυχεστάτης συναυλίας δοθείσης τὴν 21 παρελθόντος μηνὸς εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον. Ὁ κ. Μαρσίκ, Γάλλος τὴν καταγωγήν, ἐσπούδασεν ἐν Παρισίοις καὶ εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῶν κονσέρτων Λαμουρὲ καὶ Κολόν, ἀναλαβὼν δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ὠδείου σχηματιζομένης ἑκάστοτε ὀρχήστρας, εἰς ἣν ὡς γνωστὸν μετέχουσι καὶ τινες τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ἔτι δὲ καὶ καθηγητῶν, ἔδειξε ἀρκετὰ ἐμφανῶς ὅτι καίτοι ἀρχάριος εἰς τὸν χειρισμὸν τῆς μπαγκέττας, γνωρίζει ἐν τούτοις νὰ τὴν κρατῇ καλὰ καὶ νὰ παρουσιάζεται διὰ πρώτην φορὰν πρὸ κοινοῦ ἀγνώστου εἰς αὐτὸν μετὰ σθένους καὶ πεποιθήσεως ἀλλὰ καὶ μετά τινων κινήσεων συγχρόνως διαμφισβητουμένης φιλοκαλίας καὶ ἀρκετὰ θεαματικῶν, ἐντελῶς δὲ περιττῶν καθόσον καὶ ἄλλοι μεγάλοι μαέστροι ἀποφεύγοντες αὐτάς, εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα καταλήγουν. Ὁ κ. Μαρσὶκ ἔχει πρὸς τούτοις καὶ πολὺ καλὸ «αὐτί» ἀπὸ τὸ ὁποῖον πολὺ δύσκολα ξεφεύγει καὶ ἡ ἐλαχίστη παρατονία. Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 5 συμφωνία τοῦ Μπετόβεν εἰς ντὸ μινόρε μᾶς ἐπαρουσίασε τὸν κ. Μαρσὶκ διερμηνέα τοῦ μεγάλου τούτου μουσικοῦ πολὺ τυπικὸν ἀλλὰ καὶ πολὺ θαραλέον. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ὁ κ. Μαρσὶκ φαίνεται κάπως ὑστερῶν ὡς ἐκ τῆς ὀλιγοχρονίου ἔτι πείρας του, εἶναι ὁ χρωματισμός.

Καὶ διὰ νὰ ἐξηγοῦμαι, ὅταν λέγω χρωματισμὸν δὲν ἐννοῶ τὸ piano καὶ τὸ forte ἀλλὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ὡραίων σημείων ἑνὸς ἔργου καὶ τὸν ἀκριβῆ τονισμόν των. Βεβαίως τὰ διάφορα piano, forte, crescendo κτλ. εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ τὸν χρωματισμὸν ἀλλὰ καὶ πλέον πρόχειρα, τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον σημειώνονται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συνθέτου μιᾶς οἱασδήποτε συνθέσεως, ἀλλὰ ἕνας συνθέτης ὅταν γράφῃ μίαν ὡραίαν φράσιν δὲν ἠμπορεῖ νὰ γράφῃ ὑπ' αὐτὴν τὴν σημείωσιν: «πρόσεχε, κύριε μαέστρε, νὰ τονίσῃς αὐτὴν τὴν φράσιν καὶ νὰ τὴν ἐξάρῃς», διότι τότε θὰ κατήρτιζε τόμους παραπομπῶν καὶ σχολίων, ἀλλ' ἐπαφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ μαέστρου ὁ ὁποῖος ὁρμώμενος ἀπὸ ἀκριβεστάτων γνώσεων περὶ καλοῦ καὶ ὡραίου θὰ καταλάβῃ τὴν ἀξίαν ἑκάστου τοιούτου σημείου καὶ θὰ τὸ ἐπεξεργασθῇ.

Αὐτὸ θὰ πῇ χρωματισμός. Χρῶμα δὲν ἔχει μόνον μία φράσις μουσική, χρῶμα εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ μία cadenza καὶ ἕνα accordo, καὶ ἀκόμη καὶ μία καὶ μόνη νότα.

Καὶ σαφέστερον. Τὸ αἰθέριον ἐκεῖνο Adagietto τῆς «Arlesienne» τοῦ Μπιζὲ ἦτο χρωματισμένον πολὺ ξηρά, ἔλειπε δὲ τὸ καθαυτὸ χρῶμα τῆς ἐννοίας, τοῦ πνεύματος, τῆς μελῳδίας. Ἐτηρήθησαν ἀπαρεγκλίτως τὰ forte, τὰ crescendo τὰ diminuendo, μετρημένα μὲ τὸν διαβήτην μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ἕνα ἢ δύο p ἢ ἕνα ἢ δύο f τὰ ὑπηγόρευαν. Ὡμοίαζε πρὸς ἕνα ἀπαγγελέα ἀπαγγέλλοντα ἕνα ποίημα καὶ χρωματίζοντα αὐτὸ κατόπιν διδασκαλίας ἄλλου παρὰ κατόπιν ἰδίας ἀντιλήψεως.

Βεβαίως αὐτὴ ἡ θεωρία διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ εἶνε ὁμολογουμένως πολὺ δύσκολον, διότι ἀπαιτεῖται μακρὰ θεωρητικὴ μᾶλλον διδασκαλία ἑνὸς μαέστρου, διδασκαλία εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μπαγκέτα δὲν ἔχει καμίαν σχέσιν· ἀπαιτοῦνται γνώσεις αἰσθητικῆς ἀπὸ τοὺς ἐκτελεστάς, μεγάλη δόσις φιλοκαλίας καὶ κάποια ὡραιοπάθεια· ἀλλὰ καὶ μόνον ἔτσι ξεχωρίζεται τὸ χρῶμα ἀπὸ τὸ φασίδι. Ὁ κ. Μαρσὶκ ὅμως εἶναι καθαυτὸ μουσικὴ φύσις καὶ ἔδειξε τρανώτατα ὅτι γνωρίζει καλὰ νὰ ἐργάζεται· συνδυάζων δὲ τὰς πολυτίμους γνώσεις του μὲ

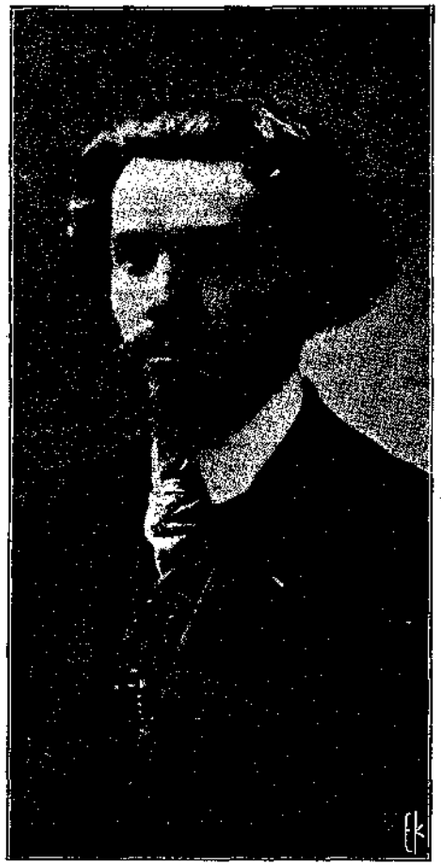

Α. ΜΑΡΣΙΚ

τὸ καλλιτεχνικὸν περιβάλλον τῆς ἑλληνικῆς φύσεως καὶ ἐμπνεόμενος καὶ ἀπὸ κάποιαν ἀπαραίτητον ἰδεολογίαν, θὰ ἐπιτελέσῃ ὡραῖα πράγματα εἰς τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τῶν κλασικωτέρων ἐν Ἑλλάδι ἐκτελέσεων, εἰς τὴν ὁποίαν λίαν ἐπαξίως ἐτάχθη.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς.—Ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τὸ ἔργον της. — Πολιτικὴ γαλήνη. — Προσδοκίαι περὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. — Αἱ δηλώσεις τοῦ Κιαμήλ. — Τὸ ἄρθρον τοῦ «Χρόνου». — Ἡ λύσις.

Ἡ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνόδου μέχρι τῆς χάριν τῶν ἑορτῶν διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς κοινοβουλευτικὴ ἐργασία ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς νομοθετικὴν οὐδὲν σχεδὸν ἄξιον λόγου ἔχει νὰ παρουσιάσῃ. Ἡ σύστασις τῆς Ναυτικῆς Ἐπιτροπῆς ἦτο τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἔργον διὰ τοῦ ὁποίου ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπεσοβήθη μακρὰ ματαία καὶ ἀποκαρδιωτικὴ συζήτησις εἰς τὴν Βουλήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔφερεν ἐπὶ τάπητος πρὸς ἐκκαθάρισιν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ὑπὲρ τὸ δέον ἔμενεν ἐκτοπισμένον εἰς τὰς στήλας ἐφημερίδων καὶ εἰς τὰς παραφορὰς ὑπαιθρίων ἀγορητῶν. Δὲν αἰσιοδοξοῦμεν διὰ τοῦτο περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τὸ ὁποῖον θὰ ἔχῃ ἡ ἐργασία τῆς συσταθείσης κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ θεωροῦμεν ὅτι καταρτισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων καὶ ὑπὸ ἄλλων ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους ἀσχοληθέντων εἰς τὰ ναυτικὰ πράγματα, δύναται νὰ ἀντιληφθῇ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ Ναυτικοῦ τῆς χώρας καὶ νὰ σχηματίσῃ γνώμην περὶ τοῦ καταλληλοτέρου πρὸς τὰς καθόλου περιστάσεις ναυτικοῦ προγράμματος τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἐπιτοπία ἔρευνα καὶ συνεργασία ἐν εὐρείᾳ κλίμακι μετὰ τῶν εἰδικωτέρων. Ἂς ἀκουσθοῦν πάντες οἱ δυνάμενοι ἐγκύρως νὰ ἔχωσι γνώμην. Ἂς ἀνακριθῶσιν οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ γνωρίζοντες τὰ ἐλαττωματικά. Ἂς κληθῇ κατόπιν τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐπιφανὴς ναυτικὸς εὐρωπαῖος ὅστις νὰ γνωματεύσῃ ἰδίως εἰς τὰ ζητήματα τῆς τακτικῆς τῆς ναυμαχίας καὶ τὰ τεχνικὰ τῆς κατασκευῆς τῶν πλοίων ἵνα ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο, τὸ ἐκ πάσης πηγῆς, δυνηθῇ νὰ ἐργασθῇ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Ἐπιτροπή, ἀναλόγως τῆς σοβαρότητος τοῦ ζητήματος καὶ τῶν περιστάσεων. Προκαταλήψεις, ἐπηρεασμοί, ἐσχηματισμέναι γνῶμαι δὲν ἐπιτρέπονται εἰς τὰ μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ταύτης Ἐπιτροπῆς.

Ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε πορείας τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς συνάγεται μὲν ζῆλος καὶ συναίσθησις ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ἀνευρίσκομεν ἀκόμη εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐπιτροπῆς τὸ γενικώτερον πνεῦμα καὶ τὸ σύοτημα τῆς ἐξονυχίσεως δι' εὐρείας ἀνακρίσεως μὲ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προσδοκᾶται ἡ ἐπιτέλεσις τῆς ἀποστολῆς της.

Μέχρι τῆς ἐπαναλήψαως τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς ἡ πολιτικὴ κατάστασις θὰ εὑρίσκεται ἐν ἠρεμίᾳ. Καὶ πέραν τούτου ὅμως γενικώτερα πολιτικὰ ζητήματα δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ προκύψουν, τοὐλάχιστον ἐφ' ὅσον τὸ Κρητικὸν ζήτημα ἐξακολουθεῖ εὑρισκόμενον εἰς κατάστασιν προσδοκωμένης αἰσίας λύσεως. Τὴν κρατοῦσαν περὶ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ ζητήματος αἰσιοδοξίαν, τὴν ἐμπνεομένην ἐκ κυβερνητικῶν κύκλων, ἐπεσκίασαν τελευταίως ἐπ' ὀλίγον φῆμαι περὶ δυσμενοῦς τροπῆς αὐτοῦ. Ἀνηγγέλλετο μάλιστα ὅτι καὶ ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Τουρκίας Κιαμὴλ πασσᾶς προέβη εἰς ἐπισήμους δηλώσεις περὶ τούτου. Αἱ πληροφορίαι αὗται ἐκ τῶν ὑστέρων ἐδείχθησαν ἀβάσιμοι ἢ τουλάχιστον δὲν ἐπεβεβαιώθησαν παρὰ πηγῆς ἀξιοπίστου. Καὶ αὗται αἱ δηλώσεις τοῦ Κιαμὴλ πασσᾶ οὐδένα ὑπαινιγμὸν ἀφορῶντα ἀποφάσεις ἢ διαθέσεις τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἐνεῖχον, ἀλλ' ἀπετέλεσαν δεξιωτάτην ὑπεκφυγὴν τῆς δυσχεροῦς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον αὐτὸν αἱ ἐπὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων τοῦ Αἴμου ἐπερωτήσεις τῶν ἐθνικοφρόνων. Οὕτω ὁ Τοῦρκος πολιτικὸς ἀφ' ἑνὸς καθησύχαζε τὴν συνείδησιν τῶν ἐξημμένων πατριωτῶν, ἀφ' ἑτέρου παρίστανεν εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ Ἀνακτοβούλια τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεως τῶν κυβερνητῶν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἐν ᾗ περιπτώσει τὰ συντελεσθέντα γεγονότα ἐλάμβανον τὴν ἀναγνώρισιν δι' εὐρωπαϊκῆς Συνθήκης. Τὴν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ συνειδήσει ὅμως θέσιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἄριστα διερμηνεύει τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Λονδινείου «Χρόνου». Ὁ ἀρθρογράφος θεωρεῖ κατ' οὐσίαν λυμένον τὸ Κρητικὸν ζήτημα, ἀφ' ἧς ἀνεχώρησε τῆς νήσου ὁ Τουρκικὸς στρατὸς καὶ συνιστᾷ εἰς τοὺς Τούρκους πατριώτας νὰ ἀπόσχωσιν ἀγῶνος ματαίου καὶ νὰ ἐπιζητήσωσι διὰ φιλικῶν ἐκδηλώσεων τὴν σύμπραξιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων πρὸς ἑδραίωσιν τοῦ νέου καθεστῶτος τῆς Τουρκίας. Τὸ ζήτημα ὀρθώτερον δὲν ἠδύνατο νὰ τεθῇ καὶ τοῦτο δὲν δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων πολιτευτῶν. Ἐκ τούτων προσδοκᾶται ὅτι ἡ ἀντίδρασις τὴν ὁποίαν ἤθελε τυχὸν ἀναπτύξῃ ἡ ἐπίσημος Τουρκία, δὲν θὰ ἀπέβλεπε τὴν ματαίωσιν τῆς ἑνώσεως ἀλλὰ τὴν ἄμυναν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἐπιζήτησιν ἀνταλλαγμάτων.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ κ. Σπῦρος Μελᾶς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Γυιοῦ τοῦ Ἰσκιου» καὶ τοῦ «Κόκκινου Πουκάμισου» συγγράφει τώρα μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς εἰς τὰ «Παναθήναια».

Εἶναι ἡ παράδοξος ἐρωτικὴ τραγῳδία ἑνὸς παραδόξου ἀνθρώπου, γλύπτου ἀφανοῦς, τοῦ ὁποίου τὸ ἰδανικὸν εἶναι νὰ πλάσῃ καὶ νὰ στήσῃ θεοὺς ἀτελεῖς, ἐκδικούμενος τοὺς θεούς, οἱ ὁποῖοι πλάττουν ἀτελεῖς ἀνθρώπους... Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἠγάπησε εἰς τὴν ἀρχὴν δύο γυναῖκας: μίαν ξανθήν, γαλανήν, αἰθερίαν ὡς πνεῦμα, καὶ μίαν ἄλλην μελαχροινήν, μαυρομμάταν, ὑλικωτάτην. Ἀλλ' ἡ πρώτη τῷ ἄφινεν ἀνικανοποίητον τὴν ἀνάγκην τοῦ σωματικοῦ ἔρωτος, ἐνῷ ἡ δευτέρα τὴν ἀνάγκην τοῦ ψυχικοῦ. Μία τρίτη, καστανὴ αὐτή, αἰθερία συγχρόνως καὶ σαρκική, ὡς τὸ κρᾶμα καὶ ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο ἄλλων γυναικείων τύπων, ἡ τελεία γυναῖκα, ἡ ἱκανὴ νὰ ἱκανοποιήσῃ πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ καλλιτέχνου, παρουσιάζεται εἰς τὴν ζωήν του καὶ προσελκύει πλέον τὸν ἔρωτά του ὁλοκληρωτικόν. Ἀλλὰ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὴν χαρῇ καὶ αὐτήν. Ὅπως κάθε τελειότητα, στέκεται πολὺ ὑψηλά, ἄφθαστη καὶ ἀπρόσιτη...

Αὐτὸ εἰς τὰς μεγάλας τοῦ γραμμάς, εἶναι τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Μελᾶ, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐντρυφήσουν προσεχῶς οἱ ἀναγνῶσται τῶν «Παναθηναίων».

Ὁ θίασος τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανοῦ ἔπαιξε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰς Πάτρας, τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του, τὴν «Στέλλαν Βιολάντη», τὸ νέον δρᾶμα τοῦ κ. Ξενοπούλου, τὸ ὁποῖον ὑπερήρεσε καὶ κατεχειροκροτήθη. Τὴν ἑπομένην ἔδωσεν ἀποχαιρετιστήριον πανηγυρικὴν παράστασιν μὲ τὴν «Φωτεινὴν Σάντρη» τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ζάκυνθον, ὅπου θὰ δώσῃ σειρὰν δέκα παραστάσεων, εἰς τὸ ἐκεῖ δημοτικὸν θέατρον ὁ «Φώσκολος».

Ὁ θίασος τῆς Δίδος Μαρίκας Κοτοπούλη, ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου παίζει ὁλονὲν μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν, θὰ μεταβῇ εἰς Σύρον νὰ δώσῃ σειρὰν παραστάσεων τὴν Σαρακοστήν. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἡ «Στέλλα Βιολάντη» θὰ παιχθῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου θὰ μεταβῇ καὶ ὁ συγγραφεύς, πρωταγωνιστούσης τῆς Δίδος Κοτοπούλη, ἡ ὁποία ἐπίσης θὰ παίξῃ τὴν «Στέλλαν Βιολάντη» καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ καλοκαῖρι.

ΠΟΛΥΣ λόγος ἐγένετο ἐσχάτως περὶ τῶν προνομιῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πολλαὶ ἠκούσθησαν περὶ αὐτῶν γνῶμαι, ὧν τινες δὲν ἤρεσαν, φαίνεται, εἰς τοὺς «φιλοπάτριδας» τῆς νέας Τουρκίας. Καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεζήτησε πρό τινων ἑβδομάδων περὶ τῶν προνομιῶν μετὰ τοῦ ἐπισκεφθέντος αὐτὸν Τούρκου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ.

Ταῦτα πάντα, καὶ ἰδίᾳ *ἡ περὶ συνθήκης γνώμης*, ἐτάραξε τά, προκειμένου περὶ Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὑπερευαίσθητα νεῦρα τῆς «Τανήν», ἡ ὁποία γράφει ὅτι «τὰ προνόμια δὲν εἶνε δίκαια κεκτημένα ὑπὸ τύπον συνθήκης, ἀλλὰ παραχωρήσεις νικητοῦ πρὸς ἡττηθέντα. Ἀλλὰ καὶ τοιαῦτα ὅμως ὄντα, λέγει, τὰ προνόμια, οὐδεὶς σκέπτεται νὰ θίξῃ αὐτὰ ὡς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν μέρος, διότι τοῦτο τυγχάνει ἐξησφαλισμένον ὑπὸ τοῦ Συντάγματος. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὸ ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, τοῦτο δὲν ἀνάγεται, λέγει, εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀπαραβάλευτων θρησκευτικῶν θεσμῶν, τυγχάνον ἀποκλειστικῶς πολιτικῆς φύσεως, πρέπει δὲ συνεπῶς ν' ἀποδοθῶσι «τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος» ὡς διατάσσει καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Εἶνε, προσθέτει, ἀνάγκη νὰ χωρισθῇ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς Πολιτείας, ὡς ἐγένετο καὶ εἰς τὰ χριστιανικὰ κράτη».

Εἶναι πολὺ παρήγορον ὅτι οἱ νέοι τῆς Τουρκίας πολιτευταὶ ἐμπνέονται ὑπὸ τόσον φιλελευθέρων καὶ ριζοσπαστικῶν ἀρχῶν, λησμονοῦν ὅμως ὅτι ὁ χωρισμὸς τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς πολιτείας προϋποθέτει πολιτείαν πολιτισμένην, δυναμένην νὰ βαστάσῃ τὰ βάρη, τὰ ὁποῖα θὰ τῇ ἐπιβάλῃ ὁ χωρισμὸς αὐτός, τὸν ὁποῖον ὀνειρεύονται εἰς τὰ γραφεῖα των οἱ συντάκται τῆς «Τανήν». Ὅταν καὶ ἡ Τουρκία δημιουργήσῃ ἴδιον πολιτισμόν, ὅπως ἡ Γαλλία, δύναται καὶ αὐτὴ—μετὰ πέντε ἢ ἓξ αἰῶνας — νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς πολιτείας· ἐν ὅσῳ ὅμως τὴν βάσιν τοῦ τουρκικοῦ πολιτισμοῦ ἀποτελῇ τὸ Κοράνιον, τὸ ὁποῖον διαιρεῖ τὸν κόσμον εἰς πιστοὺς καὶ ἀπίστους, θὰ κάμουν καλὰ νὰ τηροῦν σώφρονα οιγὴν οἱ φίλοι νεότουρκοι καὶ νὰ μὴ κινοῦν τὰ «καλῶς» κείμενα, διότι, ὅπως λέγει ὁ λατῖνος, ridiculum est ..... καὶ τὰ λοιπὰ ὑπονοοῦνται.

Π. Κ. Β.

ΕΞΕΔΟΘΗ γαλλιστὶ ὁ δεύτερος τόμος τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Στάη σχεδιαζομένης σειρᾶς εἰκονογραφημένων ὁδηγιῶν τῶν διαφόρων συλλογῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου.

Διὰ τοῦ βιβλίου τούτου γίνεται τὸ πρῶτον ἐν συνόλῳ γνωστὴ ἡ Μυκηναϊκὴ συλλογὴ τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Μουσείου, ἡ πρώτη καὶ πλουσιωτάτη τῶν ὁμοειδῶν ἐν τῷ κόσμῳ συλλογῶν.

Ὁ κ. Στάης προορίζων καὶ τὸν δεύτερον τοῦτον τόμον διὰ τοὺς παντοειδεῖς ἐπισκέπτας τοῦ Μουσείου, ἀκολουθεῖ καὶ ἐν τούτῳ τὴν αὐτὴν ὁποίαν καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ μέθοδον ὡς πρὸς τὴν σαφήνειαν, ἀκρίβειαν καὶ περιληπτικότητα τῆς περιγραφῆς. Ἐξαίρει ἑκάστοτε τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ παντὸς πράγματος, καὶ σαφηνίζων τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς ἑνὸς ἑκάστου ἐξηγεῖ τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ὅσον εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ τοῦτο περὶ πραγμάτων ὅλως ἰδιορρύθμων καὶ πρωτοφανῶν, ἀνηκόντων εἰς ἐποχὴν ἀπέχουσαν ἡμῶν περὶ τὰς τέσσαρας χιλιετηρίδας, καὶ τῆς ὁποίας τὰ ἔθιμα καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου μόνον ἐκ τῶν μυθωδῶν παραδόσεων τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν λειψάνων τῶν συγχρόνων πόλεων, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐν λόγῳ σκευῶν καὶ κοσμημάτων εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ εἰκάσωμεν.

Διὰ τὴν χρῆσιν τῶν πλείστων αὐτῶν πραγμάτων ὁ κ. Στάης ἔχει ἰδίαν γνώμην.

Πολλαὶ τῶν εἰκόνων αἱ ὁποῖαι τὸ κοσμοῦσι παρουσιάζουν τὰ πράγματα ὑπὸ νέαν μορφήν, κατὰ νέαν συμπλήρωσιν τοῦ κ. Στάη ἡ τελειότερον καθορισμὸν αὐτῶν.

Κ.

ΑΠΟ μίαν νέαν σειρὰν ποιημάτων τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ ποὺ δημοσιεύονται εἰς τὸν «Νουμᾶν»:

Η ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ

Ἡ Φαντασία μᾶς πάει ἀλλοῦ, στὰ τάρταρα καὶ στᾶστρα,
κ' εἶναι πλανεύτρα μάγισσα καὶ ξένη ξελογιάστρα·
μόνη δική μας ἡ Καρδιά· ζωὲς κι' ἀγάπες δένει
μὲ τὶς πατρίδες ἄσφαλτα· καὶ σὰ νὰ μὴν πεθαίνῃ.

Κορφές, βυθοί, σᾶς γύρεψα τὴν ὀρφικὴ Εὐρυδίκη·
τί πόθοι τώρα μέσα μου πρωτόγονοι καὶ βόγγοι;
—Νὰ εἶμουν, ξυπνώντας ρυθμικά, ψαρᾶς μὲ τὸ σταλίκι,
τὰ κοιμισμένα σου νερά, καημένο Μεσολόγγι!

ΕΙΣ τὴν «Πατρίδα» τῆς 25 Δεκεμβρίου ἐδημοσιεύθη ἕνα διήγημα τοῦ κ. Σπ. Μελᾶ «Κυβερνήτης τῶν Ὀνείρων». Εἶναι γεμᾶτο πάθος ποὺ κινεῖται μέσα εἰς μίαν παθητικὴν τραγικότητα. Ἕνα μικρὸν ἀπόσπασμα, ὕμνον εἰς τὴν γυναῖκα, ἀναδημοσιεύομεν:

«Ἀπὸ τότε, ποὺ ἔλαβα τὴν ξεχωριστὴ χάριν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νὰ τὴν ἀντικρύσω, ἄλλο δὲν ἐπιθυμῶ ἀπὸ τὸν θάνατο. Γι' αὐτὸ τραβήχτηκα στὴν ἐρημιὰ ἐδώ. Μὲ τὴ συχνὴ τὴν προσευχὴ ἔσκυψε καὶ μ' ἄκουσε, καὶ πειά μοῦ τώχει τάξει ἀπόψε νὰ μὲ πάρῃ, ἔτσι ἐλπιφρά. Τί νὰ κάνω τὴν ζωή; Σὰν ζῇ κανεὶς δὲν εἶνε παρὰ τὸ μέρος, ἐκεῖνο τὸ ἐλάχιστο, μέσα στὸ πᾶν. Ὅταν πε-

θαίνῃ ὅμως, γίνεται τὸ πᾶν. Μόλις τὴν εἶδα, ἐσυλλογίστηκα πώς εἶνε χρέος μου νὰ πάω νὰ πεθάνω, γιὰ νὰ νοιώσω ἐκείνη τὴν αἰώνια χαρὰ τῶν ὅλων, ποὺ θέλουν τὴν ὑπηρετεῖ. Θέλω νὰ γείνω, μ' ἄλλα λόγια, χῶμα, ὁποὺ θ' ἀναγαλλιάζω σὰν μὲ πατῇ. Θέλω νὰ γείνω ἀέρας νὰ γλυκοπνέω στὰ μαλλιά της, ποὺ εἶνε σὰν τὸ ἀτίμητο παληὸ χρυσάφι, τὸ βαθύχρωμο. Νὰ παίρνω τὸ γλυκύτατο φῶς τῶν λαμπρῶν ματιῶν της, νὰ φέγγω σ' ὅλες τὴς εὐγενικὲς ψυχές. Νὰ παίρνω ἀπὸ τὰ χείλη της ὅλη τὴν εὐωδιὰ τῶν καϋμῶν της καὶ νὰ μυρώνω τὴν κάθε ἄνοιξι. Νὰ μάθω, ἀπαλοπνέοντας κοντά της, τὸν ὀνειρευτὸ ρυθμό, ποὺ δείχνει τὸ κάθε κίνημα τοῦ βασιλικοῦ της τοῦ κορμιοῦ, κι' εὐθὺς νὰ τὸν χαρίσω στὴν κάθε μουσικὴ φωνή, ποὺ θέλει ἀκουστῇ. Θέλω νὰ γείνω ἐκεῖνο τὸ λίγο νεράκι ποὺ θὰ τρέξῃ λαμπρὸ ἀνάμεσα οτὴ χλόη καὶ δὲ θὰ μὲ καταφρονήσῃ. Θὰ θελήσῃ νὰ τῆς δροσίσω τὰ χέρια καὶ θέλω ἀνταποδώσει τὴ χάρι. Θὰ εἰπῶ στὴν ἀνότητη μέλισσα, πὼς ὄχι, δὲν εἶνε κρῖνα, μὴν πάῃ καὶ τὰ πονέσῃ μὲ πικρὸ κεντρί».

ΑΠΟ τὸ Χριστουγεννιάτικον γράμμα τοῦ κ. Ζ. Α. Παπαντωνίου πρὸς τὸ «Ἐμπρός», παίρνομεν τὰ ἑξῆς ἔμορφα:

«Ὁ μικρὸς Ρεβιθούλης, ἡλικίας ἑπτὰ ἐτῶν, μ' ἐρωτοῦσε τί εὑρῆκα εἰς τὰ παπούτσια μου τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων.

»— Εἰς τὰ μεγάλα παπούτσια, τοῦ εἶπα, ὁ μικρὸς Χριστὸς δὲν ἀφίνει τίποτε. Γνωρίζει τὰ μεγέθη, καὶ ἀφίνει παράδοξα δῶρα μόνον εἰς παπουτσάκια, ὅπως τὰ δικά σου. Ἀδύνατον νὰ σοῦ παραστήσω μὲ πόσην ἀδιαφορίαν παρέρχεται τὰς μηχανὰς ὀργώματος τῆς γῆς καὶ φαγώματος τῶν πεζοδρομίων τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν παπούτσια τῶν μεγάλων.

»—Ἀλλά, κύριε, ἠρώτησεν ὁ Ρεβιθούλης, ἔπρεπε νὰ τά ἔχετε βάλει κοντὰ εἰς τὴ θερμάστρα. Τὰ εἴχατε κοντά;

»— Τὰ εἶχα πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα, ἀλλά, ἂν ἤθελε, μποροῦσε νὰ τὰ βρῇ. Δὲν ἦσαν πολὺ μακράν! Δυστυχῶς δὲν τὰ παρετήρησε. Τὸ πρωῒ μάλιστα ποὺ τὰ ἐφόρεσα, ὄχι μόνον δὲν ὑπῆρχε τίποτε μέσα, ἀλλὰ ἔλειπεν ἀπὸ τὸ δεξιὸν καὶ ἕνα κουμπί. Τοῦτο θά σὲ πείσῃ ὅτι ἡμεῖς οἱ μεγάλοι κοιμώμεθα τὸ βράδυ διὰ νὰ ξυπνήσωμεν τὸ πρωῒ χειρότεροι καὶ ὅτι ὁποιοσδήποτε εὐεργετικὸς ταξειδιώτης πηδήσῃ τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ παράθυρον εἰς τὰ σπίτια μὲ σάκκον ὡραίων πραγμάτων, θὰ τὸν ἀδειάσῃ μόνον εἰς παπούτσια ἔχοντα τὸ μέγεθος φύλλων, εἰς κρεββατάκια μικρότερα κουτιοῦ μεταξωτῶν καὶ ἐν γένει εἰς φωλιές.

»Ὁ Ρεβιθούλης, ἀπορήσας, μὲ ἠρώτησε μήπως ἔχω κάμει ἀταξίες.

»—Μίαν ἀταξίαν, τοῦ εἶπα, ὅτι ἐμεγάλωσα. Σοῦ ἐπαναλαμβάνω ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ χειρότερον πρᾶγμα ποῦ ἔχει νὰ κάμῃ κανεὶς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ πρόσεξε νὰ μὴ μᾶς μιμηθῇς. Διότι μόλις γίνῃς δώδεκα ἐτῶν, θὰ ψάξῃς αἴφνης τὸ πρωῒ τῶν Χριστουγέννων καὶ θὰ βρῇς τὰ παπούτσια σου ἀδειανά. Τότε δὲ θὰ κλαύσῃς πικρῶς. Ἀμήν, Ἀμὴν σοῦ λέγω. Καὶ δὲν θὰ ξαναβρῇς ποτὲ πλέον τίποτε πλησίον αὐτῶν, μέχρι τέλους τῆς ζωῆς σου. Καὶ θέλεις παρακαλέσει τὸν ξύλινον καβαλλάρην ποὺ εὑρῆκες σήμερα τὸ πρωῒ — ὅταν ἤδη θὰ εἶσαι μεγάλος καὶ θὰ ἱππεύῃς ἀληθινὸν ἄλογο — νὰ σοῦ κάμῃ τὴν εὐεργεσίαν νὰ ἐπανέλθῃ. Καὶ ἐκεῖνος θὰ ἔχῃ ἀναχωρήσει πολὺ μακρὰν καὶ δὲν θὰ ἐπανέρχεται, διότι τὰ ξύλινα ἄλογα τῶν παιδιῶν ὅταν ξεκινήσουν μίαν φοράν, δὲν ὑπάρχει πλέον χαλινὸς δι' αὐτά».

Η «Ἀκρόπολις» ἠρώτησε πῶς περνοῦσαν τὶς βραδειές των εἰς παλαιοτέρους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι. Ὁ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλους, μεταξὺ ἄλλων, ἀπήντησε:

«Ἐπὶ τουρκοκρατίας αἱ οἰκογένειαι ἐπερνοῦσαν τὸν καιρόν των μὲ τὰ γνωστὰ ἀθῶα παιγνίδια, κατὰ τὰ ὁποῖα προσεφέρετο καφὲς καὶ γλυκό. Ἔπαιζαν τὸ Δαχτυλιδάκι, τὸ Κεφάλι σου στὸ φοῦρνο, τὴν Μπερλίνα, τὴν Γάτα καὶ τὸ ποντῆκι, τὴν Τυφλομυῖγα καὶ ἰδίως τὸ περιεργότερον ἀπὸ ὅλα, Γιάκουμε ποῦ εἶσαι. Τὸ παιγνίδι αὐτὸ ἐπαίζετο κατὰ τὰς συναναστροφάς, ὅτε ἡ ὁμήγυρις ἐκάθητο εἰς τὰ παχέα διβάνια τὰ ὁποῖα περιεκύκλωναν τοὺς τοίχους τῆς αἰθούσης. Ἔδεναν τὰ μάτια δύο ἐκ τῶν παρισταμένων καὶ τοὺς ἄφναν κατόπιν νὰ εὕρῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

»Οἱ παριστάμενοι ἔδιδον διαφόρους ψευδεῖς ὁδηγίας εἰς ἀμφοτέρους, καὶ μὲ τὰ κωμικὰ των τρεξίματα καὶ τὰς χειρονομίας διεσκέδαζαν καὶ ἐγελοῦσαν.

»Κατόπιν εἰσήχθη ἡ κλασικὴ Κοντσίνα, συνοδευομένη ἀπὸ τὸ Σκαμπίλι. Πλὴν αὐτῶν ὅμως ἔπαιζαν καὶ διασκεδαστικὰ παιγνίδια μὲ τὸ χαρτί. Ὡς ἐπὶ παραδείγματι, τὸν Φάντη, τὸν Κοῦκο, τὸν Μῦτο, καὶ ἄλλα. Τεχνικώτερον πάντων τῶν παιγνιδίων τῆς τράπουλας ἐθεωρεῖτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ περίφημον Κιάμο, τὸ ὁποῖον ἔπαιζαν «Τρίλιο» τρεῖς παῖκται. Ἐπαίζετο ὅμως καὶ μὲ τέσσαρας παίκτας, ὁπότε ὠνομάζετο Κατρίλιο, ἢ καὶ μὲ πέντε, Κουϊντίλιο. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ καυγᾶς ἐγίνετο τότε διὰ μίαν δεκάρα, τὸ δὲ μεγαλείτερο χάσιμο ἠδύνατο νὰ ἀνέλθῃ καὶ εἰς τὰ ὕψη τῆς δραχμῆς.

»Κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ὄθωνος ἦσαν ἐν χρήσει καὶ ἱστορικὰ χαρτιὰ τὰ ὁποῖα ἐδίδασκον τὴν ἱστορίαν».

ΑΠΟ τὰς εὐχὰς ποὺ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» διὰ τὸ Νέον ἔτος:

«. . . Εὔχομαι ἐκ βάθους ψυχῆς νὰ βρέχῃ διαρκῶς ἡμέραν καὶ νύκτα καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία μολονότι ἔχει τόσον ὡραῖον ἥλιον δὲν ἔχει ὅμως τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ διὰ νὰ ἀρδεύωνται αἱ γαῖαι καὶ νὰ καθαρίζωνται οἱ δρόμοι τῶν Ἀθηνῶν».

ΠΙΑΡΣΟΝ ΧΟΜΨΟΝ
Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν Ἀμερικῆς

«Εὔχομαι νὰ ἀποκτήσωμεν ἀνθρώπους ποὺ νὰ πολεμοῦνε φωτεινά, θαρρετά, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα μὲ εἰλικρίνεια, γιὰ τὰ μεγάλα Ἰδανικά».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο κ. Σ. Μελᾶς ὁμιλῶν εἰς τὴν «Πατρίδα» διὰ τὸν ποιητὴν - Ἰατρὸν Καλιβούρσην ὁ ὁποῖος ἔζησε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μᾶς δίδει καὶ μερικὰς στροφὰς ἑνὸς χαριτωμένου ποιήματός του:

Στῆς Χίος τῶμορφο νησὶ
Ταξείδευε, ἂν σ' ἀρέσῃ
Ζωγραφιστὸ ματόφρυδο
Κοὶ δαχτυλίδι μέσῃ.

Κὶ ἂν θέλῃς ροδομάγουλα
Καὶ χείλη σὰν κοράλλι,
Ἀρώτησε στὴ Λειβαδιὰ
Ποιὸς δρόμος θὰ σὲ βγάλῃ.

Ἂν ὅμως ρέγεσαι κορμὶ
Χυτὸ κυπαρισσένιο,
Ἔμπα στὸ πρῶτον ἄρμενο
Ποὺ φεύγει γιὰ τὴν Ἄζμο.

Ἂν θέλῃς ὅμως νὰ τὰ βρῇς
Αὐτὰ σε μία ὁδλα,
Τράβα στῆς Κρήτης τὰ Σφακιὰ
Νὰ βρῇς Σφακιοτοπούλα.

Μὰ τὰ Σφακιά, τήρα καλά,
Φίλε, γιατὶ 'κεῖ πέρα,
Μακρὺς δουλεύει συσανὲς
Καὶ κοφτερὴ μαχαίρα.

Ἡ Μελισσαντροῦ *

Ο Μελίσσαντρος ξεκίνησε μιὰ μέρα, γιὰ νὰ μισέψῃ Μπαρμπαριὰ καὶ Τούνεζι, νὰ κάνῃ ἐμπόριο διαμαντικῶν. Ἀποχαιρέτησε τὴ Μελισσαντροῦ, τὴ γυναῖκα του, καὶ μίσεψε· περάσαν χρόνια τρία, τέσσερα, κ' ἡ Μελισσαντροῦ ἦτο πάντα δακρυσμένη, ἀπαντέχοντας τὸν ξενιτεμένο της, τὸν ὥμορφο Μελίσσαντρο.

Μὰ ἡ Μοῖρα τὸν εἶχε κακογραμμένο τὸν ὥμορφο Μελίσσαντρο· καὶ μιὰν ἡμέρα, ποὺ ταξείδευε μὲ τὸ καράβι του, τὸν πιάσανε κουρσάροι Ἀλτζερῖνοι καὶ τοῦ πῆραν τὸ ἔχει του καὶ τὴν πραμάτεια του καὶ τὸν ἐσκότωσαν καὶ τὸν ἔριξαν στῆς Μπαρμπαριᾶς τὴ θάλασσα, τὴν πεντάρμυρη.

Ἡ Μελισσαντροῦ, ἡ δύστυχη, σὰν ἔμαθε τὸ σκοτωμὸ τἀντρός της, ἀπόθανε ἀπ' τὴ θλῖψι ἀμέσως. Κι' ἀπάνω στὸ μνημοῦρι της φύτρωσε τὸ λουλοῦδι, ποὖχει τὄνομά της, καὶ σὰν τοῦ εἰπῇς τὸ μυρολόγι ἀπάνω του, ξεραίνονται τὰ φύλλα του κ' οἱ κλῶνοι καὶ τὰ λούλουδα, καὶ σωριάζουνται μονομιᾶς χάμου.

Καὶ τοῦ λένε καὶ τοῦ τραγουδᾶν:

Μελισσαντροῦ μὲ τὸν ἀνθό,
Ποὺ εἶχες τὸν ἄντρα τὸν καλό,
Ὁποὺ τὸν ἐσκοτώσανε
Στῆς Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη,
Κ' ἔκανες ὅρκο στὸ Θεό,
Μὴν κάνῃς ἄλλο ταῖρι . . .

ΑΓΙΣ ΘΕΡΟΣ

ΕΝΑΣ φίλος μας μᾶς γράφει:

Μερικοὶ νέοι καὶ νεάνιδες εἶχαν τὴν ἰδέαν νὰ δώσουν τὸν *Γυιὸν τοῦ Ἰησοῦ* ἐν στενῷ κύκλῳ ὑπὲρ τῆς προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ. Ἐγὼ παρεχώρησα τὸ σπίτι μου, ὁποὺ περάσαμε μιὰν ἀλησμόνητη βραδειά. Τὸ δράμα ἐπέτυχε λαμπρά. Μεταξὺ τῶν ὀλίγων ποὺ χωροῦσε τὸ πρόχειρον θεατράκι μας ἐσυνάχθησαν 135 φράγκα, διὰ τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ, ποὺ στήνουν τὰ «Παναθήναια» καὶ σᾶς τὰ στέλλω.

Εὔχομαι τὸ παράδειγμα τῶν νέων αὐτῶν νὰ γείνῃ ἀφορμὴ νὰ συναχθῇ γρήγορα καὶ τὸ ὑπολειπόμενον ποσόν.

Ὁ φίλος σας

* * *

ΕΙΣ τὴν «Grande Revue» τῶν Παρισίων ὁ Ἱσπανὸς συγγραφεὺς Blasco Ipanez δημοσιεύει περιεργοτάτας ἐντυπώσεις διὰ τὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ' καὶ τοὺς Φαναριώτας.

«Τὸ Φανάρι, λέγει ὁ Ἱσπανὸς μυθιστοριογράφος, εἶνε ἡ συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπου διαβιοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ Ἕλληνες. Οἱ κάτοικοι τῆς γραφικῆς αὐτῆς συνοικίας εἶνε ἔνθερμοι πατριῶται οἱ ὁποῖοι ζοῦν καὶ παλαίουν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς μὲ τὴν ἀνάμνησιν πάντοτε τῆς Ἑλλάδος, καὶ μὴ ὀνειροπολοῦντες τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τοῦ Βυζαντίου».

Κατόπιν δίδει χαρακτηρισμοὺς τινας περὶ τῆς μεγάλης καὶ σεπτῆς φυσιογνωμίας τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' ὡς ἑξῆς. «Εἰς τὸ Φανάρι εὑρίσκονται καὶ τὰ Πατριαρχεῖα, ἐντὸς τῶν ὁποίων σελαγίζει ἡ μορφὴ τοῦ Πατριάρχου Ἰωκεὶμ τοῦ Γ'. ὅστις εἶνε ἡ πλέον πανίσχυρος προσωπικότης τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας μετὰ μέγαν Σεϊχουλισλὰμην. Ὁ Πατριάρχης εἶνε εὐρυμαθέστατος εἰς τὴν κλασσικὴν φιλολογίαν ἀλλ' ἐντελῶς ξένος πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον καὶ ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὰ πράγματα τῆς Ἱσπανίας».

Μίαν παρατήρησιν μόνον. Ὁ Ἱσπανὸς συγγραφεὺς ἐλησμόνησε νὰ γράψῃ ὅτι ὁ Ἰωακεὶμ ὁ Γ' εἶνε ξένος μόνον πρὸς τὰ φιλολογικὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς πρὸς τὰ πολιτικὰ ἅτινα συνταράσσουν τὸν διπλωματικὸν κόσμον τῶν δύο ἡμισφαιρίων καὶ ἰδίως τὸν Εὐρωπαϊκὸν ὅσον ἀφορᾷ τὰ Βαλκάνια καὶ ἐν γένει τὸ πολυθρύλητον ἀνατολικὸν ζήτημα.

ΓΑΛΑΝΟ *ταξεῖδι*» ἐπιγράφεται τὸ νέον μυθιστόρημα τοῦ Βιενέζου μυθιστοριογράφου Rudolph Lothar ποὺ ἐξεδόθη τελευταίως εἰς τὸ Βερολῖνον καὶ τοῦ ὁποίου μέρος τῆς ὑποθέσεως ἐξελίσσεται ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος ὅπου ἐπὶ τοῦ τοῦ κλασσικοῦ ἐδάφους της ὁ ἥρως τοῦ ἔργου λησμονεῖ ὀλίγον τὴν κτηθεῖσαν πεῖραν τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν σύζυγόν του ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὸν εἶχεν ἀπομακρύνει ἐπ' ὀλίγον μία ἀπὸ τὰς συνήθεις παρεξηγήσεις.

Ὁ Lothar εἶνε ἕνας ἀπὸ τοὺς εὐφυεστέρους συγγραφεῖς τῆς Αὐστρίας καὶ θὰ ἔκαμνε τὴν τύχην του ἂν ἔζῃ εἰς μεγαλείτερον φιλολογικὸν κέντρον ὅπως τὸ Παρίσι. Αἱ ὄχθαι ὅμως τοῦ Δουνάβεως τὸν κρατοῦν ὑπὸ τὴν γοητείαν των δέσμιον διότι ἀρέσκεται νὰ βυθίζεται εἰς τὸ ἰδικόν του περιβάλλον καὶ ν' ἀναγινώσκεται ἀπὸ τὸ ἰδικόν του κοινὸν τὸ Γερμανικὸν μολονότι εἶνε περισσότερον ἀνατολίτης ἢ Γερμανός.

Εἰς τὸ «Γαλανὸ ταξεῖδι» του ὁ Lothar φαίνεται ἐπηρεασμένος πολὺ ἀπὸ τὸν Δανούντσιο ὁ ὁποῖος τοῦ ἔμαθε τὴν τέχνην τοῦ συνδυάζειν τὸ τοπίον μὲ τὸ αἴσθημα. Ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν Πατρῶν ὁ ἥρως τοῦ μυθιστορήματός του αἰσθάνεται νὰ γεννᾶται καὶ νὰ ζῇ μὲ τεχνητὴν ἔντασιν τὸ πάθος του, τοιαύτην ὅπως εἰς μερικὰ ἐπεισόδια τῆς «Φωτιᾶς» τοῦ Δανούντσιο. Καὶ ὁ τρόπος ἄλλως τε τοῦ μονολογεῖν ὑπενθυμίζει τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ μεγάλου ἰταλοῦ μυθιστοριογράφου. Ἐν τούτοις τὸ δεύτερον μέρος τοῦ μυθιστορήματος μὲ τὴν ψυχολογικὴν ἐξέλεξιν τῆς συμφιλιώσεως εἶνε ἀντιλήψεις κοινωνικαὶ καὶ τεχνικαὶ ἑνὸς πράγματι Βιενέζου συγγραφέως. Ζ.

ΟΙ Ἀμερικανοὶ ζωγράφοι ἤρχισαν νὰ παραπονοῦνται διὰ τὴν ξενολατρείαν τῶν συμπατριωτῶν των. Οἱ Εὐρωπαῖοι καλλιτέχναι καὶ ἰδίως οἱ Γάλλοι ζωγράφοι κάμνουν χρυσὲς δουλειὲς εἰς τὴν Ἀμερικῆν χάρις εἰς τὴν λατρείαν αὐτὴν τῶν Ἀμερικανῶν πλουσίων πρὸς τὰ ἔργα των. Τοιουτοτρόπως ἔργα τοῦ Homer Martin καὶ τοῦ Wyant, δύο ἐκ τῶν περιφημοτέρων Ἀμερικανῶν ζωγράφων, στολίζουν ἐλαχίστας αἰθούσας, ἐν Ν. Ὑόρκῃ, Σικάγῳ καὶ Βοστώνῃ.

Ἐν τούτοις ὁ διευθυντὴς τῶν Ὡραίων Τεχνῶν εἰς τὸ Μπούφαλο βεβαιοῖ ὅτι ἔργα διακοσίων τοὐλάχιστον συγχρόνων καλλιτεχνῶν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας εἶνε ἄξια μεγαλειτέρας προσοχῆς καὶ ἠδύναντο νὰ ἀγορασθοῦν παρὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰ Μουσεῖα της. Οἱ Ἀμερικανοὶ ὅμως πολυτάλαντοι δὲν ἀκούουν ἀπὸ τοιαύτας εἰσηγήσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου πλεῖστοι τῶν καλλιτεχνῶν σκέπτονται νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς διάφορα καλλιτεχνικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης.

Η «Ἐπιθεώρησις τῶν Παρισίων» δημοσιεύει ἀνεκδότους ἐπιστολὰς τοῦ διασήμου συνθέτου τῆς «Κάρμεν» Γεωργίου Μπιζέ. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ὁ ἐνθουσιώδης μουσουργὸς διὰ τὸν μέγαν Γερμανὸν συνάδελφόν του Βάγνερ εἰς μίαν ἐπιστολήν του πρὸς τὴν πενθερά του τὴν Καν Ἀλεβύ.

«Δὲν σᾶς ὁμιλῶ σήμερον περὶ τοῦ Βάγνερ. Εἶσθε ἐν τούτοις ἄδικος. Ἄλλως τε ἡ μοῖρα τῶν μεγαλοφυῶν εἶναι νὰ παραγνωρίζωνται ἀπὸ τοὺς συγχρόνους των. Γνωρίζετε ὅτι ὁ Βάγνερ δὲν εἶναι φίλος μου. Ὅμως δὲν εἰμπορῶ νὰ λησμονήσω τὴν ἄπειρον συγκίνησιν ποὺ ὀφείλω εἰς τὸ νεωτεριστικόν του μουσικὸν τάλαντον. Τὸ θέλγητρον τῆς μουσικῆς του εἶναι ἄρρωστον. Ἡ μουσική του εἶναι ἡ προσωποποίησις τῆς ἡδυπαθείας, τῆς τρυφερότητος καὶ τοῦ ἔρωτος.

» Ἐὰν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας σᾶς ἔπαιζα Βάγνερ, σᾶς

* Ἀπὸ τὸ «Σπαρτιατικὸν Ἡμερολόγιον».

βεβαιῶ ὅτι θὰ ἐξετρελλένεσθε! Ἄλλως τε οἱ Γερμανοὶ ποὺ εἰς τὴν μουσικὴν εἶναι καλλίτεροί μας, ἀντελήφθησαν πλέον ὅτι ὁ Βάγνερ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς των στύλους, διότι τὸ Γερμανικὸν πνεῦμα τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος εἶναι ἐνσαρκωμένον εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Γνωρίζετε ὅτι σκληρὰ εἶναι ἡ περιφρόνησις δι' ἕνα μεγάλον καλλιτέχνην. Εὐτυχῶς διὰ τὸν Βάγνερ προικισμένον μὲ μίαν αὐθάδη ὑπερηφάνειαν, ἡ ἐπίκρισις δὲν συγκινεῖ τὴν καρδίαν του, ἂν ἔχῃ καρδιά, διότι πολὺ ἀμφιβάλλω περὶ τούτου».

«Βεβαίως δὲν θὰ παραλληλίσω τὸν Μπετόβεν μὲ τὸν Βάγνερ. Ὁ Μπετόβεν δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεός, — ὅπως ὁ Σαίξπηρ, ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος. Τὸ κοινὸν ὅμως δὲν ἐννοεῖ. Ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; Σᾶς ἀφίνω νὰ κρίνετε σεῖς ἡ ἰδία ἀφοῦ λησμονήσετε προηγουμένως ὅ,τι ἔχετε ἀκούσει καὶ ὅ,τι ἔχετε διαβάσει ἀπὸ ἀνόητα καὶ κακόβουλα ἄρθρα, καὶ τὸ ἀκόμη κακόβουλον βιβλίον τὸ δημοσιευθὲν ἀπὸ τὸν ἴδιον Βάγνερ. Καὶ τότε θὰ ἴδῆτε, ὅτι ἡ μουσικὴ τοῦ Βάγνερ δὲν εἶναι ἡ μουσικὴ τοῦ μέλλοντος, ὅπως ἀνοήτως τὴν ἀποκαλοῦν καὶ ποὺ δὲν λέγει ἀπολύτως τίποτε, ἀλλ' εἶναι ὅπως καὶ σεῖς ἡ ἰδία λέγετε, ἡ μουσικὴ πάσης ἐποχῆς, διότι εἶναι θαυμαστή. Ἐν τούτοις νομίζω ὅτι δὲν εἴσθε τελείως πεπεισμένη. Ἀλλὰ μήπως εἴσθε ἡ μόνη; Ὁ Βολταῖρος δὲν ἠννόει τὸν Σαίξπηρ, διότι ἦτο προκατειλημμένος ὅπως καὶ σεῖς εἴσθε προκατειλημμένη ἐναντίον τοῦ Βάγνερ καὶ ἐξ ὅσον σᾶς γράφω δὲν θὰ πιστεύσετε παρὰ μόνον ὅτι σᾶς ἀγαπῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά!»

ΕΙΣ τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς «Nuova Rassegna di Letterature Moderne» τοῦ λαμπροῦ περιοδικοῦ τῆς Φλωρεντίας, ὁ γνωστὸς λογογράφος κ. P. E. Bosi γράφει περὶ τοῦ Ρωμούνου Hasdeu, μιᾶς ἀπὸ τὰς εὐρυτέρας διανοίας τῆς συγχρόνου Ρουμανίας. Ἀφοῦ δὲ διεξηγεῖ καὶ ἀναλύει ἐν ὀλίγοις τὸ πολυμερὲς καὶ γιγάντιον ἔργον του, ὁμιλεῖ περὶ τῆς προώρως ἀποθανούσης θυγατρός του, τῆς Ἰουλίας Χασδέου, παρέχων περιεργοτάτας πληροφορίας περὶ τοῦ ἀλλοκότου αὐτοῦ καὶ μεγαλοφυοῦς συγχρόνως φαινομένου.

«Ἡ Ἰουλία Χασδέου ὑπῆρξε, γράφει, μία ἀπὸ τὰς σπανίας ἐμφανίσεις αἱ ὁποῖαι εἰμποροῦν νὰ δοξάσουν καὶ θλίψουν συγχρόνως τὴν σκεπτομένην καὶ ἀγαπῶσαν ἀνθρωπότητα. Δόξα, διότι ὑπῆρξε πρόωρος μεγαλοφυΐα ὑπέροχος καὶ πολλὰ ὑποσχομένη· θλῖψις διότι 19 μόλις ἐτῶν ἐπέταξεν ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτὴν πρὸς τὸν ἁγνὸν αἰθέρα· δύο ἐτῶν εἶξευρε νὰ διαβάζῃ· ἕνδεκα εἶχε τελειώσῃ τὰς γυμνασιακὰς σπουδάς· δεκαὲξ ὑπέστη μ' ἔξοχον ἐπιτυχίαν διδακτορικὴν ἐξέτασιν εἰς τὴν Σορβώνην λαβοῦσα δίπλωμα φιλοσοφίας καὶ ρητορικῆς. Εἶχεν ὡραίαν φωνὴν μεσοφώνου, ἐζωγράφιζεν ἄριστα· εἶχε γεννηθῇ μὲ τὸ δῶρον τῆς εὐγλωττίας, τοιοῦτον ὥστε καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Σορβώνης ἔκαμε δύο διαλέξεις περὶ τοῦ β' βιβλίου τοῦ Ἡροδότου. Ἡ σωματική της διάπλασις παρουσίαζε γυναῖκα ἰσχυρὰν καὶ ρωμαλέαν, ἀλλὰ μολαταῦτα τὴν κατέτρωγε λαθραίως τὸ μικρόβιον τῆς φθίσεως. Καὶ ἀπέθανεν ὡς εἶπα 19 ἐτῶν, ἀφίσασα ὡραῖα ἔργα, τὰ ἑξῆς: «Ἀπριλιάτικα Βλαστάρια», «Ὄνειρα καὶ Φαντασίαι», «Ἱπποτισμός», «Εἰδύλλιον», «Θρῦλος», μίαν κωμῳδίαν μονόπρακτον, τὴν ὁποίαν ἔγραψε 14ετὴς καὶ πολλὰ δραματικὰ δοκίμια.... καὶ ἀφῆκεν εἰς τὸν γέροντα πατέρα της τὴν θλιβερὰν κληροδοσίαν τῆς ἐκδόσεως τῶν μετὰ θάνατον ἔργων της».

Η Τουρκία μὲ τὰς προσπαθείας της πρὸς πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀναγέννησιν ἐξακολουθεῖ νὰ προκαλῇ τὴν προσοχὴν πλείστων πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν περιοδικῶν τῆς Ἀγγλίας, τὰ ὁποῖα ἀφιερώνουν μακροτάτας ἐπ' αὐτῆς μελέτας. Εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ὁ Ροκστὲμ Βὲη Μπιλίνσκι πρώην ἐπιτετραμμένος τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Βασιγκτῶνα, ἀποδίδει τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεταπολιτεύσεως ἐν Τουρκίᾳ εἰς τὸν πρίγκηπα Σαμπαχαδίν, ἀνεψιὸν τοῦ Σουλτάνου καὶ διοργανωτὴν τοῦ νεοτουρκικοῦ κόμματος.

Κατὰ τὸν Μπιλίνσκι τὸ μέλλον τῆς Τουρκίας εἶνε εἰς χεῖρας τοῦ νεοτουρκικοῦ κόμματος καὶ συνεπῶς ἡ Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἔχει καθῆκον ν' ἀλλάξῃ τακτικὴν εἰς τὴν Κ/πολιν. Πρὸς τούτοις ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου πιστεύει εἰς τὸ ὅτι αἱ ἀποσπασθεῖσαι ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ἐπαρχίαι θὰ ἐπιστραφοῦν εἰς αὐτὴν καὶ ὅτι ἡ Ἰταλία ὀφείλει νὰ παραιτηθῇ τῶν βλέψεών της ἐπὶ τῆς Τριπολίτιδος, ἡ Ἀγγλία νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Αἴγυπτον κλπ.

ΕΙΣ τὸ Παρίσι, ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένος ἀπὸ τοῦ 1882, ἀπέθανεν ἐσχάτως μία ἀπὸ τὰς φιλολογικὰς δόξας τῆς Νορβηγίας ὁ Jonas Lie ὅστις μετὰ τὸν Ἴψεν, τὸν Μπιέρνσον καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κίελανδ ἐφώτισαν τὸν φιλολογικὸν Νορβηγικὸν ὁρίζοντα. Ὁ Lie ὅμως δὲν ὑπῆρξε τόσον ἐπιτυχὴς ὅσον ὁ Ἴψεν καὶ ὁ Μπιέρνσον, τό δὲ φιλολογικόν του τάλαντον ἐξεδηλώθη εἰς αὐτὸν πολὺ βραδύτερον ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἀλεξ. Κίελανδ, μὲ τὸν ὁποῖον ἡ ζωή του τόσον ὁμοιάζει. Καὶ ὄντως ἡ ζωὴ τοῦ Jonas Lie εἶναι γεμάτη ἀπὸ παραδοξότητας καὶ χωρίζεται εἰς δύο περιόδους σχεδὸν ἴσας. Ἡ πρώτη περίοδος εἶναι ἀνήσυχος καὶ ταραγμένη, μία ζωὴ ποὺ δὲν ἐγνώριζε νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ διότι δὲν ἐγνώριζε τί ἤθελε καὶ τί ἦτο ὁ ἑαυτός του. Δηλαδὴ τὸ ἐντελῶς ἀντίθετον ἀπὸ τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ βίου του ὅστις ἦτο τόσον ὀργώδης, γαλήνιος καὶ κανονικός.

Ὁ Jonas Lie γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1833, μόλις εἰς τὰ 1878 ἐξέδωκε τὸ πρῶτον του μυθιστόρημα ὁ «Ὁραματιστής». Ἀλλὰ διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ καὶ κατανοήσῃ τελείως τὴν ἀποστολήν του, διῆλθε διὰ πλείστων κανονικῶν ἀτραπῶν. Μετὰ ἑνὸς ἔτους παραμονὴν εἰς τὴν Ναυτικὴν σχολὴν ἀπεσύρθη ἐκεῖθεν ἕνεκα τῆς μυωπίας του καὶ παρηκολούθησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὰ νομικὰ μετὰ τὸ πέρας τῶν ὁποίων εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὑπαλληλικὸν στάδιον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον παρέμεινε ἐλάχιστον χρόνον καὶ ἐπροτίμησε τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν παρέσυρε εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξῆλθε κατεστραμμένος διὸ νὰ εἰσέλθῃ κατόπιν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν δημοσιογραφίαν, ἥτις τὸν ἔφερε πρὸς τὸ συγγραφικὸν στάδιον καὶ τὴν ἐπιτυχίαν.

Εἰς τὴν Νορβηγίαν πολὺ συχνὰ ἀναφέρουν μαζὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Ἴψεν, τοῦ Μπιέρνσον, τοῦ Ζονᾶς Λὶ καὶ τοῦ Κίελανδ καὶ τοῦτο ὄχι βεβαίως ἄνευ λόγου, διότι ἡ τετρὰς αὐτὴ τῶν φιλολόγων ἀντιπροσωπεύει εἰς τὸ σύνολόν της μίαν ἐποχὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Νορβηγικῆς λογοτεχνίας. Ἀλλ' ἐνῷ οἱ δύο πρῶτοι ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσι ἐτῶν εἶχον τελείως τὴν συνείδησιν τοῦ τί ἤθελον, οἱ δύο ἄλλοι φαίνεται ὅτι ἐπάλαισαν ἐπὶ μακρόν, μέχρις ὅτου εὕρουν τὸν φιλολογικόν των δρόμον, μολονότι ὁ Ζονᾶς Λὶ ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς τὴν Χριστιανίαν κατὰ τὸ 1851 ἐγνωρίσθη καὶ συνεδέθη διὰ στενωτάτης φιλίας μὲ τὸν Ἴψεν καὶ τὸν Μπιέρνσον. Καὶ εἰς τὸν Μπιέρνσον μάλιστα ἀνέγνωσε βραδύτερον τὸ πρῶτον του μυθιστόρημα τὸν «Ὁραματιστήν».

Ὁλόκληρον τὸ φιλολογικὸν ἔργον τοῦ Ζονᾶς Λὶ εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ πραγματισμὸν καὶ ἀπὸ μίαν προσπάθειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Εἶναι ἕνας δυνατὸς ζωγράφος τῆς ζωῆς, διηγούμενος μὲ ποίησιν ὅ,τι εἶδε καὶ ᾐσθάνθη.

ΠΡΟ πολλοῦ χρόνου ἡ Ἀμερικανικὴ λογοτεχνία ἔχει χωρισθῇ εἰς δύο στρατόπεδα διὰ τὸ φιλολογικὸν ἔργον τοῦ Λευκαδίου Hearn. Ὁ δόκτωρ Γκοὺλδ ἐδημοσίευσε μακρὰν μελέτην περὶ τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας τοῦ Λευκαδίου εἰς τὴν ὁποίαν μέμφεται τὸν συγγραφέα τῶν «Σινικῶν Φασμάτων», ὡς ἀνήθικον, καὶ τοῦ ἀρνεῖται φαντασίαν, δημιουργικότητα καὶ ἔμπνευσιν, προσθέτων ὅτι ἔγραψε ὅ,τι οἱ ἄλλοι τοῦ διηγήθησαν».

Οἱ φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ Λευκαδίου ὡς ὁ Hendrick καὶ ὁ Μακδόναλ ὁ ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης τοῦ μεγάλου συγγραφέως διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῶν δυσφημιστικῶν ἄρθρων τοῦ δόκτορος Γκοὺλδ. Ὁ κριτικὸς μάλιστα Μιχαὴλ Μαραχὰν ὑπεραμυνόμενος τοῦ ἔργου τοῦ Λευκαδίου, ἀποκαλεῖ τὸν δόκτορα ἐπικριτὴν ἀνόητον καὶ ὑποστηρίζει τὴν δοξασίαν ὅτι ἡ «μεγαλοφυΐα δὲν ἐφευρίσκει ἀλλὰ λαμβάνει τὰ θέματα τῶν δημιουργημάτων της ἀπὸ τὴν πραγματικότητα».

Ἐν γένει ὅμως ἡ πλειονοψηφία τῆς λογοτεχνικῆς κριτικῆς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Λευκάδιος Χὲρν ὑπῆρξεν ἀληθῶς ἐξαιρετικὸς συγγραφεύς, μία ὕπαρξις αἰνιγματική, καὶ ὅπως καὶ αὐτὸς ὁ δόκτωρ Γκοὺλδ λέγει εἰς τὴν περιλάλητον μελέτην του «ἕνας καθρέπτης προσώπων καὶ πραγμάτων» καὶ μία «ἠχὼ» τῆς παγκοσμίου ποιήσεως.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων» — ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν	Δρ. 2271.50
Ἀπὸ μίαν παράστασιν τοῦ «Γυιοῦ τοῦ Ἴσκιου» Φρ. 135	Δρ. 142.40
	Δρ. 2413.90

Τὸ ἀπαιτούμενον ὁλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ *Οἶκος Τυφλῶν* ἔδωκε εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «Παρνασσοῦ» τὴν πρώτην του ἑορτὴν ὅπου τὰ τυφλὰ διάβασαν, ἀπήγγειλαν, ἐτραγούδησαν καὶ ἔπαιξαν μουσικήν. Ἕνα εἶδος ἐπιδείξεως τὸ τί ἔκαμε τὸ ἵδρυμα αὐτό. Καὶ ἔκαμε θαύματα.

Ἡ ἐφημερὶς «Le Monde Hellénique» διοργάνωσε σειρὰν διαλέξεων εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὠδείου.

Εἰς τὴν Ζάκυνθον ἱδρύεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας Μουσεῖον μεσαιωνικῶν καὶ βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν διαλέξεων τῆς ἐφημερίδος «Le Monde Hellénique» ἡ τοῦ κ. Γ. Σωτηριάδη μὲ θέμα τὸν «Ἐρωτόκριτον», ἦτον ἀληθινὰ ζηλευτὴ μελέτη ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ ἔπους. Ὁ ὁμιλητὴς ἔθεσε πρῶτα, μὲ μακρὰν εἰσαγωγήν, στερεὰς βάσεις τοῦ θέματός του, τοῦ ὁποίου ἦτο τελείως κύριος καὶ κατόπιν τὸ ἀνέπτυξε μὲ τέχνην καὶ μὲ βαθεῖαν ἀντίληψιν. Εἰς τὰ «Παναθήναια» θὰ δημοσιευθῇ πλήρης ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Σωτηριάδη.

Τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα ἑτοιμάζει διὰ τὴν σαρακοστὴν σειρὰν παραστάσεων. Θὰ δώσῃ καὶ τὸ νέον ἔργον τοῦ ἀγαπητοῦ συνεργάτου μας κ. Λαυράγκα «Διδώ». Τὸ λιμπρέττο ἔγραψε ὁ κ. Πολύβιος Δημητρακόπουλος.

Ἀπέθανε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ γλύπτης Γεώργιος Βροῦτος, καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου.

Ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ὑποστῇ νέαν ἐπίθεσιν εἰς αὐτὴν τὴν σύνοδον παρὰ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Οἱ Ἄγγλοι καθὼς καὶ ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Εὐρώπης ἀναμένουν μὲ ἀνυπομονησίαν τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Βρεττανικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ χαλκοῦ καὶ σιδήρου προβλέπει εἰς μελέτην του περὶ τῆς θαλασσοπλοΐας τῆς αὔριον, ὅτι αὕτη θὰ γίνεται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ὅτι ὁ ἀτμὸς θὰ περιέλθῃ εἰς τελείαν ἀχρηστίαν.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Γερμανίας φαίνεται ὅτι δὲν εὑρίσκεται εἰς εὐχάριστον σημεῖον ἕνεκα τοῦ πολέμου ποὺ κάμνουν εἰς τὸ Γερμανικὸν ἐμπόριον ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ἀγγλία.

Ἡ ἐφημεριδογραφία εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔλαβε καταπληκτικὰς διαστάσεις ἐντὸς ἑνὸς αἰῶνος. Κατὰ τὸ 1810 ἐξεδίδοντο εἰς τὴν Ἀμερικὴν 366 ἐφημερίδες ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 25 ἦσαν ἡμερήσιαι, ἐνῷ σήμερον ἐκδίδονται 21 χιλιάδες ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 2415 εἶναι ἡμερήσιαι αἱ δὲ ἄλλαι ἑβδομαδιαῖαι καὶ δεκαπενθήμεροι.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπάρχει ἡ πεποίθησις ὅτι ἡ Γαλλὶς ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας γυναῖκας τοῦ κόσμου ἐργάζεται περισσότερον.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν μεθ' ὅλας τὰς προόδους των πρὸς τὸν πολιτισμὸν οἱ ἄνδρες ἐξακολουθοῦν νὰ θεωροῦν τὰς γυναῖκας ὡς ἀνδράποδα. Ἐνώπιον τοῦ νόμου οἱ ἄνδρες εὑρίσκουν τὸ δίκαιόν των ἐνῷ αἱ γυναῖκες ποτέ.

Ἡ διεθνὴς ἑταιρία τῶν γλυπτῶν, ζωγράφων καὶ χαρακτῶν τῆς ὁποίας πρόεδρος ἦτο ὁ διάσημος Ἄγγλος ζωγράφος Οὐΐσλερ καὶ ἡ ὁποία εἶχεν ἀναθέσει εἰς τὸν Ροντὲν τὴν κατασκευὴν μνημείου πρὸς τιμὴν τοῦ Οὐΐσλερ, παρέλαβε τοῦτο πρὸ τινων ἡμερῶν καὶ θὰ τὸ στήσῃ ἐπὶ τῆς προκυμαίας τοῦ Ταμέσεως εἰς τὸ Λονδῖνον. Τὸ μνημεῖον παριστᾷ τὴν Φήμην κρατοῦσαν μετάλλιον τοῦ Οὐΐσλερ.

Ὁ Ἀμερικανὸς δισεκατομμυριοῦχος Ροκφέλερ εἰς τὰς αὐτοβιογραφικὰς σημειώσεις του λέγει ὅτι δὲν ὑπάρχει ὡραιότερον πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ μίαν μεγάλην φιλίαν καὶ χειρότερον ἀπὸ τὴν δίψαν τοῦ χρυσοῦ.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ἀπέθανεν ὁ φιλόσοφος Φρειδερῖκος Πῶλσεν. Ἡ «Θέλησις τοῦ Ζῆν» ἦτο ἡ μόνη καὶ ἡ πλέον ἀγαπητὴ θεωρία του.

Εἰς τὸ Λονδῖνον ὁ «Σύλλογος Δίκενς» ἀποτελούμενος ἀπὸ τοὺς θαυμαστὰς τοῦ μεγάλου συγγραφέως, διωργάνωσε διὰ δευτέραν φορὰν ἔκθεσιν τοῦ Δίκενς. Ἡ ἔκθεσις αὕτη περιελάμβανε διαφόρους εἰκονογραφημένας ἐκδόσεις τοῦ συγγραφέως καθὼς καὶ τὰ πορτραῖτα του εἰς διαφόρους ἡλικίας. Ἐπίσης ἕνα γράμμα τοῦ Τολστόϊ ὅπου τὸν ἀποκαλεῖ τὸν μεγαλείτερον μυθιστοριογράφον τοῦ 19ου αἰῶνος.

Τὸ πεπιεσμένον χαρτὶ ἤρχισε τελείως πλέον ν' ἀντικαθιστᾷ τὸ ξύλον. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἰδίως ἐκτὸς τῶν τροχῶν τῶν ἁμαξῶν κατασκευάζουν τώρα καὶ φέρετρα.

Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἀνταλλάσσονται γνῶμαι περὶ διατρήσεως τοῦ «Λευκοῦ Ὄρους». Ἡ διάτρησίς του θὰ συντελέσει σημαντικῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο χωρῶν.

Πολὺς θόρυβος γίνεται εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου περὶ ἑνὸς παραδόξου ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων τοῦ Γκόλπεργ, ὅστις ἀπέθανε πρὸ ἑνὸς ἔτους ἐξόριστος εἰς τὸ Λονδῖνον. Δύο ἐκ τῶν ἔργων του ὁ «Ἀναστηθεὶς Λάζαρος» καὶ ὁ «Προμηθεὺς» ἔκαμαν πολλὴν ἐντύπωσιν.

Ὁ συνεργάτης τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» εἰς τὸ Παρίσι, Πῶλ Στάφερ, θέτει πάλιν ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ ζήτημα τῆς ἁπλοποιήσεως τῆς Γαλλικῆς ὀρθογραφίας.

Εἰς τὸν Γουλιέλμον Μπουντέ, τὸν διάσημον φιλόλογον τοῦ 16ου αἰῶνος, ὅστις συνετέλεσεν εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Κολλεγίου τῆς Γαλλίας, οἱ Γάλλοι εὐγνωμονοῦντες θὰ στήσουν μνημεῖον.

Ὁ Μολιέρος ἦτο ζηλότυπος; Αὐτὸ τοὐλάχιστον μᾶς πληροφοροῦν τὰ Γαλλικὰ περιοδικὰ τὰ ὁποῖα ἀφιερώνουν μελέτας ἐπὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου τοῦ μεγάλου κωμικοῦ.

Ὁ μέγας Σκῶτος μεθυγράφος Λάνδερ ἐπιστρέψας τελευταίως ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, περιγράφει εἰς τὰς ἐκεῖθεν ἐντυπώσεις του, ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἀγαποῦν καθόλου τὸ μέθυ καὶ τὰς ἀστειότητας, ὡς παραπολὺ σοβαροὶ ἄνθρωποι.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς φημισμένους φιλοσόφους τῆς Ἰταλίας ὁ Ῥοβέρτος Ἀρδίγο ἑόρτασε πρὸ ἡμερῶν τὴν ὀγδοηκονταετηρίδα του. Ὁ Ἀρδίγο εἶνε ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τῆς φιλοσοφίας τοῦ θετικισμοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀπέθανεν ὁ Μπρόνσον Χόβαρτ, ὅστις διέπρεψεν ὡς δραματικὸς συγγραφεύς. Ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς συναδελφους του ἦτο ὁ πρῶτος τοῦ ὁποίου ἔργα παρεστάθησαν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ κατόπιν εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην.

Εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην ἱδρύθη Μουσεῖον τὸ ὁποῖον θὰ περιλάβῃ ἀποκλειστικῶς τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς κίβδηλα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα.

Τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου εἰς τὸ Παρίσι ἐπλουτίσθη τελευταίως μὲ τὴν προσωπογραφίαν τοῦ διασήμου ἀλχημιστοῦ Παρακέλσου, ἀκμάσαντος ὡς γνωστὸν τὸ 15ον αἰῶνα.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σπαρτιατικὸν Ἡμερολόγιον 1909, ἔτος 10ον Σ. Θεοδωροπούλου Δρ. 2.

Ἡμερολόγιον τοῦ 1909 Ι. Α. Βρετοῦ. Χαρτόδετο δρ. 3, χρυσόδετον 4. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη.

Τὸ ἀμπελουργικὸν καὶ οἰνολογικὸν ζήτημα ἐ ***Ἑλλάδι*** ἔκκλησις πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀμπελοκτήμο νες. Τυπογραφεῖα «Ἀθηνῶν» Ἀθῆναι.

Πεπρωμένα ποιήματα Μ. Μαλακάση, Ἀθῆν. δρ.

Ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὴν Ἄλτιν ὑπὸ Σπυρ δωνος Παγανέλη. Ν. Ὑόρκη, τυπ. τῆς «Ἀτλαντίδος

Νανουρίσματα ποιήματα Κ. Σ. Γούναρη. Ἀθῆν Τυπ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη.

Δαχτυλίδια ποιήματα Γ. Πελλερέν. Ἰωάννινα φρ.

Μικρασιατικὸν ἡμερολόγιον 1909 Ἑλένης Σ. Σβ ρώνου. Σάμος.

Στάλυγες ῥόδων, ὑπὸ Ἀγραύλου. Ποιήματα δρ. Ἀθῆναι, Τυπογρ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρ

Saint-Georges de Bouhélier par Maurice le Blond Paris, Sansot & C° fr. 1.

Populäre Aufsätze von Krumbacher. Leipzig Teubner Mk. 7.

Esquisses et Souveuirs par Jean Moréas fr. 3,50

Collection Mycénienne par V. Stais, éphore du Musée. II vol. Athènes Dr. 3,50.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητὴς τῶν «*Παναθηναίων*» ὁ ὁποῖος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω καταλόγου.

Διατιμῶμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α΄ Σειρᾶς πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἕκαστον καὶ τῆς Β΄ Σειρᾶς πρὸς 3.

Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλωνται *ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν*.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν ὅ,τι δήποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.— Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐγγραφήν.

Κάθε συνδρομητής μας ἔχει βεβαίως ἕνα στενὸν φίλον ἢ συγγενῆ φιλαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἑνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενῆ ἂς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «*Παναθήναια*». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητάς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἕναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὅμως θὰ ἦναι ἡ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «*Παναθηναίων*» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Σειρὰ Α΄. — Πρὸς δρ. 1 ἕκαστον

Χ. Ἄννινος:	Ἐδῶ κ' ἐκεῖ.
Δ. Βικέλας:	Λουκῆς Λάρας, διήγημα.
Ν. Ἐπισκοπόπουλος:	Ἕρημες ψυχές, δρᾶμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλους:	Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
Κ.Μ. Κωνσταντόπουλος:	Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Κώστας Λαδόπουλος:	Χαμένη εὐτυχία, δρᾶμα.
Σπ. Λοβέρδος:	Ἡ Ἁγία Πόλις.
Μ. Μαλακάσης:	Ἡ Κυρὰ τοῦ Πύργου, δρᾶμα
Γ. Μαυρογιάννης:	Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχνα
Σπῦρος Μελᾶς:	Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἴσκιου, δρᾶμα
Ἀντ. Μηλιαράκης:	Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρ χαία Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. Ὁμοία Κεφαλληνίας.
Κίμων Μιχαηλίδης:	Σὰν Ζωὴ καὶ σὰν Παραμύθι.
Παῦλος Νιρβάνας:	Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία. Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δρᾶμα. Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια. Παγὰ Λαλέουσα. ποιήματα. Τὸ Χελιδόνι, δρᾶμα.
Ὄσκαρ Οὐάϊλδ:	Σαλώμη, δρᾶμα.
Σπυρίδων Παγανέλης:	Πάρεργα Φύλλα.
Κωστῆς Παλαμᾶς:	Ὕμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.
Ι. Πολυλᾶς:	Ἡ Φιλολογική μας Γλῶσσα.
Γ. Στρατήγης:	Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.

Λεύκωμα «Παναθηναίων».

Σπαρτιατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906.
» 1907.

Σειρὰ Β΄. — Πρὸς δρ. 3 ἕκαστον

Γρηγόριος Ξενόπουλος: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρὰ Α΄.
» » Β΄.
» » Γ΄.

Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος

Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα—Ἔκδ. «Παναθηναίων».